HUMOR EN SATIRE.

DE ONDERSTAANDE VIJF DEELEN BEVATTEN DE VERSPREIDE GESCHRIFTEN VAN LODEWIJK MULDER

Geschiedkundige Novellen. Levensschetsen. Drie dagen uit het beleg van Geertruidenberg. — De verrassing van Bergen in 1572. — Emilia van Nassau. — Levensschets van M. P. Lindo. — Julius Jacobus van de Sande Bakhuyzen.

Humor en Satire. Afdrukken van indrukken. (Een badinetje, een parapluie en een speer; Over 't een en ander, dat de dichters schrijven; Een buitenpartijtje; Iets uit den tijd, toen ik nog een lief vers maakte). — De doode langoor Hans. — Londinias van Vosmaer. — Een ernstig woord over sonnetten. — De stokvischorders.

Dramatische werken. De Kiesvereeniging van Stellendijk. — Een Vriendendienst.

——————— Een lief vers. — Op glad ijs.

Mengelwerk. Philosophische mijmering op dramatisch gebied. — De liefde in Kissingen. — Soldatenzang. — Een militair hospitaal in oorlogstijd. — Naar de Noordkaap. — Algiers. — De Catacomben der Kapucijnen bij Palermo. — Een Napolitaansch dokter. — Het feest van den heiligen Januarius te Napels. — Een Meispel in Bagni di Lucca. — Amalfi. — Capri.

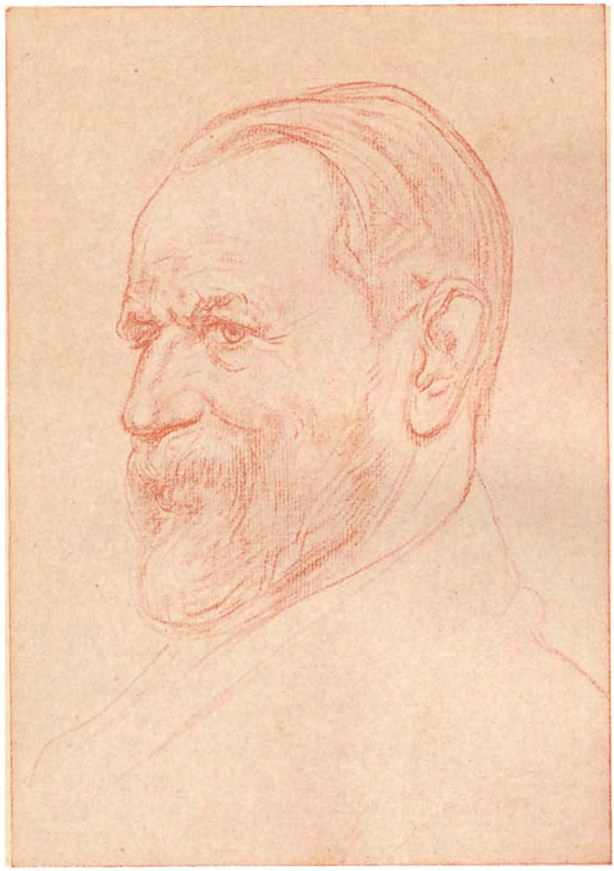

LODEWIJK MULDER

HUMOR EN SATIRE

'S-GRAVENHAGE
MARTINUS NIJHOFF
1907

STOOMDRUKKERIJ KOCH & KNUTTEL — GOUDA

INHOUD.

Bladz.

LODEWIJK MULDER ALS LETTERKUNDIGE DOOR W. G. VAN NOUHUYS 1

EEN BADINETJE, EEN PARAPLUIE EN EEN SPEER. 1

OVER 'T EEN EN ANDER DAT DE DICHTERS SCHRIJVEN, EN POËZIE. 35

EEN BUITENPARTIJTJE. 69

IETS UIT DEN TIJD, TOEN IK NOG EEN LIEF VERS MAAKTE . 133

DE DOODE LANGOOR HANS 181

LONDINIAS VAN VOSMAER 197

EEN ERNSTIG WOORD OVER SONNETTEN 205

DE STOKVISCHORDERS 213

In September 1901 verscheen in het maandschrift Woord en Beeld een portret van Lodewijk Mulder, geteekend door H. J. Haverman, met een bijschrift van mijn hand.

De heer Nijhoff acht het gewenscht een herdruk van dat bijschrift toe te voegen aan zijn uitgave der Verspreide Geschriften.

In hoofdzaak is het gebleven wat het was, het draagt derhalve de blijken dat het geschreven werd toen onze goede oude vriend nog leefde, en slechts hier en daar heb ik het wat bijgewerkt of er een voetnoot aan toegevoegd.

Wanneer eenig lezer van Woord en Beeld de moeite neemt de April-aflevering van dit jaar naast deze te leggen, dan kan hij zich tamelijk wel den indruk voorstellen, die een bezoeker van de Spectator-Donderdagavonden nu en dan ontvangt, als hij het voorrecht heeft de twee Spectator-veteranen [1]) daar aan te

1) In 1853 leerde Lod. Mulder te Breda kennen Dr. Marc Prager Lindo (de oude heer Smits), met wien hij tot aan diens dood in 1877 warm bevriend bleef. Toen Lindo in 1856 de Spectator oprichtte, werkte Mulder dadelijk mede en toen later uit dien Spectator de Nederlandsche Spectator geboren werd, bleef Mulder, in 1859 naar Den Haag overgeplaatst, een der trouwste medewerkers en bezoekers der Donderdagavond-bijeenkomsten.

treffen: Dr. W. Doorenbos en Lodewijk Mulder.

Het contrast is treffend en scherper dan de portretten kunnen doen vermoeden, omdat de eerwaardige sereniteit, door den teekenaar met veel wijding in Doorenbos' gelaat uitgedrukt, bij de minste aanleiding overgaat in een militante levendigheid, waarbij de oogen jeugdig tintelen en de woorden van tusschen de dunne lippen als scherpe pijlen op den toegesprokene aanvliegen.

In die oogenblikken komt juist de eigenaardige rustige bonhomie van Mulder het sterkst uit. Leuk zit hij toe te luisteren, met groote belangstelling, en er tintelt iets in zijn oogen, er speelt iets om zijn mond, dat, meestal niet ten onrechte, een opmerking doet verwachten, waardoor in een pauze van het debat den lachlust der omzittenden zal worden gewekt.

Hij is geen strijdlustig debater, geen heftig ijveraar, maar hij is niettemin een ernstig belangstellende in wat om hem gebeurt; hij luistert nauwkeurig, merkt scherp op, en zijn gemoedelijk optimisme tempert zijn critisch zien tot het waarnemen van de belachelijke kantjes.

Zoo kom ik vanzelf tot een karakteristiek, en het volgende is dan ook niet geschreven voor wie tot in bizonderheden wenscht ingelicht te worden aangaande de levensgeschiedenis van dezen steeds jeugdigen en nog werkzamen auteur, die 9 April j.l. zijn tachtigste jaar is ingetreden. Ik verwijs hem met gerustheid naar het uitvoerig bewerkte opstel, door Prof. Jan ten Brink aan hem gewijd in „Onze Hedendaagsche Letterkundigen", waaraan ook de heer Johan Gram verschillende details ontleende voor zijn zeer waardeerend artikel in Het Leeskabinet van Juni 1900.

Na wat door deze beiden is medegedeeld valt alleen nog het feit te vermelden, dat de naaste aanleiding

werd tot het nogmaals vestigen van de aandacht op dezen nestor onzer zelf produceerende auteurs: de verschijning van zijn blijspel „Op glad ijs", een paar maanden geleden.

Is 't mij niet te doen om een uitvoerige biografie, wel wil ik trachten bij het portret — dat sterk afwijkt van de fotografische beeltenissen die ik onder het oog kreeg, en waarin de teekenaar blijkbaar getracht heeft juist het karakteristieke der persoonlijkheid weer te geven — te zeggen wat voor mij het eigenaardige en markante is in den schrijver van de aan ieder Nederlander bekende „Kiesvereeniging van Stellendijk".

Lodewijk Mulder behoort nog tot een schrijvers-generatie, wier gelederen allengs dermate gedund zijn, dat behalve de alleroudsten hunner: Hildebrand, Schimmel en hij, er geen vertegenwoordigers meer van te vinden zijn onder de thans levenden. Het is de generatie, die omstreeks 1840 begon en tot ± 1875 zich het krachtigst uitte.

Een kenmerkende eigenschap van eenigen hunner was de zin voor humor, ten deele uit de leukheid van onzen volksaard voortkomend, ten deele aangekweekt onder den invloed der Engelsche literatuur. Hildebrand was als humorist de krachtigste, omdat bij hem de gaaf van critisch-zien zeer gelukkig samenging met het vermogen om de realiteit in volle levenswaarheid af te beelden, maar na hem gaven Van Koetsveld, Mulder, Lindo, nu en dan Van Lennep en Keller elk op eigen wijze duidelijk blijk, hoe ook zij, Hollanders in merg en been, — Lindo zelfs ondanks zijn afkomst — met zekere gemoedelijk-critische fijnzinnigheid of spotzucht hun naaste omgeving gadesloegen en tevens den geest en het talent bezaten om anderen het eigenaardige en liefst lachwekkende ervan te doen opmerken.

Na deze allen zou, veel krasser en veel krachtiger, Multatuli, met ongemeene geestigheid en tot sarcasme geslepen humor, de critiek geven op onze burgerlijke en klein-burgerlijke kringen. Zijn typeeringen in Max Havelaar en Woutertje Pieterse, zijn ondanks en toch tevens door de aristocratische voornaamheid van zijn geest, in onze letteren als de vóór-voelingen van den sociaal-democratischen bourgeois-haat, gelijk de spottende spelen van Beaumarchais de voorboden waren van de Revolutie.

De humor, — die omstreeks 1880 onze letteren zoo goed als geheel verlaten zou, of gelijk in Van Maurik verworden tot een meer uitsluitend zien van het komische, — werd, door het succes van enkelen, omstreeks 1850 zoozeer het gewilde genre, dat er veel waardelooze namaak ontstond en De Génestet stellig het recht had om een klacht over een zijner gewezen vrienden te formuleeren in deze woorden:

„Ach, de vent werdt humorist!"

Lodewijk Mulder heeft voor onze literatuur beteekenis voornamelijk als humorist in den goeden zin. Bij hem is de humor geen namaak: hij zit hem in 't bloed. Hem is aangeboren de critische kijk op zijn omgeving, maar bij het uitspreken van zijn critiek, bij het aanwijzen van onze dwaasheden en gebreken werkt zeer temperend een eveneens aangeboren goedhartigheid, benevens de wijsheid van den veelzijdig-ontwikkelde en logisch-denkende, die vanzelf er toe komt de dwaasheid te bestrijden door haar te ridiculizeeren, maar die den dwaas zelven onaangevochten laat.

't Is mij onmogelijk Lodewijk Mulder als schrijver te verklaren — ook zooals hij zich in zijn blijspelen openbaart — zonder rekening te houden met zijn grooten aanleg en bizondere voorkeur voor wiskundige weten-

schap, die hij als jongen van zestien jaar, op het admissie-examen voor de Militaire Academie, tegenover een vèr-gaanden examinator deed blijken door zijn daar vooralsnog geheel overbodige kennis van de hoogere meetkunde en de differentiaal-rekening, en tevens zonder in aanmerking te nemen zijn liefde voor tot de bronnen doordringende historische studiën.

Waren van de laatste de algemeen bekende, gebruikte en geroemde Handleidingen voor Vaderlandsche en Algemeene geschiedenis, (door hun stijl zooveel genietbaarder dan de later gevolgde handboeken van Wijnne!), benevens de in opdracht van het Ministerie van Oorlog bewerkte uitgave van het „Journaal van Anthonis Duyck 1591—1602" (1862—66), en eenige historische opstellen, het praktisch rezultaat, — de historische roman Jan Faessen (1856) getuigde van den lust, om althans een gedeelte van de wereld, waarvan oude kwartijnen en folianten hem vertelden, opnieuw met handelende en sprekende wezens te bevolken. Toch is het mij niet mogelijk dezen vaak herdrukten en zeker door geschiedkenners terecht als historisch-getrouw geroemden roman, geschreven na de diepen indruk makende lezing van De Vigny's Cinq-Mars, een sterk persoonlijke uiting te vinden.

Het lijkt mij een op groote modellen geïnspireerde en op hun voorbeeld prijzenswaardig zorgvuldige aankleeding van een brok geschiedenis, maar voor een groot deel mis ik ... den auteur. Het doorslaande blijk dat den schrijver zelven de door hem behandelde historische gebeurtenissen geheel-en-al „historisch" gebleven zijn, ik wil zeggen, dat hij er niet in geslaagd is als tijdgenoot mee te leven in de 17e-eeuwsche samenleving, zich te bewegen tusschen de menschen, die hij voor ons doet optreden, dat zijn fantazie niet krachtig genoeg

geweest is om hem als Lodewijk Mulder met zijn eigen kijk de maatschappij en het leven van vóór nu welhaast drie eeuwen te doen zien, — dat doorslaande blijk vind ik in de algeheele afwezigheid van humor, de afwezigheid ergo van juist datgene, wat de markante trek is van het meerendeel van zijn anderen arbeid. Nu mag men dit niet wijten aan den ontzachlijken ernst van den tijd en de gebeurtenissen in „Jan Faessen" behandeld, waarin alle humor een wanklank geweest zou zijn, en het ontbreken ervan op dien grond doen gelden als een opzettelijke gedeeltelijke zelfverloochening van den auteur om aesthetische redenen, want ernstiger tijd en treuriger gebeurtenissen heeft Lodewijk Mulder zeker niet meegeleefd dan de aankomst van de gewonden in de hospitalen te Dusseldorf, tijdens den Fransch-Duitschen oorlog. Hij heeft toen brieven geschreven waarin hij tracht „een getrouw beeld te schetsen van toestanden, waarvan zelfs de levendigste verbeelding zich in tijden van rust en vrede geen voorstelling kan maken" [1]). Welnu — des ondanks verloochent de auteur ook hierin zijn aard niet en verzuimt geenszins in al die zwarte treurigheid nog een glinstering van humor te doen opmerken. Zoo bij de beschrijving van dien Franschen soldaat, wien beide armen zwaar gewond en verbonden zijn. „Eergisteren zat hij aan de deur van de barak op een omgekeerde houten kist, zich te koesteren in het zonnetje. „Hier zit ik goed", zei hij mij, nadat ik hem op zijn verzoek eerst een brandende sigaar in den mond had gestoken, „vooreerst ga ik hier niet vandaan; je me suis institué portier perpétuel. Il ne me manque que le balai. Concierge-modèle, je suis bien obligé d'être

1) Zie Losse Schetsen uit mijn Reisdagboek.

poli envers les gens; certes ce n'est pas moi qui donnerai le premier soufflet, par absence totale de bras".

Hierop meen ik de gevolgtrekking te mogen gronden, dat een auteur die te midden van de vreeselijkste ellende zulke details weet op te merken en lust heeft ze mee te deelen, dit ook zou gedaan hebben als hij zich geheel-en-al op zijn gemak en thuis gevoeld had in den tijd en de omgeving van Jan Faessen, hoe ernstige gebeurtenissen er voorvielen.

Voor het schrijven van dien roman is groote belangstelling in onze eigen geschiedenis een voor-de-hand-liggende verklaring, en ook in ander opzicht heeft Lodewijk Mulder zich te allen tijde een warm vaderlander betoond. „Ik durf me vleien, dat ik een even goed Hollander ben als de meest vaderlandslievende landgenoot" mocht hij gerust zeggen in zijn Reisdagboek, en ik noem maar even het schertsende en toch zoo hoog ernstig bedoelde opstel: „Een badinetje, eene parapluie en een speer" (1854), waarin hij twee spotvormen van de Nederlandsche Maagd doet zien, de eene een would-be-cosmopolitisch-moderne, de andere een bekrompen, anti-revolutionnaire hofjes-juffer. Liefde voor land en volk gaat bij hem samen met liefde voor onze letteren, en geestig [1]) laat hij een gefingeerd Franschlievend personage er in loopen met eene keurige vertaling van Hooft 's „Klaere, wat heeft 'er uw hartje verlept", en „De Min met pricken van zijn' strael", welke beide in die vertaling bewonderd als uiting van Franschen geest en sierlijkheid, maar in het oorspronkelijke geminacht of geïgnoreerd worden.

---

1) Zie: Over 't een en ander, dat de Dichters schrijven, en poëzie. (Afdrukken van Indrukken).

Het meerendeel der literaire productie van 1840-1875 is gekenmerkt door een negatieve eigenschap: het ontbreken van hevige emotie. De veel geciteerde uitspraak van Busken Huet, dat passie de eerste, de tweede en de derde eisch is van het tooneel, dat „hartstocht op te wekken de eigenaardige roeping is der kunst" (Voorrede Lidewyde) moet dan ook vooral beschouwd worden als een reactie tegen de overheersching van het gezond verstand en de passielooze fatsoenlijkheid, die op den duur in onze letteren een koele nuchterheid ten gevolge had. Maar in het bizonder de gezond-verstands-overheersching was op zichzelf een reactie tegen de met de voeten in de lucht zwevende hyper-romantiek en de noodzakelijke overgang en terugkeer tot het realisme, dat, eerst eenzijdig gedocumenteerd als naturalisme, in onze dagen zich weer tot epiek verbreeden zou. Men wilde vasten bodem onder den voet hebben.

Onze volksaard past geheel bij een kalm-critische beschouwing van het gebeurende, en Lodewijk Mulder is ook in dit opzicht een echt Nederlander. Hij is door-en-door een gezond-verstands-man. Nu is het wel wat mode geworden door het aanvaarden van het gevoel als éénigen maatstaf in kunstzaken, hierop uit de hoogte neer te zien, maar men vergeet dat het gezonde, het echte gevoel, als het zich op critische wijze uiten wil, als het zijn afkeuring wil formuleeren, noodig heeft zooveel mogelijk logische uiteenzettingen en fijne onderscheidingen, die zonder de hulp van het ontledend verstand onmogelijk te verkrijgen zijn. Lodewijk Mulder gebruikt voor dit doel niet de critische analyze, maar bedient zich bij voorkeur van een ander wapen : de parodie.

Als hij den bombast van een Helmers wil aantoonen in een fragment aan Evertsen gewijd, dan neemt hij daaruit de verzen :

O, wie bij dit verhaal zijn borst niet voelt ontgloeien,
Niet naar zijn tombe snelt en daar een traan laat vloeien,
Daar niet met bloote kruin het koude marmer kust,
Waaronder 't overschot dier martelaren rust,
Daar God niet knielend dankt met saamgevouwen handen,
Verdient des mijnslaafs lot in 's aardrijks ingewanden.

en levert er de parodie op door in kalm proza de bedreiging, hierin uitgesproken, op een bewonderaar van Helmers persoonlijk toe te passen.

Hij deed dit in de novelle: „Iets uit den tijd toen ik nog een lief vers maakte" en toen hij later deze novelle tot een vermakelijk tooneelstuk omwerkte, voegde hij er nog nieuwe bombastische onzin-verzen aan toe als:

Ja dat vermag de dichter!
Hij put zijn krachten uit een diamanten bron,
Hij kegelt met de maan — hij hoepelt met de zon.

Of het heerlijke:

De tegelbakkerij die in de Rozenlaan
Haar vleuglen uitspreidt.

Of iets verder:

En evenals een fluit met strak gespannen snaren
Steeds hooger toonen slaakt bij 't klimmen van zijn jaren,

in welke verzen dan toch niets meer of minder geschiedt dan valsche rhetorica [1]) bespottelijk maken, welk werk na '80 met niet geringen ijver door anderen is voortgezet.

En dat Lodewijk Mulder „bij 't klimmen van zijn

1) In zijn opstel „Over 't een en ander enz." steekt hij eerst den draak met allerlei bombast en conventioneele beeldspraak van Feith e.a.

jaren" den zelfden scherpen blik gehouden heeft voor de dwaasheden in de letterkunde blijkt duidelijk uit zijn bijdrage in den Nederlandschen Spectator van 1898, waarin hij den draak steekt met de alles overheerschende sonnetten-mode en sonnetten-manie der laatste jaren, waardoor alles, zelfs de koelste redeneeringen en de meest onpoëtische vertogen, ons in sonnet-vorm wordt voorgezet.

Hij schreef daar: „Het schrijven van sonnetten lijkt veel zwaarder dan 't werklijk is, mits men zich maar niet door 't gareel van rijm en maat laat dwingen; woord en denkbeeld, vorm en zin slechts naar den aard der mode die heerscht, behandelt met een soort van schriklijke diepzinnigheid, als waar de roepstem van Swedenborgh op nieuw gehoord om zijn mystiek, die nu al raar en raarder begon te worden, weer te doen herleven," enz.

Tot verbazing en vermaak der lezers zette hij, na een amuzante uitwerking van zijn thema, het begin tot een sonnet om, in dezer voege:

Het schrijven van Sonnetten lijkt veel zwaarder
dan 't werklijk is, mits men zich maar niet door 't
gareel van rijm en maat laat dwingen; woord
en denkbeeld, vorm en zin slechts naar den aard der

mode die heerscht, behandelt met een soort
van schriklijke diepzinnigheid, als waar de r-
oepstem van Swedenborgh op nieuw gehoord
om zijn mystiek, die nu al raar en raarder
begon te worden, weer te doen herleven" Enz.

Dit is lachende, maar niettemin ongezouten de waarheid zeggen!

Even onbevangen als tegenover letterkundige, heeft hij zijn heele leven gestaan tegenover maatschappelijke dwaas- en verkeerdheden, tegenover onwaarheid en on-

natuur. En de gemoedelijkheid van zijn humor, de leuke manier van persifleeren, de goed-gehumeurdheid van zijn spot hebben altijd een gullen lach gewekt. Als militair wees de 2e luitenant Lodewijk [1]) reeds in de Militaire Spectator op verschillende gebreken, dreef hij later in zijn Stokvischorders (1850) op allerzotste wijze den spot met het gereglementeerd eten van stokvisch op Goeden Vrijdag door het garnizoen te Nijmegen. Natuurlijk was de satire van verdere strekking, en vier-en-dertig jaar later schreef de auteur dan ook aan den illustrator Willem Staring: „Het was toen de bloeitijd van de slobkousen, de tijd toen de geweerloopen gepoetst werden, totdat ze niet veel dikker waren dan een dubbeltje, onbruikbaar om er mee te schieten, doodsgevaarlijk, niet voor den vijand, maar voor den schutter, doch daarentegen blinkende als spiegels; de tijd, toen door vele chefs het hangen van het leergoed als het „intersieke" van de taktiek beschouwd werd, toen op de officierstheorieën naar de dikte van den vuursteen in millimeters werd gevraagd, en de soldaat hing tusschen trekkers en draagbanden, zooals sous-pieds en bretels toen, karakteristiek genoeg, genoemd werden".

Geldt een en ander het militaire — in zijn novelle: „Een buitenpartijtje" en zijn tooneelstukken werd speciaal het burgerlijke in kleinen kring, het kleinsteedsche en dorpsche tot mikpunt gekozen.

Maar hier dient nog iets bij als nadere karakterizeering.

---

[1]) Onder dien naam werkte hij van 1846—1849 aan dat tijdschrift mede. Er verscheen o.a. in: Soldatenzang, Hoorn en Trom en de Instucteur der recruten.

In 1854 werd hij zelf redacteur en schreef onder vollen naam: De huiselijkheid van den soldaat.

„Een buitenpartijtje" maakte met een paar reeds genoemde schetsen deel uit van een bundel Afdrukken van Indrukken, saamgesteld door hem en zijn vriend Lindo (de oude heer Smits). Op zeer eigenaardige wijze. De uitgever, D. A. Thieme, had namelijk een groot aantal cliché's gekocht, waarmee hij niet wist wat te beginnen. En toen sloegen de vrienden de handen ineen om er tekst bij te leveren. Ik kan mij begrijpen hoe in een tijd, dat men altijd met een strak gezicht of ernstig wenkbrauw-fronsen over „kunst" spreekt, zulk een bedrijf heel bedenkelijk zal gevonden worden, en terecht kan er geprotesteerd worden tegen eene wijze van arbeiden die allicht moet leiden tot stukwerk of in elk geval gevaar loopt dilettanten-spel te blijven. Maar 't is des te opmerkelijker als iemand zich in zulk een Spielerei[1]) mede het zuiverst doet kennen, en ik aarzel geen oogenblik de bijdragen van Lodewijk Mulder in dezen bundel zuiverder uitingen van zijn persoonlijkheid en derhalve betere kunst te noemen, dan den stellig veel ernstiger bedoelden roman Jan Faessen.

De „geestige" Rentink, de „origineele vent" van wien herhaaldelijk getuigd wordt „zoo is hij nu altijd", is als type van een bepaald soort Hollandsch-blijgeestigen in veler herinnering blijven leven naast Hildebrand's Dorbeen, terwijl de echte kleinsteedschheid van het heele gezelschap op lachwekkende wijze geteekend is.

---

1) Zóó kan men — en tevens zonder den schrijver tot een collega van Doris Lang te promoveeren (zie Een lief Vers) — ook noemen het in deze uitgave voor het eerst openbaar gemaakte blijspel „Een liefde in Kissingen", gelegenheidsstukje voor een bruiloft, dat in besloten kring herbaaldelijk vertoond is. In deze „farce", gelijk de schrijver het zelf noemde, openbaart zich het leuk-komische zoo ongezocht mogelijk.

In die teekening zelve ligt al aangeduid wat we van dezen auteur als tooneelschrijver te wachten hebben. Hij heeft met Dickens gemeen dat de meeste zijner personen maar een bepaald kantje van hun persoonlijkheid doen zien — het belachelijke of typische. En hiervoor is vanzelf het blijspel aangewezen, waar het contrast of conflict van verschillende met humor geziene typen vanzelf het komische effect te voorschijn roept. Zoo zien we in de Kiesvereeniging den bekende procureur Schor, met zijn onverzettelijke gehechtheid aan wetten en reglementen, den conservatief Marksteen en den leuken Haspelstok altijd onder denzelfden hoek. Meer komen we niet van hen te weten, dan de auteur van hen noodig heeft. En hetzelfde is het geval ook nog in zijn laatste blijspel „Op glad ijs", waar de redacteur Valk alleen zich in die kwaliteit en als verstokt statistiekliefhebber doet kennen, en we Haspelstok's gezond verstand opnieuw belichaamd vinden in den wethouder Wentink. [1])

Groote eischen van psychologie zijn dan ook aan geen van Mulder's tooneelwerken te stellen, maar ze hebben zoo iets eigens, zijn zoo zuiver persoonlijk, en hebben daarbij een zoo echt-nationaal karakter, dat vooral De Kiesvereeniging een zeer bizondere plaats inneemt in onze tooneel-literatuur.

---

1) Jarenlang liep Lod. Mulder met het plan rond om een vervolg te schrijven op De Kiesvereeniging. Stellendijk moest dan het tooneel zijn van socialistische woelingen, en de verhouding van enkele der bekende personen daartoe zou een deel van den inhoud vormen. Het eerste en derde bedrijf moesten spelen in de gelagkamer van De Klimmende Tortel, het tweede in de redactiekamer der Stellendijksche Nieuwsbode.

Maar toen het stuk voltooid was kwam hij tot het inzicht hoe gevaarlijk het zou zijn om personen, zoo algemeen bekend geworden, nogmaals en thans in andere verhoudingen op de planken te brengen.

De namen werden veranderd.

Het meest vind ik den auteur zelven in de leuke bij-de-hand-heid van Haspelstok, den eenvoudigen man, wiens groot gezond verstand hem telkens met één afdoend gezegde doet zegevieren over alle bekrompen- en kortzichtigheden van schijnbaar veel wijzeren, de man die met de stoutmoedigheid van den oningewijde overal de waarheid ziet en ze ook, zonder omwegen, naïefweg aantoont.

Als tooneelschrijver heeft hij nog een bizondere beteekenis, die wij thans allicht over het hoofd zouden zien, nu ons niet vaak meer hindert, wat hem een ergernis was.

In het meer genoemde opstel „Over 't een en ander dat de dichters schrijven en poëzie" zegt hij tot zijn Fransch-gezinden vriend Joost:

„Wij hebben geen nationaal tooneel, geen van de kunsten is in ons land zoo slecht vertegenwoordigd als de dramatische."

„Omdat de taal er niet voor deugt," meent Joost.

Maar nu protesteert hij krachtig! „Dat is het volstrekt niet. Maar het is omdat onze taal op het tooneel niet gesproken wordt; omdat ze maar hardnekkig volhouden, daar een ellendig, deftig, schoolvossen Nederlandsch te spreken, dat met de taal zoo als ze wordt gesproken niets gemeen heeft..."

Ziedaar belangrijke woorden — van 1854!

En het is stellig een verdienste te meer van de ruim 20 jaar later vertoonde De Kiesvereeniging, dat daarin in plaats van schoolvossen Nederlandsch natuurlijke, beschaafde taal gesproken wordt [1]).

---

1) Een wellicht niet algemeen bekende bizonderheid van het door en door Hollandsche stuk is dat de auteur de stof ten deele haalde uit.... Italië. Op een van zijn vele reizen maakte hij kennis met een Italiaanschen kastelein, die — in niets gelijkende op Steekamp! — een vurig politicus, tevens tooneelschrijver was. In een van zijn poli-

Lodewijk Mulder is opgegroeid in een tijd, toen onder de late nawerking van de Aufklärung, ook in ons land het rationalisme doordrong en een afkeer kweekte van alles wat naar mystiek zweemde; toen onze litteratuur ontwassen raakte aan den invloed der romantiek, die weldra in Piet Paaltjens' gedichten zou liggen te stuiptrekken, en hij deelde den meer en meer veldwinnenden weerzin tegen bombast en gevoelerigheid in de poëzie, waarvan ook Braga getuigde. Deed dit door terugslag het sentiment wat verwaarloozen uit vrees voor het sentimenteele, leidde dit tot een zoo groote nuchterheid dat deze als eene verkilling zou worden voor onze letteren, — dat het daarom Lodewijk Mulder niet aan innigheid en fijn gevoel ontbrak, zijn bundel „Losse Schetsen uit mijn Reisdagboek" kan het voldingend bewijzen, waar op tal van bladzijden milde humaniteit of tot bewonderen geneigd natuur- en schoonheids-gevoel tot uiting komt.

Dat de auteur niet behoort tot de hyperaesthetische personen, dat hij zijn zenuwen goed in bedwang heeft, overtuigender kan het wel niet blijken dan uit het relaas van zijn bezoek aan de in werkelijkheid griezelige catacomben bij Palermo, waar hij de kalmte heeft en den lust om, als zijn geleider hem een tien minuten alleen laat te midden van geraamten aan alle zijden, van dat onderaardsche gewelf een „vluchtige schets te nemen"!...

Als tegenhanger, tevens om een laatsten toets te geven aan het portret dat ik getracht heb te teekenen, nog dit:

---

tieke blijspelen „Puritani e Cavalieri" komt een vader voor, die om redenen van politieken aard tegenover zijn dochter ongeveer dezelfde houding aanneemt als Marksteen tegenover zijn nicht Louise.

Sprekende over zijn treurige jeugd, waarvan hij een gedeelte doorbracht op een kostschool wedijverend met de barbaarsche inrichtingen, door Dickens gehekeld, vertelde hij mij als staaltje van onderdrukking, hoe hij destijds een vogel bezat dien hij verzorgde, maar op een dag ontdekkend dat het vogelzaad opraakte, den moed niet had hierover te spreken. Vergeefs trachtte hij het diertje op andere wijze te voeden tot de gelegenheid zich voordeed nieuw zaad te koopen. Hij zag het den hongerdood sterven. Er kwam een trilling in zijn stem en een vochtige glans in zijn oogen, toen de 79-jarige mij deze herinnering uit zijn jongensjaren verhaalde.....

W. G. VAN NOUHUYS.

EEN BADINETJE, EEN PARAPLUIE EN EEN SPEER

Het is nu circa eene maand geleden, dat ik op mijn kamer zat ——— maar, laat ik u eerst op de hoogte brengen, wie en hoe ik ben, want dat is volstrekt noodig, om al hetgeen ik u zeggen ga, goed te begrijpen.

Ik ben, met weinig woorden gezegd, op het oogenblik student, waarin is onverschillig, ben een Hollander van ouder tot ouder, en heb een gevoel van nationaliteit, dat mij is ingegeven van het eerste oogenblik af aan, dat ik in mijn hoofd twee denkbeelden heb kunnen vereenigen.

Ik ben opgevoed op een dorp, door een oom, die voor mij de plaats van vader en moeder heeft bekleed, een door en door brave, soliede vent, een Hollander van den ouden stempel, van die grondstof, waar het lot de Ruijters, Catsen of ooms Stastok van maakt, al naarmate de vorm, waarin ze gegoten worden; menschen, die ik geloof, dat nergens zoo te vinden zijn als bij ons, trouw, eerlijk, arbeidzaam en openhartig; daarbij was hij vasthoudend aan zijne Hollandsche ideeën, ouderwetsch in de weelderigste beteekenis van het woord, en de heilige overtuiging met zich ronddragende, dat er geen land in de wereld in de verste verte met het zijne mocht vergeleken worden. Ja, als hij daarover begon

door te slaan, was hij onuitputtelijk in zijne schilderingen van andere natiën, om mijn jeugdig gemoed een contrast te geven met de onze.

„Daar heb je de Engelschen," zei hij dan onder anderen, „wat zijn het? Wandelende ale- of portervaten, die niets doen dan boksen, beafsteak eten en hanen laten vechten; die een koeterwaalsch spreken, dat een ander niet na kan praten zonder pijn in zijn keel te krijgen; — en de Franschen, kom me daar niet mee aan boord! Dat is een miserabel slag van menschen, die een vierde van hun tijd niets doen; een vierde niet weten wat ze doen; een vierde niet durven zeggen wat ze doen, en een ander vierde zich bemoeien met wat een ander doet; den tijd, dien dan nog overschiet, gebruiken ze voor nuttige zaken; en dan mengen ze altijd stadhuiswoorden in hun manier van spreken, net als de gekken hier doen, die ze willen naäpen. De Duitschers! och, jongen, de eene helft zijn Herren Von, die Hemel en aarde te trotsch af zijn, en de andere helft zijn grasmaaiers." En daar heb je dan bij voorbeeld een Spanjaard! Zoo'n kerel loopt den heelen dag rond met een manteltje om, zoo als er uit mijn pijjekker wel een half dozijn gesneden kunnen worden, met een stootdegen van vier voet Rijnlands op zij, een guitaar op zijn rug en twee uien in zijn zak — een voor zijn ontbijt en een voor zijn middageten."

Om kort te gaan, zoo deed de goede man dan zijn toer door Europa, stak zelfs wel eens de zee over, om mij Oost-Indië of „den grooten Oost," zoo als hij het noemde, te leeren kennen, dat land van gedrochten en menscheneters, waar hij beschrijvingen van gaf, gestoffeerd met al de verschrikkingen die hij bij elkander kon halen. „Dat zijn kontreien," vervolgde hij dan, „waar

je niet uit kunt gaan, zonder op een Boa Constrictor te trappen, en als je 's avonds vergeet je deur te sluiten, loop je een risico van negen-en-negentig percent, dat je 's morgens buiten de mogelijkheid zult zijn om op te staan, omdat je gedurende den nacht bent opgegeten — heel dikwijls door je naaste buren en je beste kennissen. En dan heb je overdag een hitte, dat je waarachtig niet behoeft te vragen, wie dat vuurtje aanstookt! Geloof me, daar is geen beter land dan het onze, en geen beter volk ook. Hebben ze het land niet „ontwoekerd aan de baren?" Ik vraag maar, of ze dat niet gedaan hebben?"

Tegen zulke argumenten was ik niet opgewassen, en daarbij had ik van jongs af aan geleerd een onverwoestbaren eerbied voor mijn oom en zijne stellingen te hebben, waartoe niet weinig bijdroeg, — en dat kon ik als knaap reeds best beoordeelen — dat hij een doodeerlijke, brave vent was, gul en gastvrij; wel zuinig op de kleintjes, maar mild in het groote; een, die, zooals het spreekwoord zegt, een zwavelstok in vieren en een flesch in éénen gebruikte; daarbij tot in het uitzinnige gehecht aan het goede ouderwetsche, soliede. Ik ben overtuigd, dat, als hij een balein uit zijne parapluie had gebroken, hij liever, al moest het hem honderdduizend gulden kosten, den laatsten walvisch had laten opzoeken, dan er een nieuwmodisch ijzeren spijltje in te laten zetten.

Bij dien man nu had ik mijne geheele opvoeding genoten, buiten op het dorp. Een soort van Doctor in de letteren, die altijd van mijn ooms opinie was, omdat hij er van leven moest, bracht mij de noodige geleerdheid bij, om te voldoen aan de vereischten van het staatsexamen, waartoe niets vereischt werd, en op mijn negentiende jaar was ik student geworden met dezelfde

denkbeelden over den tegenwoordigen toestand onzer maatschappij, als een poorter van de veertiende eeuw ze kon hebben.

Zoo zat ik dan, in de eerste weken van mijn verblijf te Leiden, des avonds op mijne kamer, toevallig in gedachten verdiept, die mij, volgens hetgeen ik zoo even van mijne opvoeding verhaald heb, meermalen door het hoofd kruisten, toen ik de stem van mijne hospita onder aan den trap hoorde:

„Mehair! is uwe t' huis?"

Ik gaf het eenige antwoord, dat er op die vraag kan worden gegeven, als men niet in flagrant delict van liegen betrapt wil worden.

„Mehair, daar is vesite!"

„Wie is 't?" riep ik, nog altijd door de half geopende kamerdeur.

„De Hollandsche maagd, mehair!"

„De Hollandsche wat?" vroeg ik verwonderd.

„De Hollandsche maagd, mehair!" klonk het nog eens.

„Wat zeg je?" schreeuwde ik, „de Hollandsche maagd! Laat ze boven komen. — 't Is zonde, hoe kom ik daartoe? Wacht, ik zal je bijlichten — de Hollandsche maagd! Geef dadelijk een stoof met vuur! Laat dadelijk pijpen halen en een kooltje in het komfoor, en een kwispeldoortje — en kaas — en een flesch in vieren — neen, in éénen, een zwavelstok in vieren — (men ziet, ik was heelemaal in de war) en veeg me de boel hier wat bij — is er al schoonmaak geweest? — *hanc tuemur hac nitimur* — o vaderland, o dierbre grond!" En zoo, alles totaal door elkander haspelende, haastte ik mij met de lamp in de hand de deur uit te gaan, om de oude sloof, die, zooals ik meende, al wat moeite zou hebben, om de steile trap van mijn *cubiculum* op te strompelen, wat licht te geven in de duisternis; maar 't bleek vol-

strekt overbodig te wezen — ze was de trap al met vier treden te gelijk opgewipt, en stond al voor mij op het portaal.

„*Bonsoir, wie geht's, sir?*" sprak zij, luchtig op mij toekomende, en stak mij de hand toe, die ik aannam, terwijl ik stokstijf staan bleef in eene pose, zooals Don Juan moet gestaan hebben toen de *Steinerne Gast* hem de zijne aanbood.

Was dat de Hollandsche maagd?.....

Ik, die mij haar altijd voorstelde in min of meer antiek kostuum, met de eene hand geleund op den bijbel met groote sloten, en in de andere een speer met den vrijheidshoed, zooals op onze vroegere guldens; die stellig dacht, dat ze den Hollandschen tuin had meegebracht, om die, waar ze ook was, op te zetten, en er midden in te gaan staan, — zag daar voor mij, eene jeugdige — maagd, dat moest ik gelooven, omdat zij zich onder dien naam liet aandienen, maar die geen zweem had van maagdelijke schroomvalligheid, met eene soort van Amazone-tenue, een *piqué* vest *à la Bloomer*, een das met boordjes en een klein badinetje in de hand.

„*Wie geht's?*" zei ze nog eens, zonder acht te slaan op mijne verbazing, die ik nog geen lucht had kunnen geven, ik hoop dat ik u geen belet doe voor een kwartiertje. Ik heb het razend druk gehad vandaag met inteekenlijsten rond te brengen; jongens, dat is een *corvée!* En toen zag ik hier licht en informeerde wie er woonde, en nu kom ik maar zoo familiaar eens opwippen — ik ben graag onder jongelui, dat is zoo net mijn slag. Ik heb al oude pruiken genoeg gezien vandaag. Sakkerloot, 't is hier in Leiden al net als overal. Wat heb je hier een oude knakkers! Maar laten we ons nu even hier neerlaten en 't ons bekwaam maken."

En zoo in één adem doorbabbelende, trad zij met de

twee laatste kolossalissime germanismen de kamer binnen, en ik achter haar met de lamp in de hand, die ik neerzette om haar een stoel aan te bieden, (deed ik het opzettelijk, of was het toeval) den oudsten, die er was, en waar zeker de oud-bet-overgrootvader van mijne hospita al gebruik van gemaakt had.

„Als ik u verzoeken mag, neem plaats," zei ik, „'t doet me wezenlijk pleizier — ik heb al zoo dikwijls gewenscht eens goed kennis met u te maken; want als men elkaar zoo alleen van reputatie kent, dat is toch maar half. Ga zitten — —"

De Hollandsche maagd had intusschen een blik in de kamer geworpen, trad op den stoel toe, dien ik haar aanbood, en lei de vlakke hand op de zitting, om met herhaald drukken de meerdere of mindere zachtheid te inspecteeren.

„Dat veert niet hard," zei ze, terwijl ze met een bedenkelijk gezicht naar een anderen uitkeek, „'t lijkt wel een eiken plank; dat is een ware gemacadamiseerde zitting. Waar heb je dien stoel van daan? Dat is er nog een, zooals ik ze in 't jaar 1500 heb zien gebruiken. Je hospita schijnt ook haar meubels niet uit Brussel te krijgen; daar hebben ze tegenwoordig stoeltjes! — hoe ze die maken, weet ik niet; maar daar zak je kompleet in, en toch zoo elastiek; als je daar pof op neervalt, vlieg je weer als een raket in de hoogte. Ik zal haar het adres eens bezorgen."

„'t Is waar," antwoordde ik in mijne eenvoudigheid, die nieuwmodische dingen beginnen al meer en meer in den smaak te komen; maar menschen, zooals gij en ik, hebben daar zooveel niet mee op. Onze vaderen — —"

„Met je permissie," viel de maagd mij in de rede, „ik behoor volstrekt niet tot die menschen, die zulke verbeteringen uitsluiten: vooruitgang is de leus van

den dag, en daarom, als gij 't mij niet kwalijk neemt, niet dat — ik wil maar zeggen — die stoel is heel goed, hèèl goed zelfs, en onze voorvaderen, ja dat waren mannen, die — die meer zulke stoelen hadden, maar ik zal voor 't moment toch liever op die canapé gaan zitten."

Tegelijkertijd wierp zij zich in de sopha, en nam de gemakkelijkste en nonchalantste houding aan, die ooit eenige in- of uitheemsche maagd had kunnen aannemen.

„Geneer u niet," zei ik, „maak het u gemakkelijk; 't is waar, als men moe is, waarom zou men het er dan niet van nemen."

Het was mij evenwel wonderlijk te moede, daar ik niet recht wist, hoe ik het met mijne bezoekster had; die halve lofrede op onze voorvaderen, *à propos* van een ouden stoel, scheen mij ook wat gedwongen er uit te komen, maar ik kon mij vergissen, en daar ik zoo altijd in de rechte en echte Hollandsche manier was opgevoed, dacht ik: we zullen het toch wel gauw op alle punten eens zijn, wat de hoofdzaak aangaat. Daarbij begon ik dan toch ook te bedenken, dat men een echte Hollander kan wezen en op een canapé zitten. Al die gedachten vlogen mij, zooals ieder bij ondervinding weet, dat gebeuren kan, in tien tellen door het hoofd, en ik vatte dus, als het ware zonder tusschenpoozen, het gesprek weer op, waar ik het had laten steken.

„Waarom zou men 't bij zijne vrienden niet nemen alsof men thuis was: ik houd het in dat opzicht nog maar met de oude Hollandsche gastvrijheid."

„Ja, ja, dat ben ik volkomen met u eens," was het antwoord, „volkomen; — daar heb ik door alle eeuwen heen nogal de hand aan gehouden, en daar bevind ik mij tegenwoordig ook nog al wel bij. Gul, ongege-

neerd, vooral wanneer ik zelf op visite ga. Evenwel, ik meng er tegenwoordig zoo wat Fransche luchtigheid en Engelsch *comfort* onder, dat kan geen kwaad. Ik zeg maar, men moet niet al te veel aan het oude blijven hangen; hoewel, ik wil 't niet tegenspreken: het oude heeft ook zijn waarde; daar heb je bijvoorbeeld, ouden wijn en oude sigaren — —"

„Ja," viel ik haar in de rede, „dat herinnert mij juist, dat ik pijpen en tabak heb laten binnenbrengen; maar ik was zoo verrast door uw onverwacht bezoek, dat ik, om u de waarheid te zeggen, wat in de war was, en ik er zoo gauw niet aan dacht, dat de dames niet rooken."

„Daar heb je in zeker opzicht gelijk aan," antwoordde zij, „maar zie je, ik representeer zoo goed de mannen als de vrouwen hier te lande, en in die kwaliteit ben ik dan ook sedert anderhalve eeuw aan het rooken — ik heb zelfs altijd nogal sterk gerookt, en ik zal er dan ook maar den brand eens in steken. Maar wat heb je daar? Goudsche pijpen? En een tabakskistje; zoo'n ding met theelood beplakt van binnen, hoop ik — och, ja wel; man, wat ben je nog ouderwetsch; precies zoo een stond er altijd bij den ouden Cats op zijn schrijftafel."

„Wat," riep ik uit, „hebt gij Cats gekend?" meer met het gevoel van genoegen, dat ons bezielt, als wij iemand ontmoeten, met wien we over een goed vriend kunnen praten, dan wel verwonderd over het vreemde, dat er in lag, iemand te hooren spreken van voor twee honderd jaren herwaarts, alsof het de dag van gisteren was — dat laatste kwam bij dat ongewone bezoek niet in mij op.

„Gekend heb ik hem wel niet persoonlijk," hernam zij, zoo 't mij toescheen min of meer verlegen, „we dachten toen over veel dingen nog al verschillend, en

hij heeft een stuk of wat paskwillen op mij geschreven. Laat eens zien — ja, dat is nu zoo wat twee honderd jaar geleden; toen was hij in zijn fleur, bij die groote vergadering, die hij in den Haag presideerde."

„Ja," riep ik uit, „dat was

in 's lands vergaderzaal,
Alom behangen met des vijands wapenpraal,

die prachtige zaal van graaf Willem, die ze nu zoo schandelijk misbruiken, die ze verlaagd hebben tot een loterijzaal, vol schacherende en lawaaiende debitanten. Wie gloeit niet van verontwaardiging als hij daaraan denkt!"

„Ik niet," viel mij de maagd met de grootste koelbloedigheid in de rede, „ik volstrekt niet. Vriendlief, je moet een beetje redeneeren in de wereld. Die zaal is er nu eenmaal en hij zal er nog heel wat tijd staan, want hij is stevig gebouwd, dat moet ik zeggen, beter dan ze tegenwoordig bouwen, — hoewel niet half zoo vroolijk — en waar zouden ze hem al beter voor gebruiken; ze kunnen toch geene loterijzaal bouwen; dat noem ik je geld renteloos weggooien, en we dienen toch een loterij te hebben."

„Ik had tot nog toe gedacht, dat dit zoo volstrekt noodig niet was," hernam ik, „want onze wakkere voorouders hadden toch geen loterij."

„Ja, onze voorouders — maar die menschen waren lang niet zoo achter alle dingen als wij; dat waren allemaal van die stijve, vasthoudende boekhouders van die „een en een maken twee," die dood bleven op een cent. Daar heb ik in de laatste jaren beter voor gezorgd — dat eeuwige koopen en verkoopen van kruidenierswaren, dat eeuwige varen en sjouwen naar Oost en West — neen man, effecten-negotie, dat is je soort, dat gaat bij mij boven alles. Met den tijd meegaan, vriend, met den tijd meegaan," vervolgde zij, ziende,

dat ik ietwat vreemd opkeek bij die, voor mij geheel nieuwe theorieën, „dat is de leus van alles en van de beurs ook; *à propos*, dat ik daarvan spreek, heb je die nieuwe beurs gezien, die ik in Amsterdam heb laten bouwen op den Dam?"

„Neen," was mijn antwoord, „ik ben nooit in Amsterdam geweest, en ik moet tot mijn schande bekennen, dat ik niet eens wist, dat er een nieuwe beurs gebouwd was."

„Niet? Dat is jammer; maar wat niet is, kan nog komen. Ik kan mij ook best begrijpen, dat iemand eerst het buitenland wat gaat bekijken en later zijn eigen, daar schiet altijd nog wel wat tijd voor over."

Ik begon langzamerhand zoo gedomineerd te worden door den beslissenden toon van mijne zonderlinge bezoekster, dat ik den moed niet had, te zeggen, dat ik nog nooit uit mijn dorp, veel minder buitenslands geweest was; ik had zoo'n idee, dat ze me vreeselijk zou uitlachen; ik wou haar dus een complimentje maken, om zoodoende dat punt maar te vermijden.

„Die beurs zal dan wel onze handeldrijvende hoofdstad waardig wezen," zei ik, „en op den Dam, vlak bij dat prachtige stadhuis, heeft ze den wensch vervuld van Huygens bij de inwijding van dat stadhuis, namelijk dat zijn nageslacht

een huys bouw' en besitt',
Waarbij dit nieuwe sta, als 't oude stond bij dit."

„Hm!" zei ze, „zoo, ja; dat is te zeggen — zoo is 't nu wel precies niet; maar je moet rekenen, zoo'n ding rendeert eigenlijk niet — 't is *enfin*, een beurs — wat zal ik daar best van zeggen — ze staat er ook niet voor haar mooi, en daar zijn er dan toch verscheidene, die vinden dat ze beter is, dan die vroegere oude houten hulpbeurs, en dat ze er beter uitziet ook. Maar," ging

zij voort, als 't ware om er af te komen, „we zijn heel en al van 't chapiter afgeraakt. Ik wil wel eens opsteken, maar heb je niet wat anders dan die ouderwetsche stukken lang stroo? Daar kan ik niet goed meer mee overweg: ik zuig er altijd zoo'n asch mee door naar binnen, en ik vind je ziet er zoo gek uit met zoo'n lang end steen in je hoofd. Maar daar ligt een pakje sigaren, daar zal ik er liever een van nemen."

Ik reikte haar het pakje toe, dat mij als nieuw aangekomene, door, ik weet niet meer welken tabaksverkooper op de proef gestuurd was, doch klaar lag om terug gezonden te worden, omdat mij de prijs te hoog was.

Zij stond even op, stak een lucifer en daarna de sigaar aan, en ging weer lang uit op de canapé liggen, den rook door den neus blazende, om hem beter te proeven.

„Gladdekkers!" zei ze eindelijk, na de proef eenige malen herhaald te hebben en met een afkeurend gezicht op de sigaar kauwende, „je moet voortaan van die *Planteurs* nemen, of die dikke *Rencurrels* met die vergulde puntjes, dat is goed spul en die kosten je maar een vijfje."

Een vijfje, dacht ik bij mij zelven, daar rookte ik met mijn goeden oom acht dagen over; maar ik zei niets, want die sigaren, die mij te duur schenen, kostten een halve stuiver.

„Ja," ging ze voort, „wat is dat ook al vooruitgegaan; als ik daaraan denk, zoo wat een derd'halve eeuw geleden, aan dat „toebacksuygen," zooals men het toen noemde; dat was een tabakje, dat toen hier gerookt werd, je zoudt er tegenwoordig een hannekemaaier mee vergiftigen. Neen, dat is duizend percent beter geworden: als je tegenwoordig maar een greintje smaak hebt voor wat goed is, dan kun je ten minste

geholpen worden en laten het andere bocht voor je oppasser of je kruier."

Ik beschouwde dit natuurlijk als eene kleine insinuatie en presenteerde terstond om andere sigaren te laten halen, van welk merk, of tot welken prijs zij verkoos, maar dat wilde ze volstrekt niet hebben.

„Zoo heb ik dat niet gemeend," verzekerde zij dadelijk, „gij moet dat zoo niet opvatten. We zijn hier onder ons en familiaarweg, ik zeg het maar net zoo als ik het denk, en om u terecht te helpen. Ik ben misschien wel zoo'n beetje een flapuit, maar dat weet je, dat is de oude hollandsche karaktertrek: van je hart geen moordspelonk maken."

Ik stemde toe, dat ik dit ook altijd gehoord had, en mij daarmee best kon vereenigen, hoewel ik in mij zelven toch het gevoel niet onderdrukken kon, dat die zoogenaamde Hollandsche rondborstigheid mij toch niet extra beviel, zoo als ze daar in praktijk gebracht werd.

„Buitendien," ging zij voort, „ik zal zoo heel lang niet meer blijven; ik heb nog allerlei te doen: 't is weer gauw nacht, en één uur — half twee eer je er aan denkt, en mijn gewone uur om naar bed te gaan verzet ik niet graag, want je moet er om 'n uur of tien toch maar weer uit zijn."

Voor geen duizend gulden had ik toen gezegd, dat mijn nacht sinds mijne vroegste kindsheid om dezen tijd van het jaar van half elf tot zes uur was; ik begon mij bijna te schamen, als ik aan mijn oom dacht, die altijd geregeld klokke tien zijn pijp uitklopte en zijn blaker aanstak.

„Die ouderwetsche idées," vervolgde zij, „zijn er gelukkig tegenwoordig wat uit; wat heb ik dat dikwijls vroeger moeten hooren, en ik heb het zelf ook al mee

gepraat: de morgenstond heeft goud in den mond, en omdat het zoo wat rijmde, dachten ze, dat ze al heel wat moois gezegd hadden; maar nu vraag ik je, wat een idée! Of de wijzer van de klok nu zóó staat" — en hier stak zij haar badinetje in eene horizontale richting, — „of zoo" — en het badinetje werd perpendiculair gehouden; „je begint een paar uur later en je scheidt een paar uur later uit — *voilà tout.*"

Op dit oogenblik werd er aan de deur geklopt, en mijn hospita bracht eene vettige portefeuille binnen met de boodschap: „dat dat papier den volgenden dag zou teruggehaald worden." Ik zag het even in: het was een inteekenlijst voor een standbeeld van Laurens Coster, die mij uit Haarlem werd toegezonden. Ik greep met geestdrift naar eene pen:

„Dat is eene ware nationale gedachte," riep ik uit, „voor zoo iets moet ieder Nederlander zelfs zijn schamelen penning ten offer brengen."

„Wat is dat voor eene gedachte?" vroeg de Hollandsche maagd, „is er eene speculatie op til? Schrijf dan nog niet dadelijk in; maar laat ik u eerst een goeden raad geven."

„Dáár," riep ik uit, lei de pen neer en reikte haar het papier over, „dat zal u in uwe qualiteit ook goed doen om te vernemen."

Zij keek eerst het blad met een onverschillig gelaat in, maar barstte toen eensklaps in zulk een schaterend lachen uit, dat er eene hoestbui op volgde, waar ik dacht dat het mensch in blijven zou.

„Wat!" riep zij uit, toen ze weer tot bedaren gekomen was, „*Sancta simplicitas!* Kind der onschuld! dacht je daar waarachtig over? Ben je ook soms van eene Duitsche familie of van Engelsche afkomst? Inteekenen op een improductief standbeeld! Leg me

toch, in 's hemelsnaam, eens uit, wat je daarin gezien hebt! Dat is iets, dat ik nooit heb kunnen begrijpen."

„Hoe," riep ik bijna verontwaardigd uit, „is dat een dwaasheid, als men ook het zijne, hoe weinig dan ook, zoekt bij te dragen, om een gedenkteeken te stichten voor de groote mannen van het voorgeslacht! Zal hun aandenken dan alleen levendig blijven in de dorre bladen van geleerde bibliotheken? Is dat een dwaasheid, om een openlijk blijk te geven, dat het nageslacht de deugd, den heldenmoed, het genie der vaderen vereert! Acht gij het niet eene eeuwige schande, dat zelfs vier honderd jaar, nadat de schoonste uitvinding gedaan is, die de beschaving met reuzenschreden heeft vooruit gebracht, niets dan een ellendige pop op de markt van Haarlem het aan de wereld verkondigt, dat dáár de man leefde, uit wiens brein die gedachte als eene ster in de duisternis is opgegaan, terwijl de bedrieger Gutenberg in Mainz en Straatsburg in erts gegoten is, en zijn beeld den Duitschers telkenmale het hart hooger doet kloppen, bij de gedachte, die een leugen is: die man, van wien het licht is uitgegaan, dat nu in stroomen de geheele wereld overvloeit, is mijn landgenoot geweest?"

Ik zou in mijne geestdrift misschien nog veel verder zijn gegaan, want ik voelde mij op mijn terrein, en vond wezenlijk, dat ik dat daar nog al mooi gezegd had; maar mijne toehoorderes lag met zulk een wonderlijk gezicht naar het plafond van de kamer te kijken, en zoog daarbij zoo ironisch op den knop van haar rotting, terwijl zij met haar rechterhand, die de sigaar vast hield, allerlei langzame en deftige gesticulatiën maakte, als om mijne woorden te accompagneeren, dat ik geheel uit het veld geslagen werd en mijn enthusi-

asme afkoelde als een gloeiend ijzer in de sneeuw.

„Is 't uit?" vroeg zij zeer flegmatiek, toen er niets meer volgde, „dat was een mooie tirade; zoo iets dergelijks zal er boven die inteekenlijst ook wel staan: dat is ten minste zoo de gewone slendriaan bij die dingen. Man, wat moet er nog een portie bij je uitgestoofd worden, eer dat je in de tegenwoordige wereld terecht komt! Daar is voor geen halven stuiver positiefs in al wat je daar verteld hebt. Laten we maar tevreden zijn met de monumenten, die wij hebben, en al die poehaai verder aan de moffen overlaten. Daar heb je nu al die graftombes in de kerken; ze zijn er nu eenmaal en ik heb er vrede mee, maar eigenlijk, wat heb je er aan? 't Geeft niets en 't kost maar geld. Daar zal bijvoorbeeld, geen boek minder of meer om gedrukt worden, of er in Haarlem een houten Coster staat of een ijzeren, en als het dan toch absoluut gebeuren moet, denk dan toch bij die dingen maar: ze zullen 't zonder mij wel rooien. Leer dat van mij; ik doe tegenwoordig ook maar zoo, en ik bevind er mij best bij: ik kan veel meer pleizier van mijn geld hebben. Ik raad de menschen dan ook maar die dingen altijd af. Daar heb je dat standbeeld van Willem I op het plein in den Haag, en van Willem II, dat nu nog gemaakt zal worden: — daar heb ik me niets mee willen bemoeien, wat ze ook voor moeite gedaan hebben om me wakker te schudden; maar ik bleef doof aan dat oor, vrind! Na veel tobben zijn ze er eindelijk toe gekomen, maar vraag eens hoe! Neen, ging zij voort, als je dan eens wat zien wilt, dat opgang maakt, — kijk eens hier, dat is wat anders!"

En tegelijkertijd haalde zij eene portefeuille te voorschijn, waarin eene menigte losse papieren lagen, waarin ze begon rond te schommelen.

„Kijk eens," zei ze, er een uitnemende, „ik zei daar straks, dat ik zoo moe was van dat rondloopen met inteekenlijsten; maar ik heb er dan ook satisfactie van gehad: zie me zoo'n lijst bijvoorbeeld eens aan; daar heb ik alleen vandaag honderd en zestien inschrijvers op overgewonnen."

„En wat is dat?" vroeg ik nieuwsgierig.

„Dat is het plan voor eene associatie, daarbij garandeer ik alle effectenhouders, hetzij van vreemde of van binnenlandsche papieren, zeven percent van hun geld. Ze beginnen met hunne effecten te geven; daar zijn er nu goede en slechte onder, dure en goedkoope, die taxeer ik eerst, en daarna bepaal ik wat ze alzoo ingelegd hebben, en dan werk ik de geheele massa door elkander. Daar kan ik de beurs mee dwingen; in duren tijd verkoopen, in willigen tijd koopen. — Ziedaar, ik kan je dat niet duidelijker maken: 't is een balans, *enfin* — een weegschaal, waar je altijd aan dien kant zit, waar het meeste geld is; je springt van de eene schaal in de andere over, naar omstandigheden, en ieder deelt naar mate van zijn inleg.

Dat ding is zoo duidelijk, als de zon aan den hemel en die lange lijst van deelnemers bewijst dan ook genoeg, dat de algemeene opinie het goed begrepen heeft. Ik zal ze hier eens laten liggen; gij zult er ook wel op inschrijven. Morgen zal ik ze wel laten halen. 't Is eene onderneming waar ik nooit bij verliezen kan."

Ik begreep van de geheele zaak om oprecht te spreken niets dan het laatste, en de wonderlijkste denkbeelden warrelden mij door het hoofd, als ik aan alles dacht, wat mijn goede oom mij al verteld had van de Hollandsche solititeit, en van de zekerheid waar onze kooplieden mee werkten, en hoe ze door de gansche wereld daarom beroemd

waren. Hoe dat alles hiermee samen kon gaan, vatte ik niet.

„Daar heb ik nog allerlei, wat ik tegenwoordig zoo al *en vogue* breng," ging de maagd voort, bijv. hier — een inteekenlijst op eene loterij zonder nieten; daar behoort dan nog een tijdschrift bij, dat je op den koop toe krijgt. Dat is ook geen slechte speculatie: vertaal maar wat rechts en links, en zorg slechts dat je op de helft van de maand letters genoeg op de drukkerij hebt, rijp en groen, vooral groen, en dan tusschenbeide ook een origineel stuk er in, waarvan de verdiensten alleen daarin behoeven te bestaan, dat het niet vertaald is.

Hier heb je verder een plan om huizen te bouwen, dat heb ik vooral in den Haag doorgedreven. Die vallen binnen de tien jaren wel in elkaar, maar dan heb je er je geld al dubbel uit gehaald. Ik moet altijd lachen, als ik die huizen van vroegeren tijd zie. Wat een raar fatsoen, en wat hebben die menschen daar een geld op toegelegd! 't Is net als met de oude boeken: ik zie er daar bij u ook zoo enkele liggen. Mijn hemel, wat konden die menschen zich daarmee afbeulen! Ik ben meer dan eens bij Blaeuw in Amsterdam op de drukkerij geweest, als hij met een microscoop boven zijn koperplaten zat te turen, of er ook een streepje verkeerd in stond, of als hij aan 't afkeuren was van papier, omdat het niet dik en zwaar genoeg was: — hij moest ons hedendaagsch stoompapier eens zien, zoo wit en zoo luchtig; hij zou de handen boven het hoofd in elkaar slaan van bewondering. En die formaten! Als je zoo'n boek op het hoofd valt, ben je morsdood. Neen, dan houd ik het met de tegenwoordige. Kijk, met zulke," — en tegelijk haalde zij een duodecimootje uit den zak, dat is tegenwoordig al zoo mijn lievelings-litteratuur. Heb je dit al gelezen? *Un caprice*

de grande dame — 't is heel interessant. Daar heb je veel meer aan, dan aan onze zoogenoemde klassieke schrijvers; want dat zijn toch meestal vervelende patriotten. En in gezelschap kun je er toch nooit over praten; want zelden of ooit tref je iemand aan, die ze gelezen heeft, en die er dan nog voor uit zou durven komen.

Maar laten we liever niet over litteratuur praten; ik doe het trouwens zelden, want eigenlijk lees ik tegenwoordig weinig of niet; ik vind, het verslindt zooveel tijd en wat heb je er toch ook aan; een enkel Fransch romannetje, dat kan er nog mee door, maar ons Hollandsch — kijk, ik heb alle respect voor mijn eigen land, en ik zou het woedend kwalijk nemen, als iemand er iets kwaads van durfde zeggen, vooral zoo als het tegenwoordig is — maar laten we oprecht spreken, 't is toch eigenlijk een taal — — ik kan 't zoo niet goed zeggen, maar ik vind het zoo'n pedante taal, zoo stijf. — Als de Franschen, bijvoorbeeld, Hollandsch spraken, zou je niet denken, dat het in eens een heel andere natie werd? — ze zouden er ijselijk bij verliezen.

Maar, ik zeg, laten we ons daar niet verder in verdiepen; ik krijg altijd zoo'n hoofdpijn, als ik daarover begin, en eigenlijk bemoei ik mij met de litteratuur niet veel — alleen geef ik zoo wat maandwerken en almanakken uit; dat gaat meer secuur, dat is alles boter bij de visch. Als gij evenwel lust hebt, kom ik daar later nog wel eens een keer over praten, want daar kan ik je wel een uur of wat over aan den gang houden, als ik je dat alles eens laat zien, hoe ik dat tegenwoordig ingericht heb."

Met genoegen," antwoordde ik, „als er later nog eens een avondje overschiet; want ik moet bekennen,

ik heb van avond al zooveel gehoord, zooveel splinternieuwe inzichten in alle mogelijke zaken, dat ik bekennen moet een heel verkeerd denkbeeld van den geest van mijn eigen volk en land gehad te hebben. Als ik de mannen van het voorgeslacht eens vergeleek met die van den tegenwoordigen tijd, dan kwam ik gewoonlijk tot heel andere resultaten."

„Ja," hernam zij opstaande, terwijl zij het puntje van een nieuwe sigaar afbeet, „ja, mijn waarde, we hebben nu maar zoo wat met een half woord over een en ander kunnen praten; maar als ik je dan eens vertellen ging, wat een moeite ik gehad heb, om er dat allemaal bij ons in te krijgen, en, helaas, ik moet tot mijn schande bekennen, 't zit er nog maar dunnetjes op; je zoudt het niet gelooven, hoe ik al gecontrarieerd word; hoewel, ik moet zeggen van den anderen kant, ik heb ook weer een boel menschen, die me helpen — daarvan niet — dat zou ondankbaar zijn, als ik dat wou tegenspreken; maar *enfin*; 't zal wel komen metter tijd; als we zoo voort gaan, zijn we al een heel eind op weg. En nu, mijn beste, aangenaam je kennis gemaakt te hebben; wacht, ik zal nog een paar van die sigaren in mijn koker steken, dat is goed voor de avondlucht, en 't is weer een mist buiten, of je in een stoomketel kijkt; 't is je hier ook een klimaat in dat land; — hoor eens," praatte zij al voort terwijl we zoo samen het portaal op stapten, „ik laat onze voorouders in hun waarde, maar dat ze zoo'n specie van een land hebben *ontwoekerd aan de baren*, dat is ook al het snuggerste niet, dat ze gedaan hebben; daar mogen we ook wel van zwijgen, in plaats dat we er verzen op maken; je kunt wel zien, dat het woeker geweest is — gestolen goed gedijt niet."

En met deze innig keurige woordspeling nam de Hol-

landsche maagd afscheid van mij, ging de trappen af, zooals zij er op gekomen was, en ik had moeite haar te volgen tot aan de huisdeur, om haar met assistentie van mijne hospita, zoo beleefd mogelijk uit te laten.

Ik klom langzaam mijn trap weer op, ging mijn kamer weer binnen, sloot de deur, en ging in peilloos diepe overpeinzingen op mijn canapé zitten — — — —
— — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

Lieve lezer, hebt gij ooit een blauwtje geloopen; hebt gij ooit een stel best damast tafelgoed gekocht, welks moeder bij nader onderzoek bleek een katoenboom te zijn, of een enorme som betaald voor een Murillo of een Van Dijk, die de *élève* van uw glazenmaker tot vader had; hebt gij ooit bij uwe beminde eene caricatuur zien hangen, die uw portret moest verbeelden, dat zij in stilte had laten maken, en dat iedereen voor frappant gelijkend uitkreet; hebt gij ooit een beklagenswaardig huisvader met negen kinderen smoordronken uit een jeneverkroeg zien komen, tien minuten nadat gij hem uit medelijden eén driegulden hadt gegeven; hebt gij ooit een testament hooren voorlezen, dat, in plaats van u, volgens een gegronde hoop van vijfentwintig jaren, universeel erfgenaam te maken, u niets verkondigde dan de hartelijkste zegenwenschen van uwe overleden tante; hebt ge ooit u zelven in den spiegel gezien, als gij voor de eerste maal uw uniform als officier van de schutterij aanhadt; is het u ooit overkomen, dat uwe zielsbeminde, op het oogenblik, dat gij uwe declaratie woudt gaan doen, u haar engagement bekend maakte met uw besten vriend, die in al uwe hartsgeheimen deelde; zijt gij ooit met eene vertaling van een Engelsch werk in twintig deelen, die u drie

jaren arbeid gekost had, bij een uitgever gekomen, die u verkondigde, dat er juist een in 't licht was verschenen van Mensing?

Eén van al die dingen moet u overkomen zijn, wanneer gij een beschaafd mensch zijt, en dus behoef ik u niet te zeggen, hoe ik te moede was bij mijne overpeinzing, na het verlies van zoovele mijner schoonste illusiën. Na een paar uur zoo gezeten te hebben, gevoelde ik behoefte om nog een kwartiertje op mijn stoep een sigaar te staan rooken, dat mij eenigszins weer in mijn fatsoen bracht, zoodat ik mijn dag besloot met de diep wijsgeerige, maar in hare toepassing, voor het menschdom zoo grievende opmerking:

„'t Is allemaal lak!" tot welken uitroep ik mij vierentwintig uren te voren onmogelijk in staat geacht had — en ging naar bed.

De nacht, die mij anders altijd zoo gunstig was, schonk mij ditmaal de gewone rust niet; ik bracht hem door met beurtelings sluimeren en dan weer opvliegen, om weer een paar uren wakker te liggen; beurtelings verwarde denkbeelden door mijn brein voelende rollen, zonder ze te kunnen verbeteren, en beurtelings weer de meest gegronde en zegevierende tegenwerpingen makende tegen alles, wat ik in den loop van den avond gehoord had. Want, zonderling, langzamerhand kwam mij ieder woord weder in de gedachte terug, en nam geregeld zijne plaats in, als de soldaten in een bataljon, totdat ik, als het ware, den vijand in zijn geheel voor mij had staan, en nu begon te argumenteeren en hem stuk voor stuk doodsloeg; want ik werd het hoe langer hoe minder met de Hollandsche maagd eens. Wat had ik een spijt, dat ik haar dat alles niet zoo netjes en geregeld verteld had, toen zij zoo voor mij zat: ik kwam tot het

resultaat, dat ik een razend dom figuur had gemaakt.

Eerst tegen den morgen viel ik in slaap, en 't was reeds acht uur toen ik ontwaakte. Het was een hemelsch schoone najaarsdag, die mij al spoedig de deur uitlokte, en, daar ik begreep, dat ik niets beters doen kon dan er den geheelen dag niet meer in te komen, raakte ik, ik weet zelf niet meer hoe, in den stuurstoel van de trekschuit naar Utrecht. Wij staken van wal, en hadden nog maar een korte poos gevaren, toen mijn oog op een groen, vierkant trommeltje viel, dat onder de bank stond, met een samengelakt bindgaren er omheen, en een kurk in plaats van een hangslot. Verbeeldt u mijne verbazing, toen ik daarop het adres zag staan:

Passagiersgoed.

Aan de Nederlandsche Maagd,
adres den Heere Blauwgeel en Cie.,
te
Utrecht.

Met een trommeltje annex.

„Schipper," riep ik uit, „van wie is die trommel? hoort daar een mensch bij?"

„Die is van de juffrouw, die in de roef zit, mijnheer," antwoordde de man aan het roer, „ze is al een uur vóór dat de schuit afvoer, aan boord gekomen, om een goede plaats te hebben; maar ze is de eenige passagier binnen; want zie je, de miserabele stoomwagens, die een mensch — —"

Ik hoorde geen syllabe van al wat de man verder vertelde, want bij zijne eerste woorden had ik het lage deurtje al opengemaakt, dat mij van mijne bezoekster van den vorigen avond scheidde, en stormde de roef in, om de kennismaking verder voort te zetten, en nu een oneindig meer triomfantelijk figuur te maken; maar — ik stond te kijken als iemand, die een schijf van een

knol in zijn vestzak vindt, hem door een of anderen gauwdief daarin gemoffeld, ter remplaceering van zijn gouden cylinder-horloge. — Wie zag ik daar zitten?

Niet die sceptische, ironieke persoon, wier beeld mij nog geen oogenblik uit de gedachten geweest was, maar eene oude, katoengejaponde juffrouw, met een geweldig grooten zwart zijden hoed, waaronder een neepjeskapje, dat om haar gezicht sloot, als een hoepel om een vat; hare handen waren gewapend met een stel breipennen van bovenmenschelijke grootte, waar een lange zwarte borstrok op geweven werd, en haar neus was voorzien van een brilletje van die soort, welker glazen alleen op hun plaats gehouden worden door de knijpkracht van de bocht, die ze verbindt. Naast haar lag op de bank een ontzaglijk groot katoenen regenscherm, *vulgariter* besteedstertje, waarop, als beschermer, een dikke, zwarte mops, die bij mijn plotseling binnenkomen geweldig begon te grommen, en zijn bovenlip daarbij zoo hoog optrok, dat het scheen alsof zijn scherpe witte tanden in zijn neus zaten.

„Excuseer, juffrouw," zei ik stotterende, „dat ik zoo op u toe kom vliegen; ik wist niet — ik vergis me — ik dacht dat — dat er een kennis van mij in de schuit zat; en — ik heb u mogelijk onwillekeurig doen schrikken — —"

De juffrouw hield even op met breien, boog het hoofd een weinig voorover, om over haar brilletje heen mij aan te kijken, en zei toen met een stemgeluid, dat mij in eens duidelijk maakte, waarom zekere toon op de fagot *vox humana* genoemd wordt: „Och meneer! als ik ieder moment schrikken wou, als ik de jongelui van den tegenwoordigen tijd zie vliegen, dan kon ik wel dagwerk hebben. En een kennis van me is uwé, geloof ik, ook niet," — en ze ging weer aan het breien.

„Ik zie nu ook, dat ik mij vergist heb," hernam ik, maar daar stond een trommeltje in den stuurstoel —"

„Staat het er niet meer! riep zij met schrik uit, „Schipper, is mijn trommeltje daar nog?"

„Ja wel, juffrouw," klonk het van buiten; „wacht, ik zal het bij je zetten," en tegelijk stak hij den arm door de deur, en reikte haar het bewuste stuk toe, dat zij haastig aannam en op de parapluie plaatste.

Ik moest er nu, zooals men zegt, haring of kuit van hebben, en waagde het dus te zeggen:

„Maar juffrouw, als het niet indiscreet is, mag ik dan wel vragen —"

„Och, mijnheer," klonk de *vox humana* weer van tusschen het knijpbrilletje uit, „het indiscreet zijn is, bij het tegenwoordige geslacht, zoo aan de orde van den dag —"

Ik liet ze maar uitpraten: „Mag ik dan ook zoo vrij zijn te vragen, is u soms familie van die dame, waarvan de naam op dat trommeltje staat, en weet u haar adres ook?"

„Wel, meneer," antwoordde zij, „die juffrouw," en daar viel een klemtoon op dat woord *juffrouw*, die het tot een bepaald contrast moest maken met het nieuw modische *dame*, dat ik gebruikt had, „die juffrouw ben ik zelf, en het adres op mijn trommeltje is op het oogenblik mijn domicilium, ofte woonplaats; daar kunt uwé mij tegenwoordig iederen dag zien rondwandelen."

Ik kan niet recht zeggen, wat er op dat oogenblik in mijn hoofd omging, maar ik weet wel, dat ik eene soort van verwarring van denkbeelden gewaar werd, zeker een gevolg van den onrustigen nacht en van de min of meer koortsachtige stemming, waarin ik verkeerde; als een droomende ging ik tegenover haar zitten, en

hoorde en sprak het verdere geheel werktuigelijk.

„Ja, ja," ging zij voort, „de menschen van den tegenwoordigen tijd zijn verbaasd als ze mij eens bij toeval zien; want daar wordt, om zoo te zeggen, geen notitie meer van mij genomen; ze laten de oude Hollandsche Maagd links liggen, en ze vergeten, wat ik voor hun vaderen geweest ben. Maar ze zullen het ondervinden — als het te laat is — als er wee zal geroepen worden over Jeruzalem. Wee! wee!" herhaalde zij op een nachtuilentoon, terwijl zij haar breikous recht vooruit stak, zoodat de mops harder begon te grommen, en het mij met ieder oogenblik meer *unheimlich* werd, „wee over dit geslacht van zonde en ongerechtigheid!" en daar verviel ze in een kuch, dat ze eenige oogenblikken niet spreken kon. „Dat is een „kwaal," zei ze toen, „die heb ik in 't jaar 1814 opgedaan; maar daar heb ik sedert een probate remedie voor gevonden," en zij haalde een papieren zakje uit haar reticule, waar ze een soort van klontje uitnam, dat ze in den mond stak; „zoo'n stukje grondwet, daar knabbel ik dan wat op; en als die heele zak op is, dan zal het wel beter met me gaan, heeft de dokter gezeid. O, wat heb ik vroeger gezondere dagen beleefd en betere menschen gekend! O zalige dagen van godsvrucht en christelijke onderwerping, o dagen van 1619! Toen was ik in glorie en aanzien, en nu, — veracht en verstooten word ik door het tegenwoordige geslacht, dat een samenweefsel is van ongodisterij en liberalisme. Als ik roep geloof, dan roepen zij onderzoek; als ik roep Synode, dan roepen zij Club; als ik roep tractaatjes, dan roepen zij kranten, als ik roep *Nederlander*, dan roepen zij *Grondwet*; als ik roep landsvaderlijke regeering, dan roepen zij vrijheid, als — —"

Hier stuitte ik dien oratorischen stortvloed met de woorden:

„Hoe, is het woord vrijheid u ook een gruwel geworden! Hier in ons gezegend vaderland! Heeft dan de dichter gelogen toen hij zong:

Hier duldt de grond geen dwinglandij,
Waar vrijheid eeuwen stond!"

„Ja," riep zij uit met al de kracht van haar krijschende stem, „dat heeft hij, want hij verstond de kracht van de woorden niet! Vrijheid is er altijd geweest in de dagen, toen ik nog in tel was; maar alleen precies zooveel als de heeren regenten en landsvaderen goedvonden met hoog loffelijke wijsheid uit te deelen. Ik heb er vroeger ook altijd voor geijverd, maar alleen in dien zin; nu wil ik met dat woord niet meer voor den dag komen. Toen ter tijde, droeg ik zelve den vrijheidshoed boven op een speer, maar nu? de speer — daar heb ik een stok van in mijn parapluie laten snijden: daar leit ze, — en de vrijheidshoed, kijk eens hier," — tegelijk stond zij op en haalde een plat toegevouwen iets, waar ze op zat, onder zich vandaan, — daar heb ik een *gibus* van laten maken; zoo kan ik hem verbergen voor het volk, want ik wil hem niet meer zoo ten toon gesteld hebben. Enkele vrienden mogen hem zien — stillen in den lande, die kennis hebben van de ware behoefte der natie. Want wat alleen kan Neerland redden van den afgrond, waar 't naar toe holt? Wat, wat?" schreeuwde ze al heftiger, stond op en greep haar parapluie, waar ze in klimmende drift mee begon te gesticuleeren, terwijl het mij al bonter en bonter voor de oogen begon te dwarrelen. „Anti-revolutie! Goddelijk recht van de vorsten! Mijn armenwet! Christelijk onderwijs! Gezindheidsscholen! Mijn tractaatjes! Weg met de filosofen! Af-

schaffingsgenootschap! Oefeningen! Weinig uitverkorenen! Nederland en Oranje! —"

Daar was ik niet tegen bestand; ik gevoelde, dat ik gek werd; ik vloog op en redde mij tusschen twee parapluieslagen door naar de deur: „Schipper!" schreeuwde ik, „zet me aan land! Volk uit! Daar is een razend mensch aan boord! Zet me aan land!"

Wij waren gelukkig bij eene pleisterplaats; want pas was ik in de herberg terecht gekomen, en had nog even den tijd gehad, mijn naam en adres op te geven, omdat ik voelde, dat ik mijne bezinning verloor, toen ik werkelijk bewusteloos neerviel, uitgeput door de ongewone en verbrijzelende werking van mijne hersenen in de laatste vierentwintig uren. 's Avonds was ik naar Leiden getransporteerd, en lag op mijn bed met eene hevige koorts, die de dokter verklaarde te zijn eene catarrhale aandoening zonder onrustwekkende verschijnselen.

Iedereen weet, of kan het ten minste weten, dat eene catarrhale koorts, die haar wereld kent, veertien dagen duurt. De mijne hield zich dan ook trouw aan dat gebruik, en trakteerde mij gedurende al dien tijd op eene gratis representatie van de meest fantastische visioenen.

Men moet ze gezien hebben, om ze te kennen, want ik geloof niet, dat ze zich zouden laten beschrijven, die wonderlijke, windende, krullende, draaiende, wentelende, slingerende, klimmende en dalende processiën van voorwerpen zonder naam, die men ziet en meent te herkennen, zonder te weten wat het zijn; die zich nu eens in onmetelijke lange rijen opvolgen en tot een oneindigen afstand schijnen voort te wandelen, dan weder uit den grond schijnen op te komen en langs een klimmenden en altijd draaienden, spiraalvormigen weg naar boven schijnen te stijgen om al hooger en hooger, tot bij de sterren op te klimmen en nog altijd zichtbaar

te blijven, met telkens nieuwen en eindeloozen toevoer van beneden; die uren en uren achtereen voortgaan, totdat u het hoofd schijnt te zullen uiteenbarsten van vermoeienis.

Wat heb ik mij menigmaal in die uren, tot doodtobbens toe, ingespannen, om menschen te herkennen, die ik vóór mij zag, zonder dat het mij mogelijk was hun gelaat te onderscheiden. Dan zag ik weer het een of ander fantastisch ding, dat langzamerhand veranderde in mijn eigen gezicht, dat dan weer, hoe langer hoe meer uitrekte, totdat mijn hoed in de wolken reikte.

Dan weder was het den keizer van China, die kreupel geslagen was, en wien ik in een urenlange redeneering moest bewijzen, dat ik het niet helpen kon, of een onzer professoren, die college kwam houden in de uniform van kapitein bij den landstorm.

Wat heb ik een massa kronkelende slangen gezien, en tot razend worden toe muziek moeten aanhooren, nu eens oorverdoovend, dan weer uren en uren achtereen dezelfde vervelende, eentonige noten.

En tusschen dat alles verschenen onophoudelijk die twee maagden, nu weder de eene als dansende op een bal masqué, dan weder de andere, die mij een schoteltje van haar maaksel kwam opdisschen, dat 233 jaar oud was.

Eindelijk kwam de veertiende dag, en daarmee de crisis, die gelukkig goed afliep, waarop ik in eene zachte en weldadige sluimering viel, die ik sedert wel honderdmaal gezegend heb.

Liefelijk en zalig was de droom, dien ik droomde: het was mij, alsof de hemel openging en de engelen om mijn bed zweefden, en te midden van hen zag ik mijn ideaal, dat ik bijna verloren had, mijne waarachtige, reine, Hollandsche Maagd, als een beeld van troost

en bemoediging. Hoe fier en krachtig stond ze daar, als in den bloei der jeugd, met het antieke kleed weer om de schouderen geplooid, met de eene hand weer op den grooten bijbel geleund, met de andere de speer met den vrijheidshoed opgeheven houdende.

„Arme sukkelaar," zei ze met deelnemende stem, die mij als Engelenmuziek in de ooren klonk, „gij zijt de eenige niet, die het slachtoffer geworden zijt van de twee bedriegsters, die, helaas, sedert eeuwen zich zooveel moeite gegeven hebben, om mij van mijn wettigen erfgrond te verdringen. U behoef ik het niet te zeggen, wie ik ben, en wat ik bedoel: gij en, Goddank, duizenden met u, kennen mij in mijne waarde en achten mij hoog, en zullen mij verdedigen tegen de aanranding, die mij onophoudelijk bedriegt. Maar ik wil u zeggen, wie die anderen zijn, die zich in de laatste dagen onder een valschen naam bij u hebben zoeken in te dringen. De eerste is eene bastaard uit Frankrijk, die zich dáár uit het slijk heeft weten omhoog te werken, en voor vier eeuwen, in het gevolg van den Bourgondischen vorst, voor het eerst hier in het land is gekomen. Sedert heeft zij mij een eeuwigen oorlog verklaard. Zij was het, die na den dood van den Grooten Zwijger bijna de souvereiniteit over deze gewesten aan Frankrijk of Engeland had in handen weten te spelen; zij was het, die in 1672 op het punt was uwe voorvaderen in het stof neer te werpen voor den trotschen Lodewijk XIV, maar toen door den ijzeren arm van den wakkeren Oranjetelg bijna te morselen geslagen is; zij was het, die, zich langzamerhand herstellende, ruim eene eeuw daarna de oorzaak werd van de grootste jammer en ellende, waar het vaderland ooit onder gebukt heeft gegaan. Toen heeft zij een vierde van eene eeuw getriomfeerd, en ik verborg mij treurend en

kwijnend bij de enkele getrouwen, die doof waren gebleven voor hare sirenenstem, totdat ik eindelijk weder, nu veertig jaren geleden, den dageraad zag aanbreken in de stikdonkere duisternis, en weder een telg van het heldengeslacht der Nassau's heb teruggevoerd te midden van het volk, dat door zijne vaderen was vrijgevochten.

Toen herleefde ik en werd weder krachtig, zooals ik getoond heb in 1831, toen ik den ridderlijken Willem van Oranje ter zijde gestaan heb, en nu gevoel ik mij weder sterk genoeg, om ook weerstand te bieden aan die andere indringster, die gij den volgenden dag hebt ontmoet. Die is van een geheel ander geslacht, dat verspreid is door gansch Europa, en waarvan het hoofd zich voortdurend ophoudt aan het hof te Petersburg, en de invloedrijkste leden in Berlijn en Napels wonen; die alle doodsvijanden zijn van ware ontwikkeling en vooruitgang; die den domper stellen op het licht, omdat de onvoorzichtigheid met dat licht somwijlen brand heeft veroorzaakt.

Sinds het rampzalige jaar 1848 heeft zij alle moeite aangewend, om mij haar bondgenootschap op te dringen, om zich zoo langzamerhand op de plaats te stellen, die ik sedert meer dan duizend jaar in de harten der ware Nederlanders inneem, en hoewel ik het in die dagen getoond heb, nog krachtig berekend te zijn voor mijne taak, werkt zij al in het geheim verder en verder en versterkt hare partij door alle mogelijke middelen.

Loerend op al wat hare macht vergrooten kan, is zij op dit oogenblik mijne gevaarlijkste vijandin, zoo door het valschelijk aannemen van mijn naam en door de schoonschijnende leuzen, die zij in haar schild voert, als door het onmiskenbare, hoewel eenzijdige talent van velen, die zij aan zich heeft weten te verbinden.

Maar, hoe sterk zij ook schijne, ik vrees haar niet, want het Nederlandsche volk weet het, en zal het blijven onthouden, dat ik het ben, door wie het krachtig is geworden, en dat er nooit heil is geweest voor het vaderland, wanneer een van die beiden, die zich mijn vlekkeloozen naam aanmatigen, zich hebben gesteld in mijne plaats!"

„Mehair! daar is die juffrouw, die voor veertien dagen hier was," zei mijn hospita, de kamer binnenkomende, en mij wakker makende uit mijn schoonen droom.

„Wat," riep ik uit, „breek ze den hals! Geef me een hout — —

„En ze vraagt maar om die teekenlijst, die ze bij u heeft laten liggen."

„Laat ze naar de..... Zeg, dat ik er een pijp mee heb opgestoken, en als ze ooit het hart heeft, om terug te komen, dat ik ze dan van al de trappen zal laten smijten — Compliment!"

OVER 'T EEN EN ANDER DAT DE DICHTERS SCHRIJVEN, EN POËZIE

I.

EENE CORRESPONDENTIE.

A. aan B.

AMICE!

Eureka! Eureka! Ik heb het gevonden! Nu weet ik eindelijk, waar ik zoolang en zoo bloedig en met zooveel studie naar gezocht heb: nu heb ik eindelijk wat zoo weinigen bereiken: — ik heb mijn ideaal gevonden! Mijn ideaal — haar, die eenmaal de mijne zal zijn.

Amice, gij houdt dit mogelijk voor eene communicatie dat ik „voornemens ben, met goedvinden van wederzijdsche ouders, een wettig huwelijk, enz." Zoo ver is het nog niet, maar zoo ver kan het toch komen. Ik heb mijn ideaal alleen nog maar op het papier en, helaas, nog niet in de werkelijkheid. Ik heb mij eerst voorgesteld, hoe mijne aanstaande vrouw wezen moest, om ze daarna op te zoeken — misschien geheel en al tegen de opinie van menigeen, die eerst eene vrouw trouwt en naderhand pas gewaar wordt, wat hij getrouwd heeft.

Nagenoeg een half jaar zal 't geleden zijn, dat ik begon te gevoelen, dat er iets in mijn leven van vrij-

gezel ontbrak. Allerlei onrustbarende kenteekenen deden zich in mijn gemoed op: ik smachtte naar eene ziel, die één zou wezen met mijne ziel, die zou deelen in mijne vreugde, die zou weenen bij mijne smarte, die harmonisch zou samenklinken met de mijne, die mijn linnengoed zou bezorgen en mijne lamp zou afknippen voordat ik 's avonds thuiskwam. Dat werd hoe langer hoe erger; ik verloor langzamerhand de zalige kalmte mijner jeugd, mijn appetijt, mijn slaaplust, alle dominopartijen, die ik speelde, en een voor een al mijn foulards in de wasch. Ik begreep eindelijk, dat mij eene vrouw ontbrak, om op dat alles te passen en mijn geschokt gemoed weer tot bedaren te brengen. Ik was nooit in zulk een treurige positie geweest als toen; want gij weet, dat ik het veel te druk heb, om mijn tijd te verbeuzelen met vruchteloos zoeken, en dat ik meer dan iemand gerechtigd ben, te spreken met de woorden der welgemeende huwelijksaanvragen: een jong mensch, wiens veelvuldige bezigheden hem buiten staat stellen met het schoone geslacht in aanraking te komen, wenscht langs dezen, thans meer en meer gebruikelijken weg enz." Ik heb dus, zoolang ik kon, geworsteld tegen het gevoel, dat storm op mij liep, ik heb kribben gelegd in den onstuimigen loop mijner gedachten, ik heb tien pond Revalenta Arabica gebruikt, die, zooals iedereen weet, die de oprechte *Haarlemmer* leest en de getuigschriften van een heer uit Patagonië of eene juffrouw uit Sneek op prijs stelt, *probatum* is voor mismoedigheid, ongegronde vrees, besluiteloosheid, wanhoop, zucht tot zelfmoord en een twee-en-zestigtal dito bezoekingen — maar niets hielp; daar was geen Revalenta voor gewassen. Ik zonk menigwerf in mijne eenzaamheid van gedachte tot gedachte weg, en dacht een geluk na, dat mogelijk voor mij geweest was; bracht de vervlogene jaren van onschuld

en kalmte als lachende droomen voor mijne ziel, en dan greep mij het denkbeeld van die eenzaamheid op eens vreeselijk aan! — Duizenden van werelden dreven dan als dun stof voor mijne oogen en zij allen bezaten geen enkelen droppel zaligheid voor mijn lijdend hart. De natuur werd nacht om mij henen, en ijskoud breidde ik mijne armen naar het graf uit, en mijn boezem hijgde naar het gewormte — —

Lach me niet uit. — Die laatste acht regels zijn van Feith: als gij ze niet mooi vindt — ik wel; ik heb zelden zoo iets natuurlijks en waars gelezen; maar iedereen voelt zoo niet, en dat is jammer — voor het gewormte.

Om kort te gaan — ik kwam tot het vaste besluit, dat ik eene vrouw zou zoeken. „Wat!" riep ik uit, „zou ik met zulke matrimoniale dispositiën het ontelbare aantal van oude vrijers vermeerderen; die ongelukkige oesters op het strand der maatschappelijke samenleving, voorwerpen van spotternij voor de jonge meisjes, van verachting voor de schoonen boven de vijfendertig jaar, van argwaan voor de echtgenooten, van hoop voor de broeders- en zusters-kinderen, van aanbidding voor de koffiehuis- en societeithouders!" Dat denkbeeld werd mij meer en meer onverdragelijk. „Wie weet," dacht ik verder, „of er niet eene ziel naar mij smacht, die natuurlijkerwijze de courage niet heeft het mij te zeggen.

„Peut-être l'avenir me gardait-il encore
Un retour de bonheur dont l'espoir est perdu!
Peut-être dans la foule une âme que j'ignore
Aurait compris mon âme, et m'aurait répondu!..."

Gij hebt de Lamartine gelezen, en dus behoef ik u niet te zeggen, dat die regels niet van mij zijn.

Ik begreep dus, dat ik in de *foule* gaan moest, om die *âme que j'ignorais* op te zoeken, maar dat had voor mij wat voeten in de aard. Ik, die vreemd ben in de wereld als een Nieuw-Zeelander, moest beginnen met mij te abonneeren op een mode-journaal, want dat is de strategische cursus, waar de Alexanders van de tegenwoordige galanterie de rudimenta van hunne veroveringskunst uit leeren, en de vernuftigste, de spiritueelste mensch van de wereld kan dikwijls uit het veld geslagen, ja totaal vernield en verpletterd worden door een satijnen sous-vest van de *coupe* van Humann, een pantalon met ruiten van een vierkanten meter grootte, met een paar handschoenen van Jouvin, *couleur patte de canard* en een stuk vensterglas aan een zwart koordje of zonder zichtbare teekenen van aanhechting in de oogkas vastgeklemd. Daaraan moest ik mij dus noodzakelijkerwijs onderwerpen. Maar dan — dat was nog maar de eerste stap; — dan moest ik mij lanceeren in de wereld; ik moest alle publieke plaatsen trouw bezoeken, om zoodoende te komen tot de tweede periode, die van de stille verzuchtingen, van de slapelooze nachten, van de ode's aan de kuische Luna (zie La Fontaine en Feith), van de serenades onder het balkon van de zielsvoogdes, want dat die altijd huizen met balkons bewonen, wist ik uit — — (vul hier een willekeurigen romantitel in) en dan eindelijk het groote moment — zie, daar zakte mij het hart geheel en al in de schoenen; zou ik ooit, na het opstellen van al die batterijen, den moed hebben mij *vis-à-vis* van het beminde voorwerp te plaatsen, om het kanon van mijn gevoel met den vier-en-twintigponder der declaratie geladen, op haar af te schieten? De hand op het hart, menschen van ondervinding! Is er ooit betere gelegenheid om een mal figuur te maken dan daar?

En daar is geen mensch banger voor een mal figuur dan ik, namelijk, als ik zelf de hoofdpersoon ben. Tot zóóver kwam ik dus altijd met mijne luchtkasteelen en dan vielen ze in elkander als kaartenhuizen. Al wat ik mij zoo schoon had voorgespiegeld, verdween als de Fata Morgana, en het gebeurde maar uiterst zelden, dat ik met een *saut périlleux* over dien slagboom op den weg mijner verbeelding henen sprong, en mij durfde voorstellen, hoe ik tot het huiselijk leven zou komen, ja zelfs mij een hypothetisch kroost voortooverde, waar ik veel vreugde, hoewel nu en dan ook wel last van zou hebben: dat ik mij zelven vader dacht van een ijselijk knap meisje, dat op haar elfde jaar voor mij en een, in stomme bewondering verzonken, gezelschap zou reciteeren:

A peine nous sortions des portes de Trezène,

een stuk, dat, zooals alle menschen weten, door alle jongejuffrouwen op alle jongejuffrouwen-scholen moet van buiten geleerd worden, omdat er in het Hollandsch niets zoo moois en dat den smaak zoo formeert, is bekend (ten minste niet aan de Mamsel). — Al dat geluk en nog veel meer, als 't denkbaar is, zou ik moeten opgeven? Dat ging toch niet? En zoo ben ik eindelijk al wikkende en wegende gekomen tot het plan, dat ik hulp zou zoeken bij mijne goede vrienden. Voor al dien omhaal, die er noodig is om eene vrouw te vinden, ik zeg het nog eens, heb ik zelf geen tijd, dat weet iedereen, en ik zal dus mijn net wel op een groote schaal uitspannen, maar zelf rustig blijven afwachten. Wees dus zoo goed, en ik zal dit aan al mijne kennissen verzoeken, kijk eens voor mij uit, gij, die allen de wereld in de verschillende verdiepingen van het maatschappelijke huis frequenteert, en waarschuwt mij,

wanneer gij haar ontdekt hebt, die aan mijne vereischten voldoet. Wat hare moreele, intellectueele, spiritueele hoedanigheden aangaat, daar behoeft gij voorloopig geen acht op te slaan, daar zal ik dan later wel naar kijken, en dat hangt dan ook te veel van eene subjectieve beschouwing af, dan dat ik mij in dit opzicht op een ander zou kunnen verlaten; maar het uiterlijk, dat is ter beoordeeling van iedereen en daarbij verg ik dan ook niet meer dan dat ik billijkerwijs vergen mag, daar ik mij, zooals uit het onderstaande blijken zal, bepaald heb tot de luchtige schets van eene vrouw, zooals mij uit eene opzettelijke studie van „bevoegde beoordeelaren" gebleken is, dat zij wezen moest.

Om alzoo te komen tot „*der langen Rede kurzen Sinn*", hier volgt het stuk in kwestie.

Signalement van de vrouw, die ik zoek, zooals ze mij tegenwoordig in een idealen vorm voor den geest zweeft.

Haar figuur is, zooveel zich dat met de tegenwoordige mode in de kleeding overeen laat brengen, dat van een vrouwtjes hert en verder het formaat van een denneboom, die op een hei gegroeid is, evenwel schichtig als voornoemd hert en daarbij verbolgen als de zee en hard als een stuk graniet. Haar aangezicht moet insgelijks de laatste kwaliteit hebben, en wel bepaaldelijk zijn van wit marmer met hoogrood vermiljoen gestreept; volgens de meening van vele anderen is de kleur van de witte lelie met die van een roode roos vereenigd, verkieselijker; weder anderen willen het zoo wit hebben als sneeuw, maar dat is mogelijk wat al te veel gevergd; het voorhoofd moet de kleur hebben van gebleekt linnen en de kaken die van albast, op de laatste

moeten blanke leliën blozen, indien ze daar namelijk capabel toe zijn; haar haar, liefst van ebbenhout, dat noodwendig in sierlijke lokken moet golven, moet sterk genoeg wezen, om er een boogpees van te kunnen draaien, ten gebruike van Cupido. Het model van zulk sterk haar zal wel hier of daar te vinden wezen. Hare oogen — maar daar zou ik een bos pennen op verschrijven, als ik die geheel afschilderen wilde; — de stof, waaruit ze bij preferentie gemaakt worden, is levend git; daarbinnen moet ruimte genoeg zijn voor Cupido om te wonen, een groot vuur aan te steken en een geheel arsenaal van wapens te bewaren, als daar zijn de bliksem van Jupiter, de drietand van Neptunus, het zwaard van Mars, de angelklem van Bacchus, de knods van Hercules, eene massa vlammende schichten en pijlen enz.; verder moet er eene dansplaats zijn voor de Gratiën om te zweven, en moeten er voortdurend gloeiende bliksemflitsen uitgeschoten worden.

Haar mond moet uit een robijn bestaan, van binnen met paarlen van ophir gegarneerd, de lippen ten minste van bloedkoraal; daarop moet gelegenheid zijn voor de min om te leeren dansen en muziekles te geven, en voor de bijen om ambrozijn of honing op te zamelen, die bij het spreken met liefelijker geur dan die van alle bloemen te zamen van haar welbespraakte tong moet vloeien; rondom dien mond moeten blonde haartjes wemelend afhangen. Hare ooren behooren den ronden vorm van een mosselschelp te hebben.

De hals, waar dit verrukkelijk hoofd op draait, moet zonder uitzondering een zwanenhals zijn, van schitterend paarlemoer en de armen van levend elpenbeen; hare handen moeten den vorm hebben van twee korfjes *à jour* gewerkt.

Ziedaar voorloopig aanwijzing genoeg; het zou mij niet moeilijk vallen het overige van haar persoon even-

eens te beschrijven, maar dat is door de tegenwoordige wonderschoone kleeding van het vrouwelijke geslacht zoodanig voor het vorschend oog bedekt, vermomd, onzichtbaar, onkenbaar of wanstaltig gemaakt, dat het nuttelooze moeite zou zijn, u dat op te geven, en eene preferentie in japonnen, corsetten, crinolines en „*queues de Paris*" (zulk een kunstterm meen ik laatst gehoord te hebben) heb ik volstrekt niet.

En nu, amice, voor heden basta: denk bij gelegenheid aan mij, en s. v. p. zeg het voort!

t. t.

A.

B. aan A.

AMICE!

Ik heb uwen brief van den 10den in orde ontvangen, ten minste als men zeggen kan, dat er orde in zoo'n stuk is. De Hemel beware mij! De beschrijving, die gij mij daar zendt van het pronkjuweel der schepping, gelijkt wel het procesverbaal van een nachtmerrie. Als ik zulk een gedrocht mocht tegenkomen, dan beloof ik u, zal ik ze u sturen, als eene straf voor die schilderij, of om u te genezen; want hoogstwaarschijnlijk zal uw adres tegen dien tijd wel op Meerenberg zijn, en als ik u een goeden raad geven mag, neem dan die „bevoegde beoordeelaars", die u zoo kostelijk geïnspireerd hebben, daar mee naar toe.

Tot weerziens en beterschap,

t. t.

B.

A. aan B.

AMICE!

Hiernevens tot rehabilitatie van mijne „bevoegde beoordeelaars", de *pièces justificatives* van mijn vorig

schrijven: het zijn alle uittreksels uit in- en uitheemsche dichters. Ik hoop, dat gij u met een echt mohammedaansch: „het staat geschreven," voor overwonnen zult verklaren.

t. t.

A.

Rank als de hinde in 't woud en als de jonge pijn
Der heide rijzig.....

Hofdijk, *Aeddon* I zang,

Hoewel dat ghij zijt schichtigh als een rhee
Hardt als een rotz, verbolgen als de see,
Soo suijkersoet en vriendlijck als 't gesicht
Van 't eerste morgenlicht.

Heemskerk, *Batavische Arkadia.*

Het marmer-glinstrigh gladd' met vermilon doormingeld
Thoog-rood door 't selve wit op hare kakxkens tingeld
Met aangenamer geur en liviger gebloos
Als het versaamd geblom van leliën en roos.

Gaudron, *Het leven der groote Catharina van Alexandriën, gelaurierde maagd en martelaresse.*

Laat mij op 't gloeiend rood van uw albaste kaak
De lippen drukken; gun me op nieuw dat zoet vermaak!
Ik kus uw voorhoofd, wit als linnen, kus uw handen
Zo teer, zo blank als room;.....

Schröder, *Zielestrijt.*

. . . des tresses d'ébène,

Alle mogelijke Fransche dichters.

Maar wie zal 't levend git,
Dat in twee oogen van 't bevallig voorhoofd zit,
Het roode bloedkorael der lipjes en de roozen
En blanke lelijen, die op de kaekjes blozen,

Het schittrend paerlemoer en levend elpenbeen
Van hals en armen, en de verdre fluksche leên
Afschetsen naar den eisch.....

Jakob Kortebrandt.

Jupijn heeft tot verderf en bijstand,
Den snellen blixem in de vuijst;
Neptuijn stuijrt met sijn krommen drijtand
Al wat de bracke zee bekruijst;
De wijse Pallas heeft haar borsten
Met 't ijs're Gorgons hoofd bewaert,
En Mars beheerscht de groote vorsten,
In 't bloedig strijden met zijn svvaard:
Vulcanus is op 't vuijr bedreven;
Het Angel-klim hoort Baccho toe;
Alciden is een knods gegeven,
Mercurio de vrede-roe,
Cupido is met boog en pijlen
En minne-fackels toegerust.
Dit sijn, o Goôn, de sterckste stijllen,
Waer op, quansuys uw Hemel rust:
Dit sijn uw wapens van vermogen.
Dan, siet eens, ofse niet en sijn
Al t'saem vereenigd in de oogen
Van mijn Godin, mijn Roseliin.
Haar oog schiet snelle Blixem-vlammen....

Joncktijs, *Roseliins Oochies.*

Ik zie de vonkjes blikkeren,
De heldere straaltjes flikkeren,
Die in uw oogjes zijn.
Uw lachjes, daarin leevende
De Gratiën zijn zweevende,
Versieren 't blij gelaat.

Wellekens, *Mycon en Acis.*

De min . . . .
. . . woont met zijn vermogen
In Fillis heldere oogen.

Op Fillis lipjes dag en naght,
Op Fillis koontjes hout hij wagt;
Haar leert hij lughtigh springen,
Haar leert hij lieflijk zingen.
J. van Broekhuizen, *aan Cloris.*

Want de kleuren van uw kaken,
En de geuren van uw mondt,
Die men nooit op bloemen vondt,
Kunnen zelfs uw krans wel maken.
G. Brandt, *aan Joffrou Suzanna van Baerle.*

Wanneer Laura tot mij schoot,
en aanbood
Haere minnelijke lippen,
Haere lippen, daer de bien
Wel toevlien
Om daer honich uit te kippen.
Jan de Brune, *Jok en Ernst.*

Chloé sprak en honig vloeide
Van haar welbespraakte tong.
Doornik, *De beste keus.*

Dametas, in haar arm gezegen,
Zuigt honig van haar lieve mond.
Bellamy, *Zang van vaderlandsche meisjes.*

Ik liet mijn schepter slippen
Indien ik met mijn mond, op d'oever van uw lippen
Mogt stranden met een kus, o mond vol ambrozijn
Op wien de kusjens vliên op wiekjes van robijn.
Jan Vos, *Aran en Titus.*

Sieh diesen Ring, von Gold so fein,
Häng ich an dein Oehrlein,
Dein Oehrlein muschelrund und klein.
Friedrich Müller, *Golo u. Genovefa.*

Schoone wangen, wel behangen,
Ach! waar meê
Zijn uw kaekjes wit als snee?
Haertjes blond
Hangen weemlend om uw mond.
Jan Kuil, *Schoonheids minnevoedsel.*

Ta bouche, qui va sourire,
Est l'onde qui se retire,
Au souffle errant du zéphyr.
Et sur les bords qu'elle quitte
Laisse au regard qu'elle invite,
Compter les perles d'Ophir

Tes deux mains sont deux corbeilles
Qui laissent passer le jour.
De Lamartine, *Chant d'amour.*

enz. enz. enz.

B. aan A.

AMICE!
Ik heb niets meer te zeggen.

t. t.
B.

II.

EENE CONVERSATIE.

„*Ah mon cher*! wat een geluk, dat ik u thuis vind; ik heb weer wat allerliefst, wat allercharmantst voor u te lezen!"

Met dezen uitroep trad een van mijne kennissen onlangs bij mij de kamer binnen, op een oogenblik, dat ik hem wel honderd uren ver wenschte. Niet dat ik een bijzonderen hekel aan hem heb, maar ik was aan een aangenaam werk bezig, ik las Starings nieuwe gedichten. Ik had mijne *voltaire* naar het knappend kolenvuur aangerukt, mijn lamp keek daarbij zoo vroolijk in de kamer rond, en de blauwe wolkjes van mijne havanna kringelden zoo pleizierig, alsof ze dansten op de maat van 't gezang van mijn theeketel, waar mijn trouwe Castor, die achter den haard lag te sluimeren, een bas *con sordino* bij bromde, dat het mij moeilijk viel „binnen!" te roepen, toen er aan de deur getikt werd. „O, ben jij 't maar!" zeiden de oogen van den hond, nadat hij even den kop had opgeheven, om te zien wie er in kwam, waarop hij dien onmiddellijk weder met een langen, diepen zucht op zijne voorpooten uitstrekte om zoetjes aan in te dommelen, en ik stemde volkomen met die woorden en dien zucht in.

Daar ik evenwel het overige van zijne bewegingen niet mocht navolgen, omdat wij menschen ook daarin bij de honden achterstaan, dat wij de inspraken van ons hart moeten wijzigen naar de uitspraken van het *code civil* der beleefdheid, stond ik op, gaf mijn vriend een stoel en een sigaar; hij ging op den eersten zitten met eene uitdrukking van triomfeerend genoegen op zijn gelaat, en hing den laatsten met een zeker *nonchalant dédain* tusschen zijne lippen, net zooals de Franschen dat doen op de plaatjes van de *Illustration in voce Bal Mabile* en *Chateau Rouge*. Want hij was, om zoo te zeggen, een Franschman, hoewel hij Joost Steenenhoek heette en in Krommenie geboren was, waar zijn vader en verdere voorouders sedert een paar eeuwen een steenbakkerij en een vetweiderij hadden. Maar hij

was zes jaar op een Fransche school geweest, waar hij voor ieder Hollandsch woord *une marque* aan kreeg, waardoor hij dan ook eene billijke verachting voor de verboden taal had ingezogen; dat was er in 't vervolg niet beter op geworden; met een ijver, een betere zaak waardig, had hij alles gelezen en dus ook bewonderd, wat de Fransche litteratuur opleverde, rijp en groen, in eene verhouding van 1 tot 99; zoodoende had hij een kolossaal denkbeeld opgevat van de voortreffelijkheid van al wat de Franschen ooit hadden voortgebracht of zouden voortbrengen, in vergelijking met „die stijve, stokkerige, hotsrotsklotserige gorgelkrassingen van jou Hollandsche poëtastertjes," zooals hij dat zeer vleiend uitdrukte, als het onderwerp ter tafel kwam.

„Wat lees je daar?" vroeg Joost toen hij gezeten was, het boek opnemende, „aha, weer zoo'n .... hoe heet die man? Staring? Is dat een oude of een nieuwe? *Connais pas*, Staring. Laat eens kijken," en tegelijk bladerde hij er in rond, „dat zal wat moois zijn: Het schip van Bommel; — daar zal vast wel „trommel" op moeten rijmen.

> Heft dolle Tuimelzucht de Muitvaan op —
> Ontvlamd, voor 't geen zij morgen weer verschopp' —
> Zoo grijpt het zwaard, gij Goden onder God:
> Bedwingt met strengen arm het smaadlijk Rot.

„Nu vraag ik je!" ging hij voort, nadat hij deze vier regels met een oorverscheurenden nadruk op alle g's, ch's en t's had voorgelezen, „wat een haksel! Dat knarst als een ongesmeerd wagenwiel: 't is of je een nieuweling boonen hoort dorschen! Daar val ik nu zoo toevallig in. Is dat poëzie? Is dat zoetvloeiend? Onverbeterlijke Hollander, zeg me nu maar ja of neen!"

„Dat zou één antwoord zijn op twee vragen, die mijlen wijd uit elkander liggen. Als poëzie en zoetvloeiendheid synoniemen zijn, dan moet ik „neen" antwoorden, en dan is Staring geen dichter, maar, — al kijk je nu nog zoo verachtelijk naar dat boek — ik neem nog altijd de vrijheid om hem niet alleen voor een dichter te houden, maar voor een van de beste, die in zijn tijd misschien in heel Europa te vinden waren."

»Wat bliefje? Iemand die zoo'n taal in malkaar timmerde! Aan die vier regels heb ik genoeg: nu behoef ik niets meer van hem te lezen; nu heb ik hem al heelemaal in den zak! Een Hollander *pur sang* schijnt hij te wezen, dat geef ik je toe."

„'t Was toevallig een Gelderschman," antwoordde ik, „maar dat doet niets tot de zaak, want dat is voor vreemdelingen, die niet beter weten, 't zelfde. Maar ik moet bekennen, dat het toeval u al zeer gediend heeft met u juist een Staring in handen te spelen, omdat hij onder al onze Nederlandsche dichters wel degene is, die de meeste stroefheid en hardheid van uitdrukking heeft."

„En dat zegt wat!" viel hij mij spottend in de rede.

„Maar dat neemt voor mij hoegenaamd niets van zijne waarde weg," hernam ik; „de fiksche grepen, die hij in het leven doet, de waarachtig wijsgeerige opmerkingen, waarvan zijne verzen letterlijk overvloeien, zouden oneindig meer aan diepte verloren hebben, dan ze aan gladheid van oppervlakte konden winnen, als hij aan het likken en beschaven was gegaan. Gij, die ze niet kent, vergelijkt zijne verzen bij gedorschte boonen; — ik, die ze ken, vergelijk ze bij de forsche hamerslagen van den smid; die zijn ook niet zoetvloeiend, maar bij iederen slag spat er een regen van vonken uit het gloeiende staal, en als de arbeid is voleindigd, is er een kunststuk geboren."

„Bravo, je bent vandaag *en veine*," hervatte Joost, „ik ben op een goed moment gekomen, merk ik; ik zie dat ik een heel partijtje loftuitingen op de Nederlandsche poëzie tegen inkoopsprijs zal kunnen machtig worden. Ga uw gang maar — ik voel me sterk van avond."

„Dat wil zeggen," sprak ik lachende, „dat ik weer beginnen zou met voor de honderdste maal boter aan de galg te smeren. Neen, vriend!"

„Uitvluchten van de verdedigers van hopelooze zaken," antwoordde hij; „ik weet wel, dat we over dat punt meer dan eens gediscoureerd hebben, en even goed, dat ik u nog niet heb kunnen overtuigen; maar dat zal wel komen. Waarachtig, geloof mij," en hij nam den toon aan van een gemoedelijk moralist, die iemand van een allerdwaasten stap wil terughouden, „je zult er later spijt van hebben, van zoo lang rondgeslenterd te hebben in de litterarische wildernis, die men Hollandsche poëzie gelieft te noemen. Wees toch niet al te nationaal! Mijn Hemel, we hebben immers goede eigenschappen genoeg in ons volkskarakter, dan dat we nu ook *par force* maar willen volhouden, dat wij ook niet alleen goede dichters hebben, maar zelfs, dat onze taal voor welluidende verzen vatbaar is. *Vraîment, c'est du dernier ridicule! Pah!*"

En met een hoogst verontwaardigd gezicht trok hij zijne boordjes in de hoogte.

„*Mon cher* Joost," zei ik, „mijn waarde Gallomaan; gij weet, ik laat me niet dood doen door uitroepingen, met hoeveel schijn van gewicht ze ook voorgedragen worden, en vooral niet als ik ze één voor één, bij het minst grondige onderzoek, in elkaar zie vallen als bomijs."

„Dat blief je zoo te zeggen," viel hij mij in de rede,

„omdat je alles door het bolgeslepen brilleglas van je nationaliteit ziet; als je de courage had, te doen zooals ik, en op een verheven, onpartijdig standpunt te gaan staan, ben ik overtuigd, dat je er weldra anders over zoudt oordeelen. Niet dat ik het je kwalijk neem, och neen, volstrekt niet. Ik neem het evenmin onze natie kwalijk, dat ze geen beter dichters heeft; in gemoede gesproken, het is niet te vergen; want wat hebben we toch eigenlijk voor een taal, als je die maar eens belieft te vergelijken met de Fransche, bijvoorbeeld! Dát vloeit — dát is liefelijk, dát is zacht! Dat dacht ik verleden week nog, toen ik in de Hollandsche komedie was — ik had mijn ouden heer over, met een paar tantes, die er absoluut heen wilden, — anders begrijp je wel — *enfin* ... daar gaven ze: „het Stomme meisje van Portici, voor het Nederduitsch tooneel bewerkt"; maar ik had wel gewild, dat de rest van de acteurs ook maar stom geweest waren. Gij kent die allerliefste barcarolle:

Amis, la matinée est belle,
Sur le rivage assemblez vous.
Montez gaîment votre nacelle,
Et des vents bravez le courroux etc.

Wat is dat zacht, welluidend — al wat je wilt! En nu, bij ons, — daar ging het los! Wacht, ik zal het voor je zingen, net zooals het daar ging." Tegelijkertijd zette hij zich in postuur en begon mij de vertaling er van voor te roepen:

„Ziet vrinden, wellek een schoone morrege!
Verzamelt u, gaat vroolik naar het strand,
Beklimpt uw bootje zonder zorrege.
Bestuurt het met een vaste hand."

„Schei maar uit," riep ik, „denk, dat ik nog een beetje muzikaal gehoor te verliezen heb...."

„Hoe," riep hij, schaterend van lachen, „bevalt je dat niet? En dat is nu toch echt Hollandsch. Ja, man! Je dacht misschien, dat het Samojeedsch was, of Tartaarsch, neen, Hollandsch is het; ons kostelijk Hollandsch! En als ik dan nog denk aan mijn goeden vader, die, met een glans van vergenoegen op zijn gelaat, zei, dat hij nooit geweten had, dat die Italiaansche visscherslui zoo mooi konden zingen! Ik heb hem voor de honderdste maal aangeraden, dat hij nog aan het Fransch zou beginnen, dat hij dan nog wel wat anders zou leeren kennen; maar dat is *désespérant*, daar wil hij maar niet aan. Dat de menschen zoo verblind kunnen zijn!"

„Een ellendige prulvertaling van eene *Opéra Comique*," hernam ik, „voorgeblaerd door ik weet niet welke reizende troep! In elk geval moet gij ons nationaal tooneel, of liever, — ik verspreek me; wij hebben geen nationaal tooneel — ons tooneel nooit te berde brengen, als er over litteratuur of taal gesproken wordt; geen van de kunsten is in ons land zoo slecht vertegenwoordigd als de dramatische."

„En waar komt dat vandaan?" hervatte Joost ongeduldig, „waar komt dat vandaan? Alweer datzelfde, dat oude thema: omdat de taal er niet voor deugt; het is alweer een bewijs voor mijn systema."

„Dat is het volstrekt niet. Maar het is, omdat onze taal op het tooneel niet gesproken wordt; omdat ze maar hardnekkig volhouden, daar een ellendig, deftig, schoolvossen-Nederlandsch te spreken, dat met de taal, zooals ze wordt gesproken, niets gemeens heeft, dan dat ze beide op dezelfde wijze worden geschreven. De natuur, het werkelijke leven, worden niet op het tooneel gebracht, zoo zelfs dat het woord „theatraal" langzamer-

hand synoniem geworden is met „overdreven, belachelijk, tegennatuurlijk," en dat is maar al te veel het geval met de taal, die er vermoord wordt. Als gij 's morgens aan uw knecht vraagt, of hij uw laarzen gepoetst heeft, en hij antwoordt u al declameerende: „Ik heb hetzelve bewerkstelligd, gelijk gij mij hadt bevolen!" met den galm van een boetprediker, die verkondigde, dat de wereld vergaan zou, dan zult gij denken, dat hij gek is, of ten minste u voor den gek houdt; maar op het tooneel moeten wij dat alles maar een heelen avond door aanhooren, en misschien wel mooi vinden. Ik spreek hier natuurlijk niet van de zeldzame uitzonderingen, want die bevestigen maar den regel."

„Maar, mijn waarde," vroeg mijn vriend, „zoudt gij dan willen, dat ze op het tooneel spraken, net zooals wij en iedereen in zijn dagelijksche doen spreken?"

„En waarom niet?"

„Waarom niet? — Wel! — Ja, waarom niet! Neen, — dat zou wel kunnen, maar dat kan niet."

Dat was een van de kostelijke bewijsgronden van onzen Joost, en ik wist vooruit, dat daar niet veel tegen in te brengen was; ik gaf het hem dus maar stilzwijgend gewonnen.

„Maar we raken langzamerhand van ons chapiter af," begon hij weder na eenige oogenblikken, „ik blijf er bij, en dat is mij niet uit het hoofd te praten; al willen wij voor een oogenblik aannemen, dat voor deftige en statelijke zaken onze hortende en krakende woorden nog al te gebruiken zijn; — voor al wat wel luidt, wat melodieus klinkt, wat liefelijk vloeit, hebben wij geen ooren, en onze taal geen geluiden. En daarom ook," ging hij voort, op een orakeltoon, alsof er geen mensch in de wereld aan twijfelen mocht, „daarom ook is het te vergeven, dat wij geen enkel zoet-vloeiend

dichter hebben; daarom is het niet te verwonderen, dat hunne denkbeelden ook alle even stijf, afgemeten en taai zijn."

Ik was op het punt om mij kwaad te maken, maar begreep gelukkig nog bijtijds, dat dit eene dwaasheid zou wezen, vooreerst omdat het een aanval op een windmolen geweest zou zijn, en ten tweede, omdat ik, als ik met hem begon, met negen en negentig honderdsten van ons tegenwoordig „lezend publiek" kwade vrienden zou worden, die er, zoo al niet juist zoo, dan toch ten naastenbij zoo over denken als hij.

Ik liet hem dus geduldig doorpraten.

„Kijk eens hier, om u nog meer te overtuigen," ging hij voort, terwijl hij de stelling: „die zwijgt, stemt toe," in toepassing bracht, „hier heb ik een paar stukjes, die ik gevonden heb onder de papieren van een mijner neven, die evenals gij een Hollanderomaan van 't eerste water was, maar toch om zijn fijnen en juisten smaak reeds eenigen naam in de letterkundige wereld had gemaakt. Zij schijnen hem gefrappeerd te hebben, want hij heeft ze met eigen hand afgeschreven, en ik ben overtuigd, dat ze u ook bevallen zullen — al is het Fransch," voegde hij er op een sarcastischen toon bij.

„'t Zal weer wat wezen," dacht ik bij mijzelven, want ik was gewoon een martelaar te zijn van mijne goedhartigheid, als hij mij Franschen kost van eigen of vreemd maaksel kwam opdisschen. Ik lei mij dus met onderworpen gelatenheid achterover tegen den rug van mijn *voltaire*, en nam het voorkomen aan van te luisteren — neen, toen hij een paar regels gelezen had, luisterde ik werkelijk, eerst onwillekeurig en langzamerhand met meer en meer aandacht, want, dat moet ik zeggen, hij las met gevoel, en die woorden waren wer-

kelijk poëzie in de volle beteekenis van het woord. Ziehier het eerste der twee stukken:

La belle morose.

Clara, dis moi, ce qui peut avoir troublé ton petit coeur, qui ne trouve plus que le chagrin au milieu de la joie alentour: qui se dessèche et s'effeuille comme une fleur, languissant après la rosée du matin?

Eh, les amants te manqueraient-ils? Ton coeur n'a qu'à choisir, car ils se pressent sur tes pas. Dès que tu voudras, un seul de tes regards les enflamme, les brûle, les consume.

Ecoute la voix du Zéphyr, folâtrant dans les branches de l'aune, chantant dans les roseaux. Sois gaie, gaie, gaie, dit elle; sois gaie, murmurent les ondes, en se brisant sur la rive.

Vois, les fleurs innocentes t'invitent à jouir du bonheur. Vois, le soleil même te jette un regard d'amour, en espérant de rendre la gaîté à ton coeur.

Mais si, malgré leurs conseils, ils ne peuvent ranimer la joie dans ton âme, essaye, ma capricieuse, si tu peux faire pleurer les ondes murmurantes, les arbres, les fleurs innocentes, le soleil, au regard de feu."

„Bravo," riep ik onwillekeurig, toen hij aan het einde gekomen was, „daar geef ik u eens gelijk in: dat is werkelijk bekoorlijke poëzie; denkt gij, dat ik zoo exclusief ben, om dat niet te erkennen? Daar is in dat stukje iets innig naïefs, iets — —"

„Niet waar," hernam hij met eene uitdrukking op het gelaat die ongeveer zeggen wilde: ik wist wel dat ik je krijgen zou, „dat is *suave*, idyllisch in de ware beteekenis van het woord. Wat is die greep in die laatste strophe gelukkig, en hoe natuurlijk gedacht! Eerst doet hij alles om de knorrige schoone op te wekken, door ze op de

weelderige vroolijkheid van de geheele natuur te wijzen, en dan — mij dunkt ik zie hem zich lachend omdraaien, om haar in haar gepruil te laten zitten — dan wend ik me weer tot de beek, de bloemen en de zon, die storen er zich niet aan — maak die eens aan 't pruilen als gij kunt?"

„Allerliefst," herhaalde ik, „en juist die laatste gedachte bevalt ons, omdat daarin het slaafsche, weekelijke en smeltend sentimenteele vervalt, dat anders in die soort van gedichten, vooral bij de Franschen, heerscht, dat u altijd doet denken aan de Colins uit de balletten, met hunne fijne witte hemdsmouwen, roode bretels en linten aan hunne stroohoeden, die ieder oogenblik genade smeeken en dreigen te sterven bij het minste pruilende woordje en duistere blikje. Daar is gevoel van liefde, gepaard met mannelijke kracht in die woorden. Wie mag er de dichter van zijn?"

„Dat weet ik niet," antwoordde hij, „maar je kunt aan alles zien, dat hij ten minste honderd uur hier vandaan geboren is. Ik zou wel eens willen zien, dat hier in 't land..."

„Laten we nu, bid ik u, voor 't oogenblik eens geen vergelijkingen maken," viel ik hem in de rede. „Wanneer wij eens rond gingen zoeken..."

„Dan zoudt gij niets vinden, mijn waarde, geloof mij; maar zoek als gij lust hebt, en laat mij dan vooral waarschuwen, als gij wat gevonden hebt, want dat zal wat fraais wezen, en ik houd van curiositeiten. Maar voorloopig wil ik u het andere nog eerst lezen, als gij 't goedvindt."

„Gaarne," hernam ik.

„'t Is in hetzelfde genre," zei hij, „en mij bevalt het nog meer dan het eerste. Luister:

L'amour de son dard de feu atteint le rossignol qui

se lève. Aux sons éclatants de sa voix tous les hôtes ailés du bocage s'animent et à son tour mon chalumeau est éveillé par leur chants. Voyons si sa voix mélodieuse, empruntée au concert des oiseaux, comme l'aurore fera lever les deux soleils de ma Rose bien-aimée, voilés par le sommeil, qui les empêche de briller dans les cieux.

Eveille-toi, voix céleste, éveille-toi, fais taire le chantre ailé, sois plus douce dans tes accords mélodieux, que le chant plaintif et langoureux du rossignol. Qu'il se plaise à t'écouter en silence, pour t'emprunter des sons si tendres. Mais pourtant modère l'éclat de ta voix, o roseau harmonieux; charme le sommeil de ma bien-aimée sans l'interrompre, car peut-être en cet instant ne donnerait-elle pas pour toute la richesse de la verdure printannière, les songes qui l'animent — les doux images d'un rêve charmant et trompeur.

Peut-être en ce moment daigne-t-elle m'entendre; peut-être m'accorde-t-elle ce qu'elle me refuserait en s'éveillant; peut-être ses lèvres presseront-elles doucement les miennes; peut-être ses yeux m'inviteront-ils à y répondre.

Mais vois, tandis que je ne formule que de vaines paroles, qui s'évaporent dans la rosée du matin, les colombes en becquetant se moquent de ses rèves et des miens, et sans perdre les heures fugitives ne jettent pas leurs baisers au hasard des vents. Eveille-toi, ma bien-aimée, éveille-toi, pourquoi languir et soupirer davantage; pourquoi ne pas jouir de la félicité suprême quand tout nous y invite; les colombes amoureuses, la jeunesse la beauté du printemps."

Hier hield de lezer op, en zag mij eenige oogenblikken zwijgend aan. Ik zweeg ook, weggezonken in gedachten; ik had die heerlijke, liefelijke poëzie gevolgd, van woord tot woord, en toch als een droomende; het was, of ik tot een vroegeren tijd, tot denkbeelden

van verloopen dagen was teruggevoerd. Was het de indruk van die diep gevoelde woorden van den onbekenden dichter, die beeldrijke uitdrukking van dat smachtend gevoel, dat eerst in stilte zich uit, en langzamerhand, gevoed door zijne eigen kracht, meer en meer klimt, in den bangen twijfel van het stijgende verlangen, de woorden *peut-être m'accordera-t-elle* stamelt, en eindelijk in laaien gloed uitbarst en zelf den slaap verstoort, dien hij vroeger als een heiligdom eerbiedigde: „*Eveille-toi, éveille-toi, ma bien-aimée!* O, dat is hartstocht! Dat is geen laffe, weeke, verwijfde begeerlijkheid, dat is kracht van den man, met bruisend vuur in de aderen! Was is dat alles, dat mij opwekte tot herinneringen aan het verleden, waren het echo's uit mijne vervlogene jongelingsjaren; — want wie heeft die niet gehoord, als in later tijd zulke snaren worden aangeslagen? Ik wist het op dat oogenblik niet en bleef in gedachten verdiept.

„He man!" riep op eens mijn kwelgeest, die weer geheel in zijn element was gekomen, „daar zit je nu, — doodgeschoten! Daar moet je een Franschman of een Italiaan voor zijn, om zoo te voelen en te schrijven! Probeer eens, om zoo iets in onze taal weer te geven; dat zou een kostje worden! Laten we voor de aardigheid eens een stukje er uit nemen. Dáár — die zachte oplettendheid van den dichter, die zichzelven bedwingt, om den slaap van het geliefde voorwerp door zijne zangen niet te storen: *Mais pourtant, modère l'éclat de ta voix*, enz. Wat zouden wij daarvan maken? Bijvoorbeeld zoo iets: maar vooral, o harmonieuse of welluidende rietstok, matig het schelle geluid van uw stem; bekoor haar slaap zonder denzelven te verbreken, want mogelijk gaf zij op dit oogenblik voor al den rijkdom van het groen der lente, de droomen niet, die

haar bezig houden, eens bekoorlijken en bedriegelijken slaaps zachte beelden. Mogelijk verwaardigt zij zich, mij in deze oogenblikken aan te hooren, mogelijk staat zij mij alleszins toe, wat zij mij weigeren zou — — Ik schei er uit: 't is abominabel! Wie maar eenigszins ooren heeft, zou dat hooren. Zeg me toch niet, dat onze dichters even fijn van opvatting zijn: daar is er geen enkele, die zoo iets zou hebben kunnen denken. Ik wil nu niet eens van de nieuwere spreken, die handelen minder in dit genre, en als dat al het geval is, dan hompelen ze de etherische en *schwärmerische* moffen achterna — —."

„Een hard vonnis," zei ik lachende.

„Een rechtvaardig vonnis," verklaarde Joost, met een uitdrukking op zijn gelaat of hij een zegel op een keizerlijk besluit drukte, „doch ik spreek maar van de oudere, van jelui klassieken, zooals je ze belieft te noemen. Of geef datzelfde onderwerp eens aan Cats, aan Jakob Cats, aan vader Cats," ging hij met eene climax van bespotting in zijn toon voort, „ik verbeeld mij al, wat die goede ziel daarvan gemaakt zou hebben. Eerst een koperplaatje met een „jofvrou" in een hoepelrok en tamelijk gedecolleteerd, liggende onder een boom, waar je de bladeren van tellen kunt, met links op een tak een dikken nachtegaal en rechts op een tak twee trekkebekkende tortelduiven, en dan een Latijnsche, een Grieksche, een Spaansche, een Fransche, een Engelsche en een Duitsche spreuk er onder met de Hollandsche vertaling; vervolgens het opschrift: „Op 't Gesichte van een slapende Harderin", en daarna een bespiegeling als van gomelastiek, dat onder den pletmolen gerekt is, en een oud-Hollandsche spreuk voor de laatste regels! Klaar ben je!"

Wie weet hoe ver hij nog met zijne potsierlijke paskwil-

len gegaan ware, want hij meende zoo zijne meerderheid te voelen op dat oogenblik, dat hij er gebruik van scheen te maken om mij nu maar voor eens en voor altijd te verpletteren. Doch het blaadje stond eensklaps om te keeren; met een licht te verklaren gevoel van onwil was ik blijven voortdenken: ik gevoelde dat hij ongelijk had, maar was niet bij machte, er dadelijk overtuigend iets tegen in te brengen; ik had niets onmiddellijk bij de hand, om hem uit het veld te slaan, en met onbepaalde gezegden begreep ik, dat hier niets te winnen was. Daar begon hij van onze oudere, van onze klassieke schrijvers te spreken, en er kwam een plotselinge lichtstraal in mij op! Eensklaps begreep ik wat het geweest was, dat mij in die verzen als eene herinnering uit het verledene getroffen had! Ik sprong op en vloog naar mijn boekenkast.

„Joost!" riep ik bijna juichend uit, „beste jongen, wat heb je me een pleizier gedaan. Maar een oogenblikje geduld nog, laat mij het volkomen maken!"

Hij begreep er volstrekt niets van, en zat mij met stomme verwondering aan te staren, toen hij mij een foliant uit de kast zag nemen, op de tafel leggen en met haastige vingeren doorbladeren.

„Wat moet dat?" vroeg hij, „wat meen je?...."

„Een oogenblikje, vriend," viel ik hem in de rede, „een oogenblikje: ik moest eerst zekerheid hebben," en driftig zoekende, bladerde ik verder. „Hier!" riep ik eindelijk uit, „hier staat het, wat ik meen; ik wist wel dat mijn geheugen mij niet bedriegen zou. Mag ik het pleizier hebben, op mijn beurt je wat voor te lezen?"

„Niets liever dan dat," zei hij, „maar — wat maakt je in eens zoo pleizierig; wat heb je daar?"

„Niet veel bijzonders," antwoordde ik, „een van je hotsrotsklotserige Hollandsche poëtasters."

„*Allons!*"

„Een Hollander *pur sang!*"

„Aangenaam zijn kennis te maken."

„Een plant uit de litterarische wildernis, die wij de Hollandsche poëzie noemen."

„Ferm!"

„Ik wil me op een verheven, onpartijdig standpunt plaatsen, Joost!"

„Ga je gang, vriend, ga je gang!"

„'t Is geen Tartaarsch of Samojeedsch, Joost!"

„Dat is gelukkig voor ons allebei, maar —"

„'t Zal wel stijf, deftig, afgemeten en taai zijn, Joost!"

„Ik twijfel er niet aan, maar —"

„'t Is van een van onze klassieken, zooals ik ze belief te noemen!"

„Ik geloof alles!" schreeuwde Joost, „alles, alles, maar kom tot de zaak; wie is die klassieke man, zeg me dat eerst."

„Dat is Pieter Corneliszoon Hooft."

„Hooft? Hooft? — — Is dat niet die snuiter, die in een boekenkist uit Loevestein ontsnapt is?"

„Die snuiter is het niet precies. Die snuiter heette Hugo de Groot, of je hem misschien hebt hooren noemen. Hugo de Groot noemen wij, zijne landgenooten, hem; Grotius noemt hem de geheele wereld."

„Maar laat me dan nu eindelijk hooren, wat gij mij van dien Hooft wilt voorlezen. Gij neemt mij niet kwalijk, dat ik een beetje nieuwsgierig ben geworden?

„Volstrekt niet. Luister, 't zijn maar twee stukjes uit zijne „Zangen".

DE SPIJTIGE SCHOONE.

Klaare, wat heeft 'er uw hartjen verlept,
Dat het verdrietjes in vroolijkheid schept,

En 't aller tijd even beneepen, verdort,
Gelijk als een bloempjen, dat dauwetje schort?

Krielt het van vrijers niet om uwe deur?
Moogh je niet gaan niet te kust' en te keur?
En doe je niet branden, en blaaken, en braên,
Al, waar 't u op lust een lonkjen te slaan?

Anders en speelt 'er het windetje niet,
Op elzetakken, en leuterigh riet,
Als: lustighjes, lustighjes, lustighjes, gaat
Het watertje, daar 't tegen 't walletje slaat.

Ziet d'openhartige bloemetjes staan,
Die u, tot alle blijgeestigheid, raên
Zelf 't zonnetje wenscht' u wel beter te moe;
En werpt u een lieffelijk oogelijn toe.

Maar zoo ze kunnen, door al hun vermaan,
Niet steeken met vreughd uw' zinnetjes aan,
Ik leg u te maken aan 't schreyen de bron,
De boomen, de bloemen, de zuivere zon."

„En wat zou dat nou?" vroeg Joost met het onnoozelste gezicht van de wereld.

„Wat — wat bliefje?" vroeg ik, of ik uit de wolken naar beneden kwam vallen, „wat dat zou? Mensch! Heb je geen gehoor, geen hersens, geen gevoel, geen smaak, geen verstand, geen geheugen, geen — —"

„Ta, ta, ta! Nu ben ik er, ja wel, ja wel! Nu ben ik er, maar —"

„Koel me nu, als je blieft, niet dadelijk af met het ijs van je *maren*, heb nog een oogenblikje geduld: ik heb er nog één te lezen. Het is in hetzelfde *genre*, en mij bevalt het nog beter dan het eerste; — juist wat je zoo straks ook zei, Joost:

De min met prikjens van zijn straal
Wekt op den fieren nagtegaal,
Het schelle nagtegaaltjes kaaken
Doet al 't geveedert gild ontwaaken.
Op galm van hun geluidt
Schiet uit zijn slaap mijn fluit.

Laat zien eens of de fluiteklank,
Ontsteeken aan den voglenzank,
Sal strekken dageraadt, en konnen
Doen rijzen Rozemondt uw zonnen,
Belet door sluimerzucht
Te straalen door de lucht.

Op, hemelsch stemmetjen, op, op!
Den mondt van 't vlug gedierte stop;
Door 't heffen aan van zoete rijmen
Zoet' af den nagtegaal zijn' lijmen:
Dat hij uit lust tot leer
Zijn stem in ooren keer.

„En nu, mijn waarde Joost, daar volgen die gedachten, die gij straks in erbarmelijk Hollandsch geparodiëerd hebt, omdat er geen mogelijkheid was ze in zoetvloeiende woorden weer te geven. Hoor eens, hoe Hooft hier de meester is.

Ook niet te brusk, o zangrig riet:
Haar slaap slechts tokkel, steur hem niet.
Om al het groen der maijeboomen
En ruild' zij niet misschien de droomen
En schilderige spraak
Der zoetvlaaijende vaak.

Misschien zij mij te woorde staat,
En doet wel dat zij wakend laat,

Haar lipjes moogelijk mijn lippen
Met lodderighe togtjens knippen
En dat haar oogjes zeit:
Nu lipjes, doet bescheidt.

Maar zie, terwijl ik woordjes stouw
Die drenken in den morgendouw,
De duifjes met haar trekkebekken
Haar droomen met het mijn begekken.
En werpen het besint
Geen kusjes in de wind.

Op, Roosemondt, eens uit de boght,
Zijn wij niet lang genoeg verpocht,
En zullen wij niet darren plokken,
De lusjes, daar zij ons toe lokken?
Het tart ons al te gaer
Zij en de jeugd en 't jaar.

Het stuk was uit: ik keek Joost aan — ik wil het bekennen met een inwendig genoegen over de malle figuur, die hij maakte, toen ik zoo op eens gelegenheid had gekregen, den onzin van zijne vroegere redeneeringen in al zijne naaktheid bloot te leggen.

„Wie is nu doodgeschoten van ons tweeën, Joost?" vroeg ik; „hebt gij nog lust om met dezelfde wapens door te vechten, nu ik zulk een kolossalen bondgenoot gekregen heb?"

„Ik moet bekennen," zei Joost, die blijkbaar met de zaak verlegen was en gaarne Hooft's zangen aangevallen had, indien hij zich, door de loftuitingen, die hij er vroeger zonder te weten aan had toegezwaaid, den pas daartoe niet had afgesneden, „ik moet bekennen, dat ik mij nu uwe manier van zien eenigszins verklaren kan."

„Maar de uwe daarom toch maar niet zult veranderen? Dat had ik ook niet anders verwacht, Joost. Dat gaat ook zoo gemakkelijk niet."

„Maar," hernam hij, alsof hem een nieuw licht opging, „ben je wel zoo heel zeker? Zou dat niet een vertaling zijn van dat Fransche?"

„O versteende onder de verstokten!" riep ik uit, „als dat je laatste verschansing is, steek dan het zwaard maar op en geef je over. Neen, dat wil ik je wel bezweren, dat het geene vertaling van dat Fransche is; maar wel omgekeerd. Die neef, onder wiens papieren gij die stukken gevonden hebt, zal ze zeker, denkelijk voor de aardigheid, of misschien om ze eens een Franschman te lezen en te bewonderen te geven, in de vreemde taal overgegoten hebben, en heeft vast niet gedacht, dat hij u daardoor zulk een mystificatie bereid had. En wat zullen wij er nu verder al veel van zeggen? Ik zou er nu nog eene heele verhandeling over kunnen houden, maar gij zoudt er toch niet naar luisteren, en als ik haar schreef, zou niemand ze lezen. Want, mijn waarde, er zijn er honderden en duizenden, die met u in datzelfde schuitje varen; die alles bewonderen, wat uit den vreemde komt, en die de schatten over het hoofd zien, die in hun eigen huis te vinden zijn. Of is het niet waar, dat er tegenwoordig bijna geen beschaafd Nederlander is, die niet het een of ander stuk van de Lamartine of Victor Hugo, van Byron, van Schiller, enz. enz. van buiten kent, en die zich nauwelijks verwaardigt, te onthouden, dat wij een Hooft, een Huygens, een Vondel, een Antonides, een Bilderdijk gehad hebben — als ze het ooit hebben geweten — en die nooit de moeite gedaan hebben, ook maar een klein gedeelte van hunne werken te lezen, die ware goudmijnen voor den man van smaak."

„Maar, mijn vriend," sprak Joost, „gij zult toch moeten bekennen, dat er courage voor noodig is; want die taal van een paar honderd jaar geleden, die ziet er zoo gek uit; denkt gij, dat ik bijv. dat tweede gedicht van Hooft begrepen zou hebben, als ik er die vertaling niet bij had gehad?"

„En zoudt gij op uwe beurt denken, dat die taal zoo moeilijk te leeren is? Lees er ééne maand in, en gij zult geheel over dat vreemde heen zijn. En bovendien, dat dunkt mij al een erbarmelijk excuus voor iemand, die zijn vader aanraadt op zijn zestigste jaar nog Fransch te gaan leeren om de schoonheden van de *Muette* te begrijpen!"

Joost had niet heel veel meer in te brengen, naar het scheen; daarom koos hij de wijste partij, die hem na zijn nederlaag overbleef en begon over wat anders te spreken, en daar ik begreep, dat hij nu wel van zijne verkeerde denkbeelden zou genezen zijn, liet ik het onderwerp ook gerust varen, met het voornemen later daarop terug te komen. Het was een heel eind in den nacht toen wij van elkander scheidden, en ik ging naar bed met hetzelfde gevoel van zelfvoldoening als een zendeling, die een menscheneter gedoopt heeft, tevreden over de overwinning, die ik onder de vanen van onze letterkunde behaald had door het terugvoeren van een afgedwaalden zoon in het vaderlijke huis.

Den volgenden morgen ging Joost naar zijn gewonen boekverkooper en abonneerde zich op de *Oeuvres complètes* van Alexandre Dumas, *fils*.

EEN BUITENPARTIJTJE

I.

DE BIJEENKOMST.

Het was 's morgens half acht, toen ik met het postkarretje in het dorp V.... aankwam, waar ik heengereden was, om een mijner vroegere schoolkameraden op te zoeken, dien ik in zeven jaar niet gezien had, namelijk sedert wij beiden de stad onzer inwoning verlaten hadden om de wereld in te gaan. Hij was al zeer spoedig als adspirant-surnumerair bij den waarnemenden ontvanger te V. geplaatst, en daar ik om zaken in de stad was, een paar uur van daar gelegen, besloot ik er een dag uit te breken, om eens te gaan zien hoe hij het maakte, en tegelijkertijd van het ware „buiten zijn" te genieten, iets dat ons stedelingen zoo zelden te beurt valt. Ik wist, dat het dorp aangenaam gelegen was, en had meer dan eens over het schilderachtige van de environs en van het vrij uitgestrekte bosch, dat er bij lag, hooren spreken; geen wonder, dat ik er mij dus een wezenlijk genot van voorstelde. Tien minuten na mijne aankomst was ik bij mijn vriend; mijn binnenkomen, onze herkenning, de uitroep, dat de eene dikker

en de andere dunner was geworden, de aanmerking, dat wij ons geen van beiden konden verbeelden, dat het zeven jaar geleden was, de bewering van mijn vriend, dat, als hij nu toch ergens om gedacht had, het toch zeker niet was, dat hij mij dien ochtend zien zou, en mijne verzekering, dat ik dat wel geloofde, dit alles spaar ik u; anderen hebben voor mij dat thema herhaaldelijk met allerlei variaties behandeld, zoodat ieder het zich best kan voorstellen.

„Jongen!" zei mijn vriend, wat doet me dat een pleizier, dat je juist vandaag komt."

„Hoe zoo?" vroeg ik.

„Wel, je begrijpt, ik kan er zoo alle dag maar niet op uit als ik wil, maar ik heb precies vandaag vrij gevraagd van 't kantoor, omdat we een buitenpartijtje gearrangeerd hebben; zoo wat eenige goede kennissen onder elkander — een soort van *pique-nique* begrijp je, en dat tref je nu net goed, om daar mee van te profiteeren."

„Met pleizier," antwoordde ik, „maar als het een afgesproken partij is, zou ik dan zonder indiscreet te zijn ...."

„Wel, wat een gekheid!" riep hij uit, je zult van harte welkom wezen. Wij zijn hier buiten! Vrijheid — blijheid! 't Is hier niet als in jelui stijve stad, met al je complimenten; wij leven hier maar zoo ongegeneerd."

„Nu," hervatte ik, „als 't zoo is, heel gaarne; ik ben je man; tegen hoe laat?"

„Tegen half negen zouden we bij elkaar komen bij mijnheer Holman. 't Is goed, dat je niet een uur later bent gekomen, want dan hadden we elkander misgeloopen, en dat zou me razend gespeten hebben."

„O, dat zou zich wel gevonden hebben," hervatte ik, „ik was toch hier aangegaan, en dan had ik het wel gehoord waar je heen was."

„Dat zou je tegengevallen zijn," zei hij, „want we hebben afgesproken, dat we aan niemand zouden zeggen waar we heengingen. Och, zie je, dat is anders zoo lastig — dan heeft er iedereen zijn neus in, en 't kan immers geen mensch schelen. Ik weet zeker, dat mevrouw Straling, dat is de vrouw van den nieuwen dokter, van middag met haar heele familie kwansuis dien kant uit zou komen wandelen, om alles eens op te nemen ; want weet je, die is gebrouilleerd met mevrouw Seller, die ook meegaat, over een terrine voor een hazenpastei, die ze niet heeft willen leenen, omdat ze gezegd had, dat mevrouw Seller expres haar paraplu bij haar had laten staan, om de meid er om te sturen en er zoo achter te komen, wat ze dien middag bij mevrouw Straling aten. Nu, en die hebben dan allerlei te zeggen op hetgeen je doet, en morgen is dat dan een heel relletje door het dorp."

Ik begon een goed idee te krijgen van het ongeneerde, waar mijn vriend van gesproken had, en toen hij mij verzocht, er liever ook aan niemand iets van te zeggen, beloofde ik hem dat, zonder te begrijpen tegen wie ik eigenlijk den verrader zou kunnen spelen.

„Nu wordt het zachtjes aan tijd, dat ik mij aankleed," hernam hij, „schenk intusschen maar thee in en eet broodjes naar hartelust, ik kom dadelijk weer bij je."

Ik deed alzoo en nam een boek op, om den tijd door te brengen, want dat „dadelijk" van mijn vriend kwam eerst na verloop van een klein half uur. Toen hij binnenkwam, begreep ik evenwel, waar hij den tijd gelaten had: hij zag er uit als een modeplaatje: een geruite *collant*, verlakte laarzen, die vastgeklemd waren door *souspieds*, die wel van ijzer moesten zijn, te oordeelen naar de werking, die ze klaarblijkelijk op den voorzegden *collant* uitoefenden; een wit *piqué*

vest, glacé handschoenen en een fijne bruine rok.

Ik verschrikte er van, terwijl ik een blik sloeg op mijn hoogst eenvoudig reistenue. „Mensch!" riep ik uit, „wat heb je je geadoniseerd! Ik durf waarachtig niet mee te gaan zooals ik er uitzie. Als ik dat geweten had — —"

„O, dat is niets," verzekerde hij, „je bent op reis en dat excuseert alles, en daarbij, je hebt het immers niet geweten. Neen, neen, ze zullen dat zoo nauw niet nemen. Eigenlijk is zoo'n paletot en zoo'n pet veel gemakkelijker, maar daar kan ik hier niet mee gaan. Je moet rekenen, in de stad is dat heel wat anders, maar hier, tusschen al die boeren, — dat is buiten algemeen aangenomen, we kleeden ons nog al. In het eerst vond ik het wel wat lastig, maar ik ben er nu aan gewoon, en — iedereen doet het: je zoudt al een heel raar figuur maken, als je na twaalven bijvoorbeeld met een pet liep, en als er dames bij zijn dan vooral niet; je moet al met de gewoonten meedoen."

Ik had er niets tegen, maar was tevreden, dat ik het niet geweten had. Nadat mijn vriend nog eens een klein zakborsteltje over zijne gecosmetiseerde haren had laten gaan, zette hij zijn fijnen hoed op en noodigde mij op te stappen.

„Maar wacht," riep hij eensklaps uit, „daar bedenk ik nog wat. Wij hebben ieder wat gezonden, om de *pique-nique* compleet te maken: ik voor mijn persoon, drie flesschen *St. Julien*; maar nu gij mee komt, me dunkt als ik er nog twee bij deed?"

„Dan ben ik ordentelijk getaxeerd," antwoordde ik, „doe dat."

„Maar ik heb op 't oogenblik niemand om ze te sturen."

„Dat is niets. Geef ze maar hier — ik zal ze wel in mijn zak steken."

Hij kreeg de twee bijdragen in kwestie, die ik rechts en links in de zakken van mijn paletot stak. „Ziezoo!" zei ik, „klaar zijn we; de halzen steken er wel uit, maar ik zal wel zorgen, dat er geen mensch zijn mond aanzet." Hij keek mij met een bedenkelijk gezicht aan. „Jongen," zei hij, na eenig aarzelen, „maar vindt je 't toch niet wat gek; zoo'n paar dikke bobbels op zij van je lijf! En je kunt die roode kurken zoo zien."

„Het kan mij ook wat schelen!" hernam ik lachende, „hier buiten en 's morgens om half negen; en bovendien wie kent me hier?"

„Ja, maar dat is het juist — dat geeft juist zoo'n bekijk, als je vreemd bent. En hiernaast woont mevrouw Kruilen, daar zitten ze eeuwig te loeren en dan ga je er voorbij en je denkt dat er niemand zit, maar dan hebben ze een spionnetje, daar zien ze je de heele straat mee achterna. En een wawel dat dat mensch is! Daar heb je geen idee van! Maar wacht, ik weet er al wat op."

Dit zeggende ging hij de kamerdeur uit, en ik volgde hem, terwijl hij mij voorging naar den tuin. Hier was een heining, die aan den weg belendde. „Kijk," zei hij, „daar zullen we overheen gaan, en dan zoo langs den weg. Dat is volstrekt niet om, en eigenlijk is het nog wat korter," voegde hij er bij, alsof hij mij wilde doen gelooven dat dat *au fond* de reden was.

Er was een plank los, dicht bij den grond, waar ik in een oogenblik door was, en zoo kwam ik op den weg. Zijne *souspieds* en zijn rok beletten hem evenwel mij hier te volgen en hij was genoodzaakt een tuinstoeltje aan te dragen, en, nadat hij een angstigen blik had geworpen op het zoldervenster van mevrouw Kruilen, sprong hij over de heining.

„Zie je," zei hij met zelfvoldoening, „dat doen wij hier buiten zoo maar — ongegeneerd. En nu, *en route.*"

Wij waren weldra bij den heer Holman. Mijn vriend belde aan, trok zijn boordjes recht, deed een knoopje van zijn handschoen vast, sloeg met zijn foulard het stof van zijn verniste laarzen, en wij werden binnengelaten door de meid, die ons verzocht niet tegen de baliemand aan te loopen, die in de gang stond, en niet op dat pak te trappen, want dat daar flesschen en glazen in waren, en daarop de deur opende van een zijkamer, waar reeds een gedeelte van het gezelschap bijeen was.

„Zoo, mijnheer Daalmans" (ik heb, geloof ik, nog niet gezegd, dat dit de naam van mijn vriend was), „hoe gaat het?" klonk het uit den mond van eene sierlijk aangekleede dame, die ik daardoor als de vrouw des huizes leerde kennen, „het doet mij pleizier..." toen trok zij opeens haar gelaat in een statige plooi, zette haar hoofd recht op en neer en liet de gehandschoende armen langs het zijden lijf vallen; aan al deze teekenen merkte ik op, dat zij mij in het oog had gekregen. Daalmans haastte zich dan ook, na de verschuldigde buiging, mij voor te stellen als een vriend, die hem onverwachts was komen bezoeken, daarbij de enorme onwaarheid voegende, dat hij er eerst aan gedacht had, zich bij mevrouw Holman te laten excuseeren, maar dat ik het volstrekt niet had willen hebben; dat hij mij daarop had geëngageerd mede van het gezelschap te zijn, maar dat ik dat niet had durven doen; maar dat hij gezegd had, enz. enz. — Mevrouw Holman plooide haar mond tot een allerzoetst glimlachje en verzekerde „dat het haar pleizier deed mijn kennis te maken, en drukte de hoop uit, dat ik mij dien dag niet te veel zou vervelen; dat het wel jammer was dat het zoo trof, maar dat het toch goed was, dat mijnheer Daalmans mij had meegebracht, enz." Mijn antwoord was

nagenoeg als dat van de Staten-Generaal op eene troonrede, eene echo van hare woorden, „dat het mij ook pleizier deed, dat het volstrekt niet jammer was en dat ik het ook goedvond."

„'t Lijkt wel een *commis-voyageur* in wijnen," hoorde ik een stemmetje dicht bij het venster lispelen, waardoor ik herinnerd werd aan de twee flesschen, die ik geheel en al vergeten had in de gang neer te zetten; ik haalde ze dus eenvoudig voor den dag, en er zat niets anders op, dan ze in de hand te houden, terwijl ik voorgesteld werd aan eene tamelijk bejaarde dame, die met differente draaiingen van het bovenlijf eene soort van hofbuiging voor mij executeerde, aan twee jonge dames met nedergeslagen oogen en hangende tuinen in hare strooien hoeden en aan een lang, stokkerig heer met eene toegeknoopte polonaise, een witte broek, een paar laarzen met sporen, een hooge stropdas en een verguld eereteeken van XXV-jarigen dienst op de borst. Ik verontschuldigde mij over de zonderlinge vracht, die ik droeg, maar voegde er bij, dat ik daarom bij een oud-militair niet onwelkom zoude wezen, en dat, als ik het geluk had mogen hebben getrouwd te zijn, ik denkelijk de *pique-nique* beter had kunnen voorzien van het een of ander, dat de dames meer zou behagen.

Ik had twee vliegen in één klap geslagen; de heer met de polonaise was klaarblijkelijk gestreeld, dat ik dadelijk in hem een oud-militair herkend had, hoewel het moeielijk zou zijn iets anders in hem te zien, en de jonge dames sloegen met maagdelijke schroomvalligheid de oogen nog dieper neer, toen zij hoorden, dat ik nog *à prendre* was. Ik werd nu ook ingelicht, dat die dames waren mevrouw Seller met hare twee dochters en de kapstok van de polonaise, de gepensionneerde majoor Born.

Wij waren juist begonnen aan een zeer passend, nietsbeduidend gesprek, toen de heer des huizes binnenkwam, al lachende, met eene veertigjarige juffrouw in 't rose katoen aan den arm, die uitriep: „Och, Holman, wat een gekheid! begin je nou al?" en het air aannam, alsof ze zich van hem wou losscheuren.

„Neen, neen!" riep de prettige man, „je bent vandaag mijn herderin — spartel maar niet tegen! Wij hebben samen den boel in orde gemaakt, we zullen er samen van genieten! Vrouw, alles is gepakt en beredderd: je zult immers niet jaloersch wezen? Majoor, ik heb je zuster vandaag tot mijn herderin gepromoveerd, vind je dat geen champêter idee?"

In die uitbarsting van landelijke opgewondenheid kwam eene kleine pauze, toen ik hem werd voorgesteld en nadat hij de hoop had te kennen gegeven, dat ik mij niet zou vervelen (dat scheen een familie-uitdrukking te wezen), mengde hij zich in het algemeene discours.

„Waar of onze twee andere heeren blijven?" vroeg eindelijk mevrouw Holman, „het is kwartier over negenen."

„Ja," zei de majoor, „dat zijn geen menschen van de klok, daar moet je veertig jaar voor hebben meegeloopen. „Trui," zei ik gisteravond tegen mijn zuster, „morgen om half zeven reveille en om half acht den ransel gepakt." 't Sloeg ook precies half negen toen ik aanbelde."

„Ik zei ook dadelijk: dat is de majoor: toen ik de bel hoorde overgaan," verzekerde mevrouw Holman, „maar daar komt Rentink aan;" tegelijk ging de bel over, en een oogenblik daarna trad de verwachte binnen.

De heer Rentink was iemand van circa vijftig jaar, met peper- en zoutkleurig haar, een lange zwarte jas met pofmouwen en een witte das met rechts en links

uitstekende punten. Wanneer hij zich zelf had moeten beschrijven, zou hij begonnen zijn met te zeggen, dat hij een van de geestigste menschen was, die „er uit konden komen", en hij was dan ook geen vijf minuten binnen, of ik had de soort van zijne aardigheden al meer dan eens kunnen bewonderen.

„Wel, mijnheer Rentink", zei de gastheer, „hoe gaat het al zoo? Goed gedisponeerd?"

„Ja, dat mag wel zoo zijn," antwoordde hij met een gezicht, waaraan hij een soort van bedenkelijkheid zocht te geven.

„Hoe dat zoo," vroeg de gastheer bezorgd, „scheelt er wat aan?"

„Wel neen," hernam de geestige, „want dan zou ik immers niet zeggen dat het *wel* zoo zijn mocht; — dan zou het *niet* zoo mogen zijn."

En dadelijk wendde hij zich ter zijde tot mij met een paar opgetrokken wenkbrauwen, waarin de uitdrukking „hoe vindt j'em?" zoo duidelijk te lezen stond, dat ik het beschouwde als eene uitnoodiging tot lachen, waaraan ik beleefdheidshalve moest voldoen.

„Zoo is hij nu altijd," fluisterde Daalmans mij in het oor, „een aardige kerel, een origineele vent! Je zoudt het hem zoo niet aanzeggen."

Wij waren nu nog altijd wachtende op den laatste der gasten, en er begon langzamerhand eene stremming in het gesprek te komen en een gedurig kijken over de gordijntjes, terwijl de dames waren opgestaan en hare parasols hadden opgenomen, en de heeren hunne hoeden met de vlakke hand stonden af te schuieren.

„Ik vind het een beetje raar van mijnheer Lokman," waagde eindelijk mevrouw Seller met een opgetrokken neus te zeggen, „als hij toch weet dat er dames zijn, die op hem wachten....."

„'t Is waar, mevrouw," zei Holman, „maar u weet hoe Lokman is: 't is een best goed mensch, doch hij heeft maar één gebrek: hij hoort alles verkeerd, hij zegt alles verkeerd en hij doet alles verkeerd, en misschien heeft hij nu verkeerd gehoord, en dan volgt de rest vanzelf. Maar mij dunkt, we moesten maar zachtjesaan opstappen; we komen toch zijn kamer voorbij en dan zullen we hem als in triomf er uit halen; dat is wel ééns zoo champêter."

Met dat voorstel stemde iedereen in. De heeren zetten hunne hoeden op en de dames hare zijden parasols.

„Kijk," riep Holman, we zijn juist gepaard, iedere herder met zijn herderin."

„Of het met een knipje geschaard was," voegde de geestige Rentink er bij, en kromde op een sierlijke wijs den gepofmouwden arm, om mevrouw Seller naar de stoep te geleiden. De oudste harer dochters, die sedert tien jaren vergeefs, maar niet hopeloos, op eene declaratie van den majoor wachtte, sloot zich bij dezen aan; mijn vriend Daalmans nam hare zuster voor zijne rekening, de zuster van den majoor bleef den heer des huizes getrouw, en ik voegde mij bij mevrouw Holman, die nog een en ander te beredderen had en den trein liet sluiten door twee meiden, die de beladen baliemand droegen, welke zij, eer wij twintig passen verder waren, al eens hadden neergezet om uit te blazen.

„Voorwaarts — marsch! Met rotten links! marsch!" commandeerde de majoor met een barsche stem, die ons allen een imposant idee van zijne militaire bekwaamheid gaf.

Zoo trokken wij al pratende op, en voor de ramen van ieder fatsoenlijk huis, waar wij voorbij gingen, kwam er een gezicht over de gordijntjes kijken, dat

dadelijk daarop zich half in de kamer draaide, en gevolgd werd door twee, drie andere, die ons met nieuwsgierige oogen bekeken.

„Heer, daar komt Lokman juist zijn deur uit," riep mevrouw Holman, en ik had gelegenheid den man in kwestie, die volgens mijnheer Holman alles verkeerd deed, zei en hoorde, op te nemen, terwijl hij eenige huizen van ons, op den stoep stond en blijkbaar wanhopige pogingen deed om een kanariegelen glacéhandschoen over zijne rechterhand te spannen. Het was een klein, tamelijk gezet mannetje, met een groot roodwangig hoofd, dat aan een zekere zenuwachtige terugtrekking onderhevig was, telkens als hij eene mooie phrase dacht gemaakt te hebben, en dat gebeurde nog al veel, want hij deed er bepaald zijn best toe. Hij logeerde dikwijls in de stad, en daar had hij dan ook de fijne manieren en gebruiken geleerd, die hem, niettegenstaande het „eenige gebrek" dat zijne vrienden in hem hadden opgemerkt, zeer gezocht deden zijn in alle gezelschappen op het dorp. Zoodra hij ons gewaar werd nam hij zijn hoed af, naderde met een haastigen tred, waardoor hij, zoo 't scheen, zijn verzuim weer goed zocht te maken, en ging het geheele gezelschap voorbij, alsof ze volstrekt niet bestonden, om zoo tot mevrouw Holman te komen, die, zooals ik gezegd heb, de achterste was; want hij had op de *soirées* in de stad gezien, dat men bij eene *entrée de salon* pijlrecht op de gastvrouw aangaat. Ik genoot dus de deftige, sprakelooze buiging, waar hij ons mee staande hield, uit de eerste hand, en was genoodzaakt bij de niet minder sierlijke contrabuiging van mevrouw Holman een pas achterwaarts te maken, als een sloep, die op zij van een schip hangt. Na deze complimenten mocht het eerst tot eene explicatie komen.

„Mevrouw," begon Lokman, „ik moet wezenlijk u en de andere heeren wel mijne excuses, en de andere dames wel mijne excuses maken, dat het zoo laat is."

„Wel man, dat kan je immers niet helpen, dat is de klok zijn schuld," viel Rentink in, die de gelegenheid waarnam, om eene aardigheid te plaatsen, en mevrouw Seller met zijn arm een stoot in de zij te geven, die de vraag beteekende, of ze „hem niet goed vond?"

Wij verlieten nu de ganzen-formatie, waarin wij tot nu toe gemarcheerd hadden, om de meer gezellige groepeering aan te nemen van eene school haringen, die nevens en door elkander zwemmen.

Ja, dames," ging Lokman voort, „ik moet nog wel mijn excuses maken, maar ik dacht voor een half uur nog, dat het gezelschap heden niet de eer zou gehad hebben van mijn bijzijn te profiteeren. Ik ben van nacht een paar keeren wakker geworden met zulk een razende hoofdpijn, dat ik niet wist hoe ik het had: ik ben nog niet geheel en al in orde, 't zit me dáár, links van mijn rechteroog: ik geloof dat het een soort van koliek is."

Ofschoon ik nu al verhandelingen, redevoeringen, toasten en conversatiën genoeg gehoord had, om te weten, dat hij de eenige mensch niet was, die de woorden maar luk of raak neergooide, als het maar woorden waren, kon ik toch niet nalaten den man aan te kijken, die met de grootste beleefdheid en zonder zich een oogenblik te bedenken, sprak van een koliek links van zijn rechteroog.

Niemand scheen er evenwel iets vreemds in te vinden maar men beklaagde hem, en hij verkreeg genadige absolutie.

„Je moet je nu de rest van den dag maar kras onder de wapens houden," kommandeerde Born, „en nu, vrienden, dunkt me, moesten we de verstrooide orde

maar aannemen, en de kolonne verbreken, want we zijn nu buiten het dorp, en in de vrije natuur," — en tegelijk maakte hij zijn arm uit de klemming van juffrouw Seller los.

„Ongegeneerd" — zei mijn vriend Daalmans, en paste diezelfde manoeuvre op de zuster toe.

Nu geheel champeter!" juichte Holman, en, de daad bij het woord voegende, trok hij zijne handschoenen uit. De majoor haalde nu uit den achterzak van zijne polonaise een geweldige meerschuimen pijp, in een ouden zijden foulard gewikkeld, voor den dag, en hing een olifantenblaas met tabak gevuld aan een van de knoopen van zijn jas, duikelde daarna vuurslag en zwam op, en stak de reeds vooruitgevulde kop in den brand.

„Dat is goed voor de muggen," bulderde hij, dampende als een locomotief.

„Dan moest je 't liever niet doen," zei de geestige Rentink, „'t was beter dat je wat *tegen* de muggen had. He, wat bliefje?"

Ik was juist naast hem, en kreeg dus den vragenden blik.

„Nou, die vind ik goed!" zei ik.

Iedereen lachte natuurlijk. „Zoo is hij nu altijd," fluisterde Daalmans, „heb ik 't je niet gezegd?"

II.

HOE WIJ BIJ VROUW HOLM KWAMEN EN HOE HET DAAR WAS.

Ik maakte nu van de gelegenheid gebruik, die ons door den „marsch in verstrooide orde," zooals de majoor

het noemde, aangeboden werd, om ook met de andere dames nader kennis te maken, en voegde mij eerst bij mevrouw Seller, met wie ik weldra in een druk gesprek was, want er was geen kwartier verloopen, of ik wist al, hoe zij van zichzelf heette, wat haar vader, grootvader, overgrootvader en vier van hare ooms geweest waren, hoeveel kinderen zij gehad had, hoe oud Seller zaliger was, toen hij met haar trouwde — ik had staandevoets een stamboom van de familie kunnen opmaken.

„En toen nu Seller zaliger gepensionneerd werd," ging zij voort, „want hij was controleur, weet u, — toen zei ik: „Seller, laten we buiten gaan wonen; met dat beetje fortuin dat we hebben, kunnen we ons een genoeglijken ouden dag bezorgen; „want anders zou hij maar huizen gaan koopen in de stad, ik wist wel hoe dat dan zijn zou." — Ik begon een goed idee van mevrouw Sellers fortuin te krijgen, maar bedacht bijtijds, dat het eene mama van twee ongetrouwde dochters was, die met een *à prendre* zijnd heer sprak — „en toen zijn we maar hierheen getrokken, want het is hier allerliefst wonen, en we hebben eene charmante conversatie en zoo vrij en ongegeneerd onder elkander: dat vindt men toch in de stad niet."

„Neen," zei ik, „dat is wel waar, dat is een groot verschil, en die schoone natuur om zich heen, dat is ook wat waard."

„Ja, dat is veel waard," ging ze voort, „ik dacht eerst, het zal wat eenzaam wezen, maar ik moet zeggen, voor mij kwam er dat minder op aan; als ik de natuur maar om mij zie, ben ik tevreden, en de kinderen schikken er zich ook superber in."

„Heeft u nog kinderen thuis?" was ik onvoorzichtig genoeg te vragen.

„Vraag excuus, mijnheer, ik heb nooit meer gehad dan de twee meisjes en eentje, dat maar zeventien weken oud is geworden. Maar, wat ik zeggen wou, ja, de kinderen schikken zich hier best; en u moet dan ook rekenen, wat het eenzame aangaat, daarover heeft men buiten geen klagen. We hebben hier 's winters een heel aardig Nut, daar gaan we altijd naar toe, met een Nanut, daar moest uwé ook eens komen lezen, want ik heb gehoord, dat mijnheer nogal veel schrijft, en dan zal u ook wel lezen ook. Heeft uwé wel eens ooit gelezen?"

Ik begreep, dat *lezen* beteekende, eene verhandeling of bijdrage tot nut van 't algemeen te leveren, en verklaarde dus, dat ik daar nooit aan gedaan had.

„Heden, mijnheer, is er dan, waar u woont, geen Nut?" vroeg zij met eene verwondering, alsof zij van eene stad van Kannibalen sprak.

„Ik weet het niet, mevrouw; maar ik zal er eens naar informeeren: ik denk wel, dat ik er achter zal kunnen komen," antwoordde ik.

„Ziet u," ging zij voort, „dat is al het voornaamste, wat we hier 's winters hebben; bovendien eens in de maand een concert van de harmonie; dat is ook heel amusant, vooral als de muziek gedaan is, dan gaan we allemaal aan tafeltjes zitten, en dat is dan heel pleizierig. 's Winters hebben we dan ook niet veel meer noodig, want dan blijven we nog al thuis; daar is dan zooveel te doen, om de zomertoiletten voor 't volgende jaar in orde te maken, daar hebben de meisjes de handen vol mee; want zij maken alles zelf, tot het interieur van hare hoeden toe. In de stad lieten we dat alles door de modistes doen; maar hier gaat dat niet, want dan weet iedereen den volgenden dag al, met welk toilet men later zal paraisseeren, en u begrijpt, dat is niet pleizie-

rig; maar 't is een kunst, om dat geheim te houden, want die intriges! als ik u daar eens van wou vertellen! Zoo was het nog verleden najaar, toen had mevrouw Straling een japon besteld, en ze dacht dat niemand het wist, maar hij was van veertien gulden, daar was ik achter gekomen door de botervrouw, die juist in de kamer was, toen de rekening betaald werd en...."

„Pas op, dames, die heining is geverfd!" riep Rentink op een toon van groote bezorgdheid uit.

Dadelijk werden de mantilles, de voiles, de zijden japonnen bijeengevat en dicht om 't lijf gedrukt, om de bewuste heining niet te raken, die langs het smalle pad stond, dat wij nu juist volgden.

„Och kom! Wat maal je," riep de majoor, die achter ons liep, „hij is zoo droog als een kurk!"

„Wel, heb ik dan gezegd, dat hij nog nat was?" vroeg Rentink, met een gezicht nog droger dan de heining, „ik zeg maar dat hij geverfd is, en dat kan iedereen maar zeggen, of het waar is of niet."

„Een origineele vent!" zei het gelach, en het „och kom! dat is er weer een van hem!" waar de geestigheid van alle kanten mee beloond werd.

Ik had van de gelegenheid gebruik gemaakt, om aan de geschiedenis van de japon-intrige te ontkomen, door achter mevrouw Seller te ontvluchten, quasi om haar meer ruimte op het pad te laten, en bevond mij, toen de weg breeder werd, toevallig naast hare oudste dochter, die altijd zooveel mogelijk in de nabijheid van den majoor was gebleven.

Wij waren toen op een hobbeligen kleiweg, met rechts en links een sloot, en aan de overzijden uitgestrekte weilanden, waar hier en daar een wilg op groeide, of waar men een enkel hek zag, waar een oud paard of eene herkauwende koe met diepe verveling overheen

stonden te kijken; achter ons lagen de groene heuvels en het donkere bosch, waaraan het dorp de vermaardheid van zijne bekoorlijke omstreken te danken had, en waar wij ons met iederen stap meer van verwijderden, en vóór ons lag in 't verschiet een boerenhuis, het eenige wat er in den omtrek te zien was.

„Een allerliefste wandeling, juffrouw Seller," zei ik, om de conversatie aan te knoopen, terwijl ik mijn best deed om met eene zekere koordendansersvlugheid over de harde kluiten te hompelen.

„Ach, zoo lief!" smeekte juffrouw Seller.

„En wat treffen wij het goed met het weer," voegde ik er bij, om de lokale kleur in het gesprek te houden.

„Ach zoo goed!" hersmeekte zij.

„Men treft dat zoo zelden in dezen tijd van 't jaar," hervatte ik, eene phrase gebruikende, die bij ons te lande het geheele jaar door gebruikt wordt.

„Ach, zoo zelden!" was weer het antwoord.

„Ik had mijne kleine provisie van banale uitdrukkingen, die men gewoonlijk als éclaireurs vooruitstuurt, bijna uitgeput; maar op die manier kon ik het gesprek niet volhouden. Ik wierp een zijdelingschen blik op juffrouw Seller, met den wensch, dat ze haar parasol mocht laten vallen, of een strik van haar hoed verliezen, of iets dergelijks, om op die manier op een ander chapiter te kunnen komen. Toen begreep ik eerst, dat ik dom geweest was; zij was volstrekt geen meisje, om in zulke algemeene praatjes genoegen te scheppen; haar uiterlijk reeds sprak het tegen; zij scheen mij ten naastenbij zes- of acht-en-dertig jaar te zijn, had een zeer schraal en tenger lijfje, sloeg sentimenteele blikjes op het kroost in de sloot, en hield haar prachtige parasol heel zachtjes met den duim en één vinger vast, alsof ze bang was om hem zeer te doen.

„Nu of nooit," dacht ik, „een gevoelvol discours over het buitenleven." — „Wat moet dat op het land een gelukkig gevoel zijn," begon ik, „als het voorjaar weer aankomt; ik had zooeven met uwe mama een allerinteressantst discours over den winter buiten, en kan mij zoo het genot verbeelden van de eerste warme zonnestralen!"

„Ach ja!" antwoordde juffrouw Seller, „dat is zeker een heel verschil met den winter. Mama vindt het 's winters wel niet eenzaam buiten: maar ik wel; wij zitten wel niet leeg, maar de conversatie is toch lang zoo geanimeerd niet als in de stad; als wij eens een keer of vier in de maand 's avonds uitgaan, is het veel; want wij wonen in 't Lageveld — is u in 't dorp bekend?"

„'t Spijt me wel," antwoordde ik, „maar ik ben er vandaag voor het eerst van mijn leven geweest."

„Nu, maar u moet dan weten," ging zij voort, „dat het Lageveld van het begin van October tot April toe zoo slikkerig is, dat wij er onmogelijk door kunnen zonder vreeselijke randen aan onze japonnen te krijgen; dus, u begrijpt, dan komen wij er zoo min mogelijk uit, en mama wil maar absoluut geen equipage aanschaffen," vervolgde zij met een zucht, alsof zij door die dwaasheid van hare mama het beklagenswaardigste wezen ter wereld was. „De winter is dus zoo goed als niets, en dan is het toch in de stad oneindig conversabeler: ik weet dat wel niet bij ondervinding, want ik ben als een *heel* jong meisje naar buiten gekomen, nu een jaar of tien geleden, maar ik heb er toch dikwijls genoeg over hooren spreken: mijnheer Lokman logeert nog al veel bij zijn familie in Woerden. Daarentegen de zomer, o, mijnheer! dan zou ik het buitenleven voor niets in de wereld willen ruilen, voor geen tien levens in de stijve stad. Vooreerst hebben we dan

onzen vasten dameskrans, die is 's Woensdagsavonds en Vrijdagsmorgens, die is van de *haute volée*, en dien houden we heel geserreerd, want u begrijpt, men kan toch met iedereen niet omgaan, — ten minste niet intiem... Maar u moest ook eens weten, wat de anderen daar nijdig op zijn, daar hebben we dikwijls zoo'n pleizier mee. Dan is er nog het genootschap *Dames- en Heerenvreugd*, dat is gemêleerd, dat hebben de heeren voor een paar jaar opgericht, dat komt ook om de week bij ieder van de heeren om beurten aan huis; daar maken we dan ook een partijtje, net als op onzen dameskrans."

Ik dacht dat ik verkeerd verstaan had. „Gaat dat in den zomer ook door?" vroeg ik.

„Dat is juist in den zomer, mijnheer," hernam zij, „'s winters komt er van die dingen niets, met het slechte weer. Maar o, die *Dames- en Heerenvreugd* is zoo pleizierig; dat duurt meestal tot twee uur, en als het dan al te donker is, dan brengen de heeren ons allemaal met lantaarns thuis en anders zonder: dat is een vaste wet. Mijnheer Daalmans is er verleden jaar ook lid van geworden; dien moet u er maar eens naar vragen. En verder gaan we zeker tweemaal in de week bij vrouw Holm theedrinken, — dat is de boerderij, waar we nu ook heengaan; daar hebben de heeren een kegelbaan laten maken. Als u daar nu al die visites bij rekent, die wij te maken hebben, dan begrijpt u wel hoe aangenaam men buiten zijn leven slijt in den zomer."

„En dan de wandelingen," voegde ik er bij, „in die heerlijke bosschen en op die heuvels aan den anderen kant van het dorp; die zouden mij ook niet weinig bevallen."

„Dat is te zeggen," hervatte zij, „u zoudt al doen zooals wij: daar komen wij nooit. Daar staat een loge-

ment, dat zoo peperduur is, dat het schande is — een portie thee vier stuivers, en dan moet men er altijd zooveel porties nemen als er personen zijn; je kunt er nooit zoo eens een paar kopjes bij vragen: dat doen ze niet! En daarbij komt dan nog, dat de nieuwe burgemeester en zijne vrouw daar altijd heengaan en dat zijn een paar jongelui, die zich het *air* geven van nogal geld te hebben, maar ik pretendeer altijd, dat ze druk aan het inteeren zijn — en die zijn geen lid geworden van *Dames- en Heerenvreugd*, en nu zitten ze altijd met hunne *logées* en mijnheer en mevrouw Straling en nog een paar andere families, die wij nooit zien, in dat logement. Het spreekt dus vanzelf, dat wij er nooit heengaan, en 't ligt vlak aan de brug, waar men over moet, als men naar die wandelingen heen wil; en om er dan voorbij te loopen, dat staat dan ook net of men het niet betalen kan, en dus komen wij er nooit; dat begrijpt u nu ook wel."

„Wel zeker," zei ik, „ik vind het heel natuurlijk. Wat is dat alles buiten toch pleizierig; men richt zich zoo geheel in zooals men wil; gaat men liever niet naar den eenen kant, dan gaat men naar den anderen. Laat de burgemeester in zijn logement doen wat hij wil; — 't kan ons niet schelen — wij gaan naar vrouw Holm."

„Niet waar?" hervatte juffrouw Seller, „dat zeg ik ook altijd, dat is juist het pleizierige van het buitenleven — zoo ongegeneerd. En daarbij — 't is hier ook lief, vindt u niet? Die mooie grasvelden —; mama zegt altijd: kinderen, 't is hier zoo'n echt Hollandsch gezicht; wensch er toch niet naar om andere streken te zien; 't is dan wel eens wat anders, maar op den duur bevallen me toch die *environs* van vrouw Holm het beste, en dat zei mama zelfs nog voor twee jaren, toen ze

met mijn zuster een Geldersch reisje had gemaakt over Tiel naar de Graaf."

„Ik kan 't mij best begrijpen," zei ik, „best! Men hoort zooveel praten van Zwitserland en Italië, maar..." ik zette hier een zeer diepdenkend en bedenkelijk gezicht en was op het punt er de eene of andere natuurtergende sottise op te laten volgen, toen de majoor met eene geweldige stem: „Peloton — Halt!" commandeerde, en tegelijk het roer uit zijn meerschuimen mortier trok, dien hij omdraaide, om er een straaltje koffiekleurige olie uit te laten loopen.

„Komt weer net uit," zei hij, en dat was eene opmerking, die hij zooals ik vernam, iederen keer maakte, als hij van de stad naar vrouw Holm wandelde — „'t komt weer net uit: we zijn hier juist op eene pijp distantie van het dorp."

„Welkom, dames, in de schoone natuur!" riep Holman, terwijl hij zijn hoed afnam en met zijn foulard zijn blinkend gelaat afveegde, waarin hij door Rentink en Lokman nagevolgd werd. „Ik zeg toch maar, 't is een flinke wandeling; maar dat is gezond in de morgenlucht, dat wekt de appetijt op; zijn de dames niet moe geworden? Ja, ja, 't is een heele kuier! Hoe laat is het nu?"

„Vier uur," antwoordde de grappige Rentink. Allen keken hem verwonderd aan. „Wat zeg je?" vroeg Holman.

„Wel ja," hernam hij, „vier uur!" Het zal toch wel ergens op de wereld vier uur zijn, verbeeld ik me? En je hebt me niet gevraagd hoe laat of het *hier* was."

„Hoe vind j'em," vroegen de opgetrokken wenkbrauwen rechts en links.

„Nou, die is ook....!" — „Dat is er weer een van hem!" klonk het van alle kanten, en alle heeren lachten.

„Heb ik het je niet gezeid? Zoo is hij nu altijd!" fluisterde Daalmans mij in. Daar de dames ook haar deel van 't genot wilden hebben, maar er niet veel van begrepen, gaf Lokman hun allerbeleefdst eene uitlegging van dat natuurverschijnsel, waar professor Kaiser de nachtmerrie van gekregen zou hebben.

Intusschen had ik gelegenheid eens rond te kijken, waar wij ons bevonden. Het hotel Holm was een zeer middelmatig boerenhuis van ééne verdieping met een tuin er voor, die door een heg was omringd, en waarvan de eene helft met boerenkool was beplant en de andere helft door vier paden van drie voet breedte in den vorm van een kruis in vier deelen gedeeld werd: een met muurbloemen, een met stokrozen, een met niets, maar waar asters in gezaaid waren, en een met gras, waarop eenig linnengoed uitgespreid lag, dat, zoover als een oningewijde in de kinderkamer daarover oordeelen kan, scheen aan te duiden, dat vrouw Holm nog een heel jong kind moest hebben.

„Wel, stadsche heer! vindt je 't hier niet recht champèter?" vroeg Holman mij met zulk eene blijkbare zelfvoldoening, dat ik het ten naastenbij een moord zou gerekend hebben, hem dat niet gaaf toe te stemmen. „En nu, jonge heeren, handen aan het werk! Laten we nu eens kijken of er nog stoelen te krijgen zijn. Waar we zullen gaan zitten? Wat denken de dames er van? Binnen of buiten?"

Hierop werd er een soort van krijgsraad belegd, waarop in overweging genomen werd, dat het aan den eenen kant van het huis wat zonnig, aan den anderen kant wat vuil, aan den derden kant wat vochtig en aan den vierden kant wat winderig was, en aangezien er maar vier kanten aan het huis waren, werd er besloten, maar binnen te gaan zitten. Wij trokken dus naar

binnen op een opkamertje, dat zeer laag van verdieping was en waar twaalf matten stoelen en vier kleine tafeltjes stonden; aan de wit gekalkte muren hingen een genommerd pijpenrekje met verscheidene zwartgerookte Goudsche pijpen met dopjes, eenige lange aanplakbiljetten, waarop verkoopingen van hooi en verpachtingen van tienden geannonceerd werden, een gelegenheidsgedicht van den schoolmeester op de bruiloft van het echtpaar Holm in een ebbenhouten lijst en een plakalmanak van het jaar 1831 met eene welgelijkende afbeelding van Saturnus als symbool van den tijd er boven.

„Dat vind ik altijd zoo'n lieve plaat," zei mevrouw Seller, haar parasol neerleggende op het tafeltje onder genoemden plakalmanak, terwijl hare beide dochters de oogen niet durfden opslaan naar dien man, wiens geheele kleeding en uitrusting in niet veel meer bestond dan zijn zandlooper en zijn zeis.

„Hij marcheert met den *pas de route*, mevrouw," verzekerde Born, „maar hij treedt met zijn rechtervoet aan; je kunt wel zien dat die teekenaar nooit gediend heeft."

„Moest hij dan *zonder* zijn rechtervoet aantreden?" vroeg de komieke Rentink.

„Ik heb daar eens een mooie statue van gezien," zei de bereisde Lokman, „bij iemand die een kostbare bibliotheek van standbeelden had."

„Vrouw Holm, je moest dien almanak de kamer uitbrengen," voegde daarop de onuitputtelijke Rentink de boerin toe, die juist binnenkwam.

„Heer! waarom, mijnheer Rentink?" vroeg juffrouw Born.

„Wel?" antwoordde de geestige, „zijn we hier dan niet gekomen om den tijd te verdrijven?"

Een algemeene toejuiching, met de stereotype uitroepingen, bekroonde dezen zet, en daarmede waren de aardigheden over dit onderwerp besloten.

Daar kwam eindelijk wat orde in de vereeniging: de vier tafeltjes werden bij elkander geschoven, en de stoelen er omheen geplaatst; de parasols, mantilles, hoeden en stokken werden afgelegd, en de bepakte baliemand door de twee blazende dienstmaagden in de kamer gedragen, waarop mevrouw Holman, ondersteund door de bedrijvige majoorszuster, er den inhoud van op de tafel begon uit te pakken, die weldra kraakte onder een verzameling van borden, kopjes, koffie- en melkkan, broodjes, rookvleesch, een tulband, een grauw zakje met suiker, een dito met koffie, een keulsch potje met boter en wat er verder meer te voorschijn werd gebracht.

Ieder stuk, dat werd uitgepakt, werd met toejuichingen overladen, alsof het even zoo veel bewijzen waren van den verwonderlijken goeden smaak van mevrouw Holman, en van den tact, dien zij had om een buitenpartij te organiseeren; wij waren allen druk in de weer om de dames te helpen. Rentink had op ieder bord een kwinkslag en bij ieder mes een geestigen zet, Lokman deed bij vergissing de suiker in de koffiekan en gooide twee maal de theestoof om; daar werden stapels van broodjes en boterhammen gesmeerd, en zoo ging er ongeveer een uur voorbij in huishoudelijke drukte, eer we eindelijk rondom de tafel gezeten waren en het plechtige: „Al de dames en heeren suiker en melk"? van mevrouw Holman beantwoord werd naar ieders particulieren smaak en met de aardigheid van Rentink: „als ik er ook een beetje koffie bij krijg." De majoor had zich al dien tijd, zooals hij het noemde, „neutraal gehouden" en was bezig voor de derde maal zijn mortier

te laden, toen wij verzocht werden aan de koffie te beginnen. Hij rukte nu ook naderbij, en de aanval begon met een energie, die mij de overtuiging gaf, dat de meeste gasten dien morgen thuis maar niet ontbeten hadden, — want het was een *pique-nique*, en ze moesten er toch aan mee betalen.

Zoo was het langzamerhand twaalf uur geworden; het was smoorheet; aan den helderblauwen hemel was geen wolkje te zien; uit twee vensters van de kamer waar wij zaten hadden wij het uitzicht op onafzienbare weilanden met slooten doorsneden, die uitgedroogd waren door de brandende hitte; een roode kat, die op de kromgetrokken kegelbaan zat te dommelen, was het eenige levende wezen, dat in den omtrek te zien was, want het was voor de musschen te warm om te vliegen. Er werd wel eene poging gedaan, om een van de vensters open te schuiven, maar tevergeefs — zij waren ook in de laatste negen jaar niet open geweest, verzekerde de boerin, en het derde venster, tegenover de deur, had het uitzicht op een mestvaalt, die, zooals Rentink aanmerkte, zijn eigen lof verkondigde, en dus was er van die zijde ook geen lucht te verwachten. Toen eindelijk al de lepeltjes overeind in de kopjes stonden, toen de oudste juffrouw Seller de zevende boterham, die zij voor den majoor met rookvleesch had voorzien, had zien verdwijnen, en mevrouw Holman voor de tiende maal had gevraagd, of niemand meer iets gebruiken zou, met de even zoo dikwijls herhaalde aanmerking, dat het de vrienden niet scheen te smaken, was het koffiegedeelte van de buitenpartij afgeloopen. Het was tijd; ik was aan de eerste periode van het stikken begonnen, en hapte naar lucht, als een visch op het droge naar water.

„Ziezoo," zei Holman, terwijl hij zijn bord naar het

midden van de tafel schoof, „dat versterkt een mensch: ik ben nu wel eens zoo lekker als straks. Ja, ja, mijnheer," vervolgde hij tot mij, „u hebt zeker in jaren zoo'n appetijt niet gehad, maar dat doet het buitenleven. Als je daar dat leven in jelui stad eens bij vergelijkt — altijd tusschen de vier muren; ik geloof, dat ik in zes weken dood was! Neen, dat vrije, ongegeneerde, champêtre buitenleven, dat is je ware soort, he?"

„Zullen de vrienden nu wezenlijk niets meer gebruiken?" vroeg mevrouw Holman voor den elfden keer. „Majoor, nog een enkel broodje met muisjes?"

„Nog een enkel dan, mevrouw, bij wijze van een dekseltje," antwoordde Born, en joeg daardoor juffrouw Seller een priem door het hart, want hij had het haar een oogenblik te voren nog geweigerd.

Eindelijk stond het gezelschap op, en hoewel ik beleefdheidshalve de lijdende persoon was, ook in den waren zin des woords, was ik het eerste op de been, en waagde het voorstel te doen, of we niet eens eene kleine wandeling zouden maken; maar het bleek mij weldra, dat ik eene aller-excentriekste propositie gedaan had, daar allen mij verwonderd aankeken.

„Jongen, zou 't daar niet wat warm voor wezen?" zei Holman.

„En we moeten van avond weer naar huis wandelen," voegde de beleefde Lokman er bij, „'t is niet zoo zeer voor ons, als wel voor de dames."

„Wij hadden juist afgesproken aan den advokatenborrel te beginnen," zei de majoorszuster, die, geknield bij de baliemand, bezig was een dozijn eieren op een schaaltje te leggen.

„Maar mij dunkt toch," sprak eindelijk mevrouw Seller, „als de jongelui eens een klein toertje gingen

maken: wij kunnen dan hier blijven, om verder voor den inwendigen mensch te zorgen."

„Dat is wezenlijk een allerliefst idee, mevrouw," hernam Lokman, „als er dames zijn, die zich zoo grootmoedig willen opofferen, om, terwijl wij in de vrije natuur ronddartelen, voor de verfrisschingen te willen zorgen."

Het monster noemde, bij drie en dertig graden hitte, advokatenborrel „eene verfrissching".

„Ik zal maar hier blijven, om het eiwit te kloppen," dampte de majoor door het roer van zijn pijp.

„En wie weet, als wij bijtijds klaar zijn, of wij dan de vrienden niet nog tegemoet komen," voegde mevrouw Holman er met een liefelijk glimlachje bij.

Met dit vroolijke vooruitzicht gingen wij de kamer uit, en nadat wij langs een stevig turfvuur in het voorvertrek, waar het boeren-diné in den vorm van een geweldigen ketel met dampende rijstebrij hing te koken, waren heengedrongen, stonden we in den gloeienden zonneschijn, maar met een gevoel of wij in een verfrisschend bad kwamen.

Iedere heer zette zijn hoed op, nam zijne rotting, iedere dame spande haar parasol uit, en allen trokken hunne glacé-handschoenen aan.

III.

EENE CHAMPÊTRE WANDELING EN EEN DITO ADVOKATENBORREL.

„Wat voor kant uit?" vroeg nu Holman, die zich eindelijk met het denkbeeld had kunnen vereenigen, om gedurende eene *pique-nique* te gaan wandelen, en die zelfs verklaarde, het wezenlijk champêtre te vinden.

Ik weet niet wie het plan opperde, om de wei in te

gaan, met bijvoeging, dat de dames zouden moeten slootje springen, een denkbeeld, dat de fijne juffrouw Seller een gilletje afperste; dat werd dus afgestemd, en later met algemeene stemmen besloten, den weg, dien wij gekomen waren, aan gene zijde van vrouw Holm te vervolgen, als wanneer wij, volgens de verzekering van Lokman, aan een weg links zouden komen, die ons zoo over een bruggetje weer naar huis zou voeren.

Wij gingen dus op marsch, over de nog veel harder gewordene kleiklonters henen strompelende, terwijl de meer bejaarde heeren telkens stilstonden, om eens uit te blazen, en zich de blakende gezichten af te vegen. Wij deden ons best, om zoo spraakzaam en aardig mogelijk te wezen; de oudste juffrouw Seller was min of meer stil, — dacht zij aan den majoor? — de andere die van de twee jaren, die zij jonger was dan hare zuster, misbruik maakte, om voor een jong en dartel ding door te gaan, lachte onophoudelijk bij ieder, zelfs het niets beduidendste gezegde, iets wat zij voor de *type* van aardigheid bij een meisje scheen te houden. Daalmans deed eene vruchtelooze poging, om over eene sloot te springen, waar evenwel zijne souspieds zich hardnekkig tegen verzetten, en trachtte zich toen verdienstelijk te maken door: „*au vallon tout est sombre*" te zingen, daarbij in den pas door een karrespoor te marcheeren, en met zijn stok de maat te slaan, waar hij zich zoo mee aftobde, dat hij voor het einde van het tweede couplet buiten adem was. Overigens liep het gesprek over het lieve van de wandeling, over de charmante mantille van juffrouw Seller, over de gekke mode van mijnheer Straling om altijd met zijn vrouw gearmd te loopen, en over dien mallen Chineeschen koepel, dien de burgemeester liet bouwen.

Wij kwamen eindelijk aan den zijweg, waarvan Lok-

man gesproken had: het was een voetpad tusschen twee slooten.

„De orthographische gesteldheid van het terrein is zóó, dames," zei Lokman, die eene zekere superioriteit scheen uit te oefenen, omdat hij blijkbaar hier meer geweest was, „is zóó, dat wij tot aan het bruggetje achter elkander moeten marcheeren; in de flank, zooals de majoor zegt. Wie wil vooraan gaan?"

„Mij dunkt, als u dat wou doen, mijnheer Lokman," zei juffrouw Seller senior, „u weet den weg; dan zijn we zeker dat we terechtkomen."

Lokman verklaarde alles te willen doen wat in zijn vermogen was, om de dames voor het gevaar van verdwalen te bewaren, en stelde zich aan het hoofd.

„Ik loop altijd achter," zei de blakende Holman, die bij wijze van parasol zijn hoed op zijne rotting had gezet.

„Dan wou ik je niet graag voor horloge hebben," riep de snedige Rentink hem toe, — eene aardigheid, die zooveel effect deed, als de heete temperatuur toeliet.

Nu ging het een kwartier lang over hetzelfde voetpad, tot wij eindelijk aan het bruggetje kwamen, dat over een vrij breede sloot lag, met bruin water en dichte biezen langs den kant.

„Wat geeft water toch altijd iets liefs aan een landschap," zei juffrouw Seller, toen wij voor de sloot kwamen.

Iedereen was van 't zelfde gevoelen en Lokman begon iets te vertellen van eene bruisende beek en van kabbelende golfjes, waar hij op het laatst zelf niet goed meer uit kon komen. Zoo stonden wij een weinig uit te rusten, gedeeltelijk op den weg, gedeeltelijk op het bruggetje, waar Rentink en de dartele juffrouw Seller over de leuning keken naar de gekke kleine stekelbaarsjes en naar de gekke spinnen, die over het water

liepen, welke standplaats hem nog gelegenheid gaf, om toen hem gevraagd werd: „waar lach jelui over?" te antwoorden: „over de leuning van de brug;" toen wij het overige van het gezelschap van de zijde van vrouw Holm zagen aankomen.

„De advokatenborrel schijnt klaar te zijn, vrienden," riep Holman, „daar komen de anderen ons tegemoet; laten we maar opstappen, want 't is half twee en anders komt het eten er te vlak op."

Vijf minuten later waren we weer compleet en onder de opmerking van mevrouw Seller, dat we 't wel warm gehad zouden hebben, en den troost van mevrouw Holman, dat dat voor de jongelui wel gezond was, keerden wij naar de boerderij terug.

Hier vonden wij het koffieservies opgeruimd en in plaats daarvan prijkte op de tafel eene groote waschkom met advokatenborrel en eene dito met schuim van eiwit, rechts en links geflankeerd door torens van kleine beschuitjes, een suikerpot, een kannetje met melk en een blaadje met elf bierglazen en in ieder een lepeltje.

„Wel, wat zeg jelui ervan?" brulde de majoor, „hebben we niet gezorgd, hè? Kijk me dat schuim eens aan: ik heb een half uur de pan tusschen mijn knieën gehad: je hadt me daar eens in moeten zien ranselen, met twee vorken te gelijk! Mijn pijp is er drie keer bij uit-uitgegaan."

Wij werden nu weer in het opkamertje opgesloten, om de verfrissching te genieten, die de dames voor ons hadden klaargemaakt.

„De vrienden zullen 't wel niet kwalijk nemen," verontschuldigde mevrouw Holman, dat ik geen kleine glaasjes heb medegenomen, want er was toch al zooveel te dragen en men kan buiten dan ook alles zoo niet in de puntjes hebben."

De waarheid was, dat zij gehoord had, dat mevrouw Straling fijne kristallen punchglaasjes van acht gulden het dozijn uit de stad had laten komen en dat zij nu de hare, die maar vier en twintig stuivers gekost hadden, niet had willen te berde brengen; omdat ze zeker wist, dat dan morgen het heele dorp daarvan zou spreken.

„We zijn nogal niet bang voor een groot glas, mevrouw," zei de majoor, „ik mag ze liever zóó, dan die kleine notedoppen, daar je wel een touwtje aan moogt binden, om ze weer op te visschen als je ze bij ongeluk inslikt.

„'t Zal ons daar ook wel uit smaken, mevrouw," zei de weduwe Seller, „beter dan menige menschen, die schatten van geld geven voor mooie glazen en niet half zooveel pleizier hebben als wij."

„Dat geloof ik ook, mevrouw," hervatte mevrouw Holman, met een satirieken glimlach, die regelrecht naar de glazenkast van mevrouw Straling ging.

„Alexander dronk wel uit een helm," troostte Daalmans.

„Was dat die buikspreker?" vroeg Lokman.

„Neen, de Grieksche, je weet wel, Alexander en Cesar."

„Ah ja!" hervatte Lokman, „dat is ook waar, dat was een andere dan de buikspreker. Jawel, nu rappelleer ik me!" en om te bewijzen, dat hij op de hoogte was, voegde hij er bij: „de majoor zal hem ook wel kennen, want 't was ook een militair."

„Dronk die advokatenborrel uit een helm?" vroeg de majoor, „'t staat me niet voor, dat ik er ooit van gehoord heb; maar 't kan toch wel wezen: ik heb al wat dronkaards gekend van mijn leven. Zoo had ik een korporaal bij mijn compagnie toen ik nog kapitein was, die gaf jou Alexander niets toe, die dronk een tweemans-eet-

keteltje met klare op zijn nuchtere maag en dan behoefde er nog niet eens suiker in te zijn."

„Majoor, de glaasjes zijn gevuld," viel mevrouw Holman hem in de rede, daar dat gesprek haar een weinig te veel van de kazernetint begon te krijgen, „als u nu zoo goed woudt wezen, er de schuim op te leggen."

De majoor voldeed aan dat verzoek en voorzag ieder glas met eene pyramide eiwit, waarop hij de verfrisching ronddeelde. Ieder nam zijn aandeel, behalve de teere juffrouw Seller, die nooit sterken drank gebruikte, waarop de majoor verzocht, of hij haar plaats daarin dan maar bekleeden mocht en twee glazen voor zijne rekening nam, dat iedereen een origineelen zet vond.

De advokatenborrel werd met veel lofspraken genuttigd, niettegenstaande hij vreeselijk naar den tabaksrook smaakte, die door den majoor gedurende een half uur in het eiwit gemengd was geworden; het eene bord met beschuitjes verdween na het andere en de werking van het geestrijke vocht maakte langzamerhand de tongen meer en meer los. Holman dronk zesmaal op de gezondheid van de herderinnen; Rentink herhaalde verscheidene malen de passende aardigheid, dat die advokaten nog zoo gek niet waren, toen ze zoo'n borrel hadden uitgevonden, en dat hij nu eerst begreep, waarvoor zij eigenlijk op de wereld dienden; de dames, al uitroepende, dat het toch een onschuldig drankje was, kregen kleuren als boeien, hetgeen Daalmans tot eene laatste wanhopige poging bracht, om de ramen open te krijgen, die hem, zooals zijn oppasser den volgenden morgen met schrik ontwaarde, een naad van zijn rok kostte. Born werd na zijn vierde glas hoe langer hoe stiller, en dampte rustig uit zijn meerschuimen, waarbij juffrouw Seller meende op te merken, dat hij meer en meer bewonderende blikken op haar begon te werpen. Lokman daarentegen

werd al spraakzamer en vertelde anekdoten, waar hij geen goed slot aan kon vinden.

„Je spreekt daar van advokaten," zei hij, toen Rentink de bovenvermelde lofspraak voor de vierde maal had gedebiteerd, „en dat doet me juist denken aan een historietje, daar ook van een advokaat in komt. Die was dan eens op reis met een officier en een dokter, geloof ik, was het. En zoo kwamen ze dan 's avonds in een herberg en daar vroegen ze aan den kastelein, of ze daar konden logeeren. „Jawel," zei de kastelein, maar die had nu, geloof ik, maar één kamer, of maar één bed — daar kwam het ten minste zoo wat op neer, en toen scheen die kamer niet groot genoeg geweest te zijn, zoodat ze daar met hun drieën niet in konden.

„Dat moet al een heele kleine kamer geweest zijn," zei mejuffrouw Born.

„Of heele dikke menschen," voegde Holman er bij.

„Of een heele nauwe deur," verbeterde Rentink, die ook zijne aanmerking plaatsen wou.

„Neen, nu moet je hooren," vervolgde de gestoorde Lokman, „'t is wezenlijk heel aardig: 't valt me nu bij: er was maar één heel klein bed, en toen was natuurlijk de kwestie, wie van de drie in dat bed zou liggen. Wie moest er in?" ging hij voort, vragend rondziende, alsof hier nu de intrige van de geschiedenis was, „zie je, je hadt den officier, den dokter en den advokaat en ze waren alle drie natuurlijk moe van de reis. Eindelijk zei de kastelein; „als ik maar eens weten mocht wie de heeren waren, en waar ze vandaan kwamen, dan zouden we er misschien wel wat op kunnen vinden." — „Wel, dat is goed," zeiden ze toen. „Ik ben officier," zei de officier, „en ik ben uit A. vandaan; dat is tenminste mijn laatste garnizoen."

„A.? wat is dat voor een garnizoen?" vroeg Born.

„A.? wel dat is zoo bij manier van spreken," helderde Lokman hem op, „dan zeggen ze zoo maar A., om eene plaats te beduiden waar iets gebeurd is, dat eigenlijk niet gebeurd is, in een roman bijvoorbeeld, begrijpt u? Dan zeggen ze maar zoo'n letter. Nu — toen kwam de beurt aan den advokaat — daarom dacht ik er juist aan, want Rentink sprak er net over — en die zei: »ik zit al sinds zes jaren . . ."

„Wat blief je," viel Rentink hem in de rede, „heb ik gezeid, dat ik al sinds zes jaar zat? Wanneer ben ik dan gecondemneerd?" en hij slurpte met opgetrokken wenkbrauwen en zonder een blik te slaan op het bewonderend lachende gezelschap, zijn glas leeg.

„Och, dat is er weer een van jou," zei Lokman voortgaande, zoodra hij aan 't woord kon komen, „je weet heel goed hoe ik dat meen, — de advokaat zei dan: en ik ben advokaat, en ik zit sinds zes jaar in de rechtbank te B. Ziet u," ging hij voort, zich tot den majoor wendende, „B. is nu weer net hetzelfde als A., behalve dat het wat anders is; en toen zei de dokter: „ik ben sinds tien jaar dokter in C." Zoo wist de kastelein het nu van allemaal en toen hij zich een oogenblikje bedacht had, zei hij tegen de reizigers: — „Nu moet je hooren, want nu komt eigenlijk de aardigheid," voegde Lokman er tusschen zijn verhaal in bij, want hij scheen eene opwekking noodig te oordeelen, daar zijn publiek niet zeer oplettend luisterde naar deze lang gerekte Enkhuizer almanak-anecdote, die allen waarschijnlijk al twintig jaar kenden. Mevrouw Holman en mevrouw Seller zaten samen de glazen te vullen naar gelang ze leeg werden, een operatie, die met groote belangstelling door den majoor gevolgd werd; Daalmans en Holman liepen heen en weer om 't een en ander aan te geven en zeiden af en toe aardigheden aan de juffrou-

wen Seller, die om beurten zuchtten en lachten, zoodat er eigenlijk niemand luisterde dan de majoorszuster, die 't heel mooi scheen te vinden. Rentink, die op de loer zat om er een geestigheid tusschen te werpen, en ik, die wezenlijk den goeden Lokman zat te bewonderen, die onder zulke allerongunstigste omstandigheden den moed bleef behouden, die vervelende geschiedenis ten einde te brengen.

Hij ging maar voort: „En toen zei eindelijk de kastelein: de advokaat heeft zes jaar gezeten, — zie je, hij meende in de rechtbank; die had zes jaar in de rechtbank *gezeten*, en de officier had gezeid, dat hij, zal ik maar zeggen, vier jaar daar en daar in garnizoen had gelegen, zie je, *gelegen*, en de dokter — ja, hoe maakte hij 't daar ook weer mee? De dokter — daar zei hij toch ook iets van," ging hij nadenkend voort.. „ik weet niet goed meer, hoe hij 't met dien dokter maakte; of, wacht eens! — Neen, daar kwam, geloof ik, ook van *staan* in. Die dokter was, geloof ik, geen dokter maar een dominé, die ergens een jaar of wat gestaan had: — maar enfin, het kwam dan daarop neer, dat die eene toch eindelijk het bed kreeg, dat weet ik wel. Ik weet wel niet precies meer hoe dat was, maar het was heel aardig."

Er viel dus beleefdheidshalve niet anders aan te doen, dan de historie ook aardig te vinden, toen wij, omdat er niets verder kwam, bemerkten, dat het uit was, maar dat was niet gemakkelijk.

Een van ons, ik was het mogelijk zelf, zei, om iets te zeggen, de sottise:

„Ja, die officieren, als ze op reis zijn — —"

„Ja, en als die in een herberg komen — —" zei een ander, eveneens zonder zijne phrase te voltooien.

En daarmede was de lijkzang over Lokmans verdron-

ken anecdote afgezongen, dat hem evenwel volstrekt niet belette, er nog vier of vijf in datzelfde genre, en met hetzelfde goed gevolg voor te dragen. Het werd intusschen door de vereenigde werking van zonneschijn en rum hoe langer hoe heeter, zoodat Holman zijne roksmouwen en zijne kolossale manchetten tot halfweg zijne ellebogen omsloeg, Rentink zijn witte das losmaakte, en haar als een luchtig *fichu* om zijn hals sloeg, en Daalmans vruchtelooze pogingen deed, om zijne drijvende boordjes in een perpendiculairen stand te houden.

„Vrienden," riep Holman nu, nadat hij den laatsten druppel uit den waschkom geschept en in het glas van den majoor geschonken had, „de advokatenborrel is op, dus zullen we zachtjesaan aan 't eten moeten gaan denken. Wat dunkt het gezelschap — als we nu het rijk eens aan de dames lieten, om de tafel te dekken, en wij gingen terwijl de boerderij eens bekijken; dat behoort er zoo bij, en onze stadsche heer heeft mogelijk nog nooit een boerderij gezien — daar moet je voor buiten zijn, bij de boeren."

„Met pleizier," zei ik, en had mijn pet al in de hand; de anderen waren het er ook allen mede eens, en de juffrouwen Seller kregen permissie, om de huishoudelijke zorgen aan de ouderen van dagen over te laten, en ons op dien champêtren tocht te vergezellen.

Wij gingen eerst op zij van het huis, waar Holman, die zich het air gaf van zeer met het boerenbedrijf bekend te zijn, ons een plekje gronds met andijvie als „een mooi stuk knollen" deed bewonderen, en kwamen op een grasveldje, achter de boerderij gelegen, waar in het midden een groote perenboom stond, de eenige boom in den omtrek van twee uren, met een bok er aan vastgebonden, die de teere juffrouw Seller senior een hevigen schrik aanjoeg, door plotseling op de achterpooten

te gaan staan, en eene dreigende houding met zijn kop aan te nemen. Niet voordat de majoor hem bij zijne twee hoorns vasthield, waagde zij het, dat leelijke dier op een grooten afstand, in draf voorbij te loopen, en zoo kwamen wij zonder ongelukken aan een nauw achterdeurtje, waar wij een voor een intraden.

„Hier is de koeienstal," zei Holman, en, zooveel wij in de schemering konden onderscheiden, zagen wij daar ook werkelijk eene koe staan, die volstrekt geen notitie van ons nam en rustig bleef doorkauwen.

„En wat is dat daar voor een beest?" vroeg de jongste van mevrouw Sellers kinderen aan een boerenjongen, die bezig was een emmer met aardappelenschillen over een laag beschot uit te storten.

»Dat is 't verken, juffer," zei de jongen.

„He, hoe vies!" riep zij, de parasol, waar zij mee naar het varken gewezen had, schielijk terugtrekkende.

„Ja, die kan 't hier zoo rejaal wel niet hebben," zei de jongen, „maar hij wordt alevel net zoo goed vet als de groote lui, nietwaar jong?" vervolgde hij, het varken bij een oor trekkende, waarop het een dof gegrom liet hooren, 't welk een nieuwen schrik veroorzaakte.

„En hier heb je nou de karnton," zei Holman, zijn uitleg vervolgende, „daar wordt de kaas mee gemaakt; zie je, daar staat een stok in, en daar stampen ze dan mee op en neer — zóó; zie je? Dat moeten de dames eens probeeren, dat ziet er zoo champêter uit."

„Wel ja, maakt u eens even een kaas," zei Rentink, en, onder een ijselijk gelach en gegiggel, gaf de jongste der jeugdigen haar zijden parasol aan Daalmans om vast te houden, en vatte met hare paille handschoentjes den karnstok, dien ze eventjes oplichtte, en toen, als na eene geweldige inspanning, weer liet vallen, met den

uitroep: „Ach foei! wat is zoo'n ding affreus zwaar! Affreus!" Hare zuster kon het nog niet eens zoo ver brengen, dat zij den stok oplichtte, en legde daarbij de verklaring af, dat zij nooit heel sterk geweest was; de majoor karnde daarop heel geweldig, om aan de dames te bewijzen, hoe ze doen moesten, en Lokman karnde toen twee minuten achter elkander met zijn ééne hand, dat voor een bewijs van groote spierkracht werd gehouden.

Nadat we nog een gieter, een spa en een hooivork bewonderd hadden, gingen we weer naar buiten.

„En daar heb je de kippen," vervolgde Holman, „en dat is de haan. Dat is een ferme haan, jongen," zei hij op den toon van een kenner tot den knaap, die zijn emmer onder de pomp stond om te spoelen, „en die kippen zien er goed uit."

„Waaruit?" vroeg de droog komieke Rentink.

„Waaruit?" antwoordde Holman met een hoogst gelukkige repliek, „uit hare oogen! He, hoe vin j'em? Ja, ik kan ook wel! als ik maar wil!"

„Ze zien er goed genoeg uit," hervatte de boerenjongen, die niet eens bemerkte in welk eene atmosfeer van geestigheid hij ademde, „ze zien er goed genoeg uit, maar ze leggen niet."

„Neen, dat zien we ook," zei de onoverwonnen Rentink, „want ze staan allemaal op hun pooten."

„Deze basterdwoordspeling werd alleraardigst gevonden door allen, behalve door het kunstelooze natuurkind, dat maar voortpraatte, alsof er geen woordspelingen in de wereld waren.

„En nu hebben we al in vijf weken geen eieren gehad, en juist hooren we alle dag, dat ze zoo duur zijn in de stad; weet menheer ook toevallig wat de eiers vandaag doen op de markt?"

„Wat de eiers doen!" riep Rentink uit, die verschrik-

kelijk *en veine* was, „die blijven stil in de mand liggen, totdat ze verkocht worden, en dan doen ze nog niets!"

„Eene uitbundige toejuiching en de verklaring van Lokman, dat dat „een verduivelde goeje" was, voltooide zijn triomf, en toen de jongen, die zelf mee moest lachen, er bijvoegde: „nou, jij bent ook een komieke," had hij hem, geloof ik, wel aan zijn hart willen drukken, hoewel hij met het onnoozelste gezicht ons allen één voor één aankeek, alsof hij maar niet kon begrijpen, wat hier zoo te lachen viel.

Langs de andere zij van het huis, waar niets op te merken was, dan de bovenvermelde mestvaalt en de kegelbaan, keerden wij naar voren terug, en traden de opkamer weder binnen, waar intusschen de tafel gedekt en alles voor het eten in orde gebracht was.

„Wel, kinderen, was het interessant?" vroeg mevrouw Seller met moederlijke plechtigheid, „heb je weer eenige kennis van het landmansbedrijf opgedaan? Ziet u mijnheer," ging zij voort, zich tot mij wendende, „ik ben er áltijd voor, dat de jongelui alles zien en onderzoeken, en we hebben er hier buiten zoo'n kostelijke gelegenheid voor. Ach, ik weet het bij eigen ondervinding, hoe men dat in de stad mist. Wilt u wel gelooven, dat ik al twintig jaar was, voor dat ik wist aan welken boom de asperges groeien, om maar een kleinigheid te noemen. Maar de kinderen zijn in die dingen nu al een boel verder dan ik op hun jaren. Ja, mijnheer, zoo gaat het in de wereld, ik heb dat alles op mijn ouden dag moeten leeren."

„Wel foei, mevrouw," viel mevrouw Holman haar in de rede, „wat een woord! Den ouden dag! Daar denken we nog niet aan."

„Och, mevrouw," hervatte de weduwe Seller met een bescheiden glimlachje, „daar kan men toch al aan be-

ginnen te denken, als men zoo twee volwassen kinderen om zich heen ziet," en zij scheen ons daarbij te willen doen vergeten, dat zij die opmerking al voor twintig jaar had kunnen maken.

„Maar wat heb je daar aan je linkeroor, kind?" vroeg zij opeens op een bezorgden toon aan hare oudste dochter, die bij haar stond, „is dat een blessuur?"

Allen keken dadelijk met groote belangstelling naar gezegd oor, waar werkelijk een klein krabje te zien was.

„O, dat is vast met dien leelijken bok gekomen, mama," zei de gekwetste, en deed daarop het verhaal, hoe zij bij de oorlogzuchtige houding van dat dier op zij gesprongen was en zich zeker aan het stroo van het lage afdak zou geschaafd hebben. Nadat wij ons overtuigd hadden, dat de wond niet levensgevaarlijk was, nadat zoowel de bok als het afdak veroordeeld waren geworden en mama Seller op de verzekering harer dochter, dat zij 't niet eens gevoeld had, de verklaring had afgelegd, dat zij wel altijd heel teer, maar volstrekt niet kleinzeerig was geweest, werden wij opgeschrikt door Holman, die op eene vreeselijke wijze met de tafelbel begon te klingelen, dat een signaal moest beduiden voor de gasten, om aan tafel te komen. Wij gehoorzaamden onmiddellijk en werden rondom den disch geplaatst in eene volgorde, die Holman van een papiertje aflas, dat hij in zijne hand hield. Ik kwam tusschen mevrouw Seller en juffrouw Born te zitten en had Rentink tegenover mij, die de flesch bij zich had staan.

IV.

HET LANDELIJK MAAL EN HET EINDE VAN HET FEEST.

„Welkom aan tafel, vrienden!" zei Holman, zoodra hij zijn servet ontplooid en de punt in het bovenste knoopsgat van zijn rok gestoken had, „wel, ik kan zeggen, het doet me goed, dat ik mijne beenen weer onder de tafel heb, en dat verbeeld ik mij, zal met de andere heeren en dames ook wel het geval wezen, want, ik zeg altijd, schoone natuurtooneelen genieten is heel goed en wel, maar je moet altijd toch een beetje zorgen dat je niet van de graat valt — die tijd moet je er voor uitbreken."

„Nu hoop ik maar, dat het gezelschap," alzoo vatte nu zijne vrouw het woord op, „en vooral mijnheer (dat was ik) ons familiare landelijke maal voor lief wil nemen."

Ik kon daar moeilijk iets op antwoorden, daar er niets op tafel stond, dan een kolossale schaal met kropsla, een mosterdpotje, een stroopkan en twee zoutvaatjes, zoodat ik het vooreerst nog aan mijne verbeelding moest overlaten, al die ledige ruimten aan te vullen met de malsche capucijners, de hagelwitte bloemkool of de vroolijk krullende andijvie, die wij in den moestuin hadden zien prijken.

„'t Is heel aardig," ging zij voort, „zoo'n *pique-nique!* Mijnheer Daalmans zal 't u wel gezegd hebben, dat we ieder het onze hebben bijgedragen. Zoo hebben de dames Seller — och, mijnheer Daalmans, wilt u zoo goed zijn die doos op dat tafeltje achter u eens open te maken...."

Daalmans voldeed aan dit verzoek en nam er een schotel uit, waarop een groote witte klomp lag, in den vorm

van een omgekeerde spoelkom, dien hij op tafel zette.

„.... Zoo hebben de dames Seller," ging zij voort, „ons met een magnifique *blanc manger* verrast."

„Och, mevrouw, vraag u wel excuus," verontschuldigde zich mevrouw Seller met nederigheid, „een kleinigheidje."

„Wel, mevrouw, ik verzeker u," was het antwoord, „hij is superber; 't is een hoofdschotel; mijnheer Daalmans, wees zoo goed hem hier te zetten — zóó, tegenover de sla; dat is beter voor de flank. En zoo heeft de majoor met juffrouw Born voor de beschuitjes en de broodjes gezorgd, Holman voor het vleesch en de verdere kleinigheden en mijnheer Rentink, dat weet ik nog niet, want die heeft mij verzocht niet nieuwsgierig te wezen — het staat daar nog in die blauwe doek bij het raam."

Rentinks bijdrage werd nu ook op de tafel gebracht, de doek ontknoopt en twintig verwonderde oogen zagen den komieke aan, toen er niets uit te voorschijn kwam, dan een roode aarden schotel.

„Wel," zei hij tot mevrouw Holman, met een gezicht alsof aller verwondering hem het meest verwonderde, „heeft u me niet meer dan eens bij het arrangeeren van de *pique-nique* gezegd, dat wij geen onkosten behoefden te maken en dat ik maar, voor mijn aandeel, behoefde te zorgen voor een heel eenvoudigen schotel."

„Altijd dezelfde origineele vent!" fluisterde Daalmans tot zijne buurjuffrouw, zonder dat het den goedhartigen ziel inviel op te merken, dat er geene melding gemaakt werd van zijn aandeel, dat in vijf flesschen St. Julien bestond, die zooveel waard waren als de heele *pique-nique* te zamen, en waarvoor hij nog over eene heining had moeten springen.

De geestigheid van Rentink werd evenwel maar half aardig gevonden, want zij tastte het champêtre-gezelschap in

een teer punt — de maag; doch zij ging met de rest mee door. Lokman had een soort van taart geleverd, die nog in den kelder stond, omdat men bang was, dat hij zou smelten.

„Ik hoop maar dat hij goed zal smaken," zei hij met een soort van twijfeling, die niet veel goeds voorspelde, „mijn huisjuffrouw heeft hem gemaakt naar een recept, dat ik uit de stad had laten komen; maar 't was wat slecht geschreven — ze kon onder anderen niet lezen of er rum of room stond, en dan heeft zij er venkel in gedaan, maar ik verbeeldde mij dat er vanille stond; — maar ik kon het haar ook niet precies zeggen."

„'t Zal wel terecht komen," riep de majoor, „als het maar met een mes klein te krijgen en met tanden te vermalen is, dan komt het er niet op aan."

„En we zijn hier niet op een stijf diner in de stad!" merkte Holman aan, „we zijn hier buiten."

„Dat dacht ik ook," zei Lokman, die weer moed kreeg, „en zoo zei ik ook tegen mijn juffrouw, die er eerst niet aan durfde: probeer het maar, je bent maar een kleermakersvrouw, en geen kokkin; 't is voor een gezelschap, daar het niet veel voor op aan komt, en dat natuurlijk denken zal: iedere vogel kookt zooals hij gebekt is."

„En het overige van het diner zal geheel champêter zijn," vervolgde mevrouw Holman, „dat was een idee van Holman, en daar had hij gelijk in ook. Daarom hebben we maar aan vrouw Holm gelast, dat ze meel, eieren en rijst uit de stad moest laten komen, en nu zullen de vrienden er niets tegen hebben, zich te vergasten aan heerlijke spekpannekoeken en delicieuse rijstebrij toe!"

„Alleraardigst, mevrouw! — Wezenlijk een goed idee! zoo echt buiten! — zoo landelijk!" klonk het van alle kanten.

„Maar dan asjeblieft van die echte boerenpannekoeken," voegde de majoor er bij, „van die drieduimsche en niet van die flentertjes, die van je bord waaien als de deur opengaat; die zijn goed voor jongejuffrouwen."

Juffrouw Seller, die naast hem zat, zuchtte.

„En rijstebrij daar je lepel in overeind blijft staan!" riep Holman, „ja, ja, dat zal wel terechtkomen — ze hebben er hier slag van."

Daar kwam de boerenmeid binnen met den eersten dampenden spekpannekoek op een bord, dat zij voor de jongste juffrouw Seller, die het dichtst bij de deur zat, neerzette. Deze, die volstrekt nooit het eerste bediend wou zijn, gaf hem aan haar rechterbuurman, en onder een gedurig afwisselend: „asjeblieft" — „wel, ik vraag wel excuus," liep gezegde pannekoek twee en een half maal de tafel rond, totdat eindelijk Holman middelen van geweld in het werk stelde, om hem bij mevrouw Seller te doen blijven.

Er werd met twee pannen gebakken, zooals mevrouw Holman verzekerde, en weldra verscheen een tweede product, dat Rentink bij zich hield, met de aardigheid dat zoo'n pannekoek net andersom was als een mensch, want dat hij koud werd van het rondloopen, en een mensch warm — een zet, dien hij zoo goed vond, dat hij dien den volgenden winter zeventien keer met veel succes debiteerde, onder den vorm van een raadsel: „weet je wel, wat het onderscheid is tusschen een mensch en een pannekoek?"

Nu volgden zij elkander met wanhopige snelheid op: de eene al dikker en gloeiender dan de andere, en als er bij het binnenbrengen geen bord leeg was, werden ze op een grooten schotel in het midden van de tafel gelegd, waar ze weldra een stapel vormden, die den dienst van een ordentelijke kachel vervulde; totdat de

boerin de Jobstijding kwam brengen, dat al het beslag opgebakken, en dit de laatste was.

Gedurende al dien tijd was er niet zeer veel gesproken, en bepaalde zich de conversatie tot: „laat ik u nog eens inschenken," — „mag ik u eens bestroopen," — „kom, mevrouw, nog eentje" — „nu ja, nog eentje dan, mijnheer" — „hoe vindt u ze?" enz. enz., toen eindelijk de heer Holman zijn mes en vork op zijn leege bord lei, opstond, zijn servet uit zijn knoopsgat losmaakte en het, nadat hij er de stroop mee van zijn mond had geveegd, naast zijn bord neerlei, met zijne twee handen op de tafel steunde, en dus in eene eenigszins gebogen houding met een deftig gelaat het gezelschap overzag. Uit al deze toebereidselen maakte ik op, dat wij met een *toast* bedreigd werden, en dat was werkelijk het geval, want na een paar seconden pauze, sprak hij ernstig tot Rentink:

„Mijnheer Rentink, mag ik u eens verzoeken de glazen te vullen?"

„O, jawel," zeide deze, maar bleef stil als een standbeeld zitten, en met een eenvoudig gezicht naar een hoek van de kamer kijken.

De spreker wachtte een oogenblik, en toen hij zag, dat er niets volgde, zei hij nog eens:

„Mijnheer Rentink, wees zoo goed de vrinden eens in te schenken."

„O! meen je dat? Zóó! Ja, met pleizier; — maar je vroeg, of je me dat eens verzoeken mocht, en dat mocht je wel doen; maar meen je, dat ik eens zou inschenken? Wel kom aan, heel graag! Inschenken? Wel zeker!"

In hetzelfde oogenblik ging hij, alsof hij toen eerst begreep, wat hij doen moest, met heel veel drukte aan het schenken.

„De stukken zijn geladen," riep de majoor, commandeer nu maar kortaf: vuur!"

Maar Holman liet zich niet uit zijn fatsoen brengen, en na nog eens langzaam te hebben rondgezien, alsof hij de aandacht wilde opwekken, begon hij met een deftige stem en op een langzamen toon:

„Mijne heeren! Wanneer wij ons zelven hier zien zitten, rondom dezen eenvoudigen disch, versierd met alle de eenvoudige spijzen, die de natuur in hare eenvoudigheid gekruid heeft met de liefelijkheden van de opwekkingen, die zij opwekt, door den honger, verzameld op de champêtere wandeling, die wij in dit champêtere oord hebben gewandeld, wie van ons zou wenschen naar de stad terug te wenschen met al derzelver stijfheden en gegeneerdheden, als hij hier dit liefelijke natuurtafereel kan genieten? Wat is de drukte op de straten in vergelijking met het genot, ja ik zeg — met de verschillende — met de vele — met de verschillende.... genotten der natuur. Dat zij verre! Denken wij aan de schoone zonnestralen, aan den *rustieken* blauwen hemel boven onze hoofden, aan het gekweel van de vogels in de twijgen, aan het groen van de bladeren en van — en van — de bladeren en van het gras. Zeker er is niemand onder ons, wiens gevoel voor eene liefelijke murmelende beek, met derzelver kabbelende golfjes, en voor de stemmen van de verschillende filomeelen ongevoelig blijven kan. Wij misgunnen dus den vadzigen stedeling zijne stijfheden en gedwongene conversatiën niet, en daarom stel ik u voor, mijne heeren, te midden van de schilderachtigheden van de schoone natuur, en hare pracht en hare genietelijkheden en hare — enfin, al hare — champêterachtigheden, — om met mij dit glas te drinken op de gezondheid van de dames!"

„Bravo!" Bravo! De gezondheid van de dames! Mevrouw Seller, mevrouw Holman; Dames! Uw gezondheid! de gezondheid van de dames! Bravo! — Mijnheer Holman, je vrouw! Juffrouw Seller, de gezondheid van uwe mama! De dames, daar gaan ze!" klonk het nu van alle kanten, de heeren stonden op, om rechts en links met hunne glazen tegen die van de dames te klinken, die met verheerlijkte en lachende gezichten al die huldebetooningen aannamen, terwijl mevrouw Holman een beloonend knikje toebracht aan haar echtgenoot, die, met de meest mogelijke tevredenheid over zichzelf, weer ging zitten, en een papiertje, waar de gememoriseerde *toast* op geschreven stond, en dat hij voor alle voorzichtigheid in den palm van zijne hand had verborgen gehouden, opvouwde en in zijn vestzakje stak, alsof hij zeggen wou: „Iedereen ziet, dat ik het niet noodig heb gehad."

Er volgde nu een oogenblik stilte, zooals gewoonlijk na een toespraak van dien aard, alleen afgebroken door het uiten van ieders gevoelen over de *toasten* in 't algemeen en de zooeven gehoorde in het bijzonder.

„'t Is toch een lief talent," zei mevrouw Seller mij in vertrouwen. „Seller zaliger was er ook zoo sterk in; die moest in 't jaar een en dertig altijd de *toasten* op den tiendaagschen veldtocht en Koning en Vaderland uitbrengen; daar heeft hij eene heele *renommée* mee gemaakt. 't Spijt me, dat ik ze niet bewaard heb in dien tijd, want het was wel een boek vol, en ik moest ze hem altijd van te voren overhooren. Kunt u 't ook, mijnheer?"

„Dat zou ik niet gaarne zoo bepaald durven zeggen, mevrouw," antwoordde ik, „ik heb het wel eens in een familiaar gezelschap gedaan, maar ik ben wat beschroomd om in 't publiek te spreken."

„Dat moet je niet wezen mijnheer," viel Holman, die deze woorden gehoord had, ons in de rede, „daar moet je je tegen inzetten. Mij ging het in den beginne ook zoo, toen ik mij verbeeldde, dat ik het nog niet kon; maar naderhand merk je wel, dat het geen oortje waard is. Daar zijn zoo van die loopjes, die je al gauw beet krijgt: je begint maar altijd met: „wanneer ik hier rond mij zie, bij deze vriendschappelijke bijeenkomst, of bij deze plechtige gelegenheid, of bij deze aanzienlijke vrouwenschaar," of zoo iets; — en dan kan je altijd een boel dingen zeggen, die hoegenaamd geen betrekking hebben op de conditie die je instelt, — daar is 't een *toast* voor; — als je maar zorgt, dat je op 't eind zegt, waarop gedronken moet worden. En dan moet je altijd veel vragen in een *toast*: „is het niet?" — „Wie zal niet moeten bekennen?" — „Hoe zou men kunnen ontveinzen?" en zoo al meer; en als je dan maar zorgt voor je bijvoeglijke naamwoorden, dan gaat het van zelf."

„Zoo lijkt het zoo gemakkelijk," zei mevrouw Holman na dit wetenschappelijk recept, „maar ik geloof toch — ik verbeeld me als het er op aankomt. — — Zal iemand nog een pannekoek gebruiken? Niet? Me dunkt dan moesten we maar tot een tweede gerecht overgaan."

Daarop werd er gebeld, de borden, vorken, enz. werden weggebracht, om gewasschen te worden, dat eene pauze gaf, die met allerlei interessante gesprekken werd aangevuld.

„Hoe is 't; zullen we u niet eens hooren, mijnheer Lokman," vroeg mevrouw Seller, „en mijnheer Rentink? U zal straks wel zoo goed zijn eens wat te reciteeren: daar rekenen wij zeker op."

„Wel zeker, mijnheer Lokman," riepen nu verscheidene stemmen, „daar rekenen we allemaal op."

„O, u moet mijnheer Lokman eene conditie hooren

instellen," sprak mevrouw Seller fluisterend tot mij, „ik hoor hem nog liever dan Holman; hij heeft altijd zulke nieuwe dingen, die geen mensch ooit gehoord heeft; dat zal u zeker bevallen, hij speelt ook heel mooi comedie: animeert u hem ook maar eens."

Ik voegde mij dus ook bij het koor van uitnoodigingen, dat Lokman bestormde, die dan ook zijn stoel achteruitschoof, opstond, en, na ook met den vereischten ernst te hebben rondgekeken, het woord opnam:

„Het zou vermetel van mij zijn, te durven beweren, dat ik bij al deze verschillende vleiende aanmaningen, die mij als het ware overstroomen, gerechtigd zou wezen, u te priveeren van het genoegen, ook uit mijn mond een *twast* te hooren uitspreken, na de zoo welgevallige en welsprekende *twast* waarop ons aller vriend Holman ons zoo even heeft vergast."

„Is het een vers?" vroeg Rentink zacht aan de dame, die naast hem zat.

„Niet dat ik betergevallig en betersprekend zou wezen, dat zou ik niet durven ontkennen, maar ieder het zijne, *suum cuique*, zooals een beroemd schrijver van de oudheid zich bij eene dergelijke gelegenheid uitdrukt."

„Wat heeft hij dat alles bestudeerd, vindt u niet?" fluisterde mevrouw Seller mij in.

„En daarom wil ik, zooals ik zeg, een *twast* uitbrengen ter eere van iets, dat ons allen dierbaar is, van een band, die ons allen omslingert, van een liefelijke ster aan onzen champêteren hemel, van welke wij allen lid zijn: behoef ik u nog te zeggen, wat ik hier bedoel? — het is ons genootschap *Dames- en Heerenvreugd*! Waar toch, wie zal het durven ontkennen, waar toch kan men aangenamer bijeen zijn, dan waar men met genoegen bij elkander is! En waar kan men met meer genoegen bij elkander zijn, dan waar men zich veraan-

genaamt door de schoone natuur, waarop *Dames- en Heerenvreugd* zulk een weldadigen invloed uitoefent! Wij, leden van dit natuurlijke genootschap, wij hebben het landleven van deszelfs goede zijde opgevat, en ik geloof niet te veel te zeggen en gij allen zult er met mij in toestemmen, wanneer ik alle vereenigingen van *Dames- en Heerenvreugd* echt landerige bijeenkomsten noem, waarvan de genoegens zich beter laten beschrijven dan gevoelen. Wanneer wij daar zoo recht boersch bij elkander zijn op het platteland, verachten wij ten diepste alle stedelijke genoegens, die men op het niet platte land waant te smaken. Wat is dáár toch te vergelijken bij die heerlijke wandeling, zooals die, welke ons heden morgen ziel en lichaam verfrischte, die onderzoekingen, waarmede wij onzen geest verrijkt hebben bij de beschouwing van het nuttige boerenbedrijf, het verschijnsel zelfs van deze aangename koeken op onzen rustieken disch en..."

Hier werd de welsprekende stortvloed voor een oogenblik afgedamd door het binnenkomen der boerin, die een geweldig grooten schotel met rookende rijstebrij op de tafel kwam zetten, waar, volgens boerengewoonte, elf lepels recht overeind in geplant waren. Dit *intermezzo*, wel verre van Lokman van zijn streek te brengen, verleidde hem integendeel een zijweg in te slaan, waarop hij helaas, verdwaalde. Tot hiertoe was zijn rede tamelijk vlot van de hand gegaan, omdat hij haar klaarblijkelijk van buiten had geleerd; maar het gezicht van dien schotel deed eensklaps eene poëtische gedachte bij hem oprijzen, waardoor hij het waagde, zich aan eene improvisatie over te geven. Ik weet niet meer, welke woorden hij gebruikte, om den vereenden disch te vergelijken bij dien dampenden schotel, eene vergelijking, waarbij de elf zilveren lepels onze personen moesten verbeelden en

de boerenbrij de eenvoudige natuur, waarin wij ons bevonden; maar hij geraakte op 't laatst zoodanig in de war, haspelde het zilver, de champêtre genoegens, den blauwen hemel en de groene aarde, de koeken, onze personen en de brij tot zulk een hutspot door elkander, dat niemand, en hij zelf het minste, er iets van begreep. Allen zaten met min of meer verlegen gezichten op de figuren van het tafellaken te kijken, en hielden den voet van hunne wijnglazen tusschen de vingers vast, in de angstige hoop, dat hij zich spoedig tot de geconsacreerde eindformule zou doorslaan; Rentink keek nu en dan met opgetrokken wenkbrauwen het gezelschap rond, en alleen Holman scheen eene zekere satisfactie te voelen, omdat hij het er zoo goed had afgebracht. Eindelijk nam de arme Lokman de beste partij, die hij kiezen kon, en scheurde het net van verwarringen, waarin hij verstrikt was, in eens door, met de propositie om „dus te drinken op de gezondheid van de schoone natuur."

De beklemdheid, waaruit wij allen hierdoor verlost werden, was oorzaak, dat er een uitbundig gejuich volgde, om als het ware den indruk, dien de *toast* gemaakt had, te verdooven; de glazen werden geledigd, en ieder scheen zijn best te doen, om dadelijk druk over allerlei andere zaken te gaan spreken, hetgeen het pijnlijke van Lokmans toestand eenigszins verminderde, zoodat hij het zelfs waagde, in vertrouwen aan juffrouw Born, die naast hem zat, te zeggen, dat hij op 't laatst gevoeld had, dat hij zich wat te ver liet wegslepen, en op het punt was geweest van in de war te geraken, hetgeen de majoorszuster beantwoordde met te verklaren, dat zij dat, om de waarheid te zeggen, ook een oogenblik had gedacht, maar dat zij zoo geen verstand van die dingen had, en gemeend had, dat het zoo hoorde.

De biefstuk, die volgens de verklaring van mevrouw Hol-

man tot haar groote spijt, bleek een half uur te lang en in een koude pan gebakken te zijn, werd nu insgelijks opgedragen, en trots zijn schoenleerachtig uiterlijk, met en benevens de sla en de rijstebrij, met landelijke appetijt genuttigd, waardoor we als van zelf naderden tot het dessert, dat uit de beschuitjes van den majoor, den *blanc manger*, de taart van Lokman, een schaaltje met appelen en, op speciaal verzoek van Rentink, ook uit zijn rooden aarden schotel bestond.

Het gewrocht van de dames Seller, uit rijstemeel en water gemaakt, aten zij gelukkig met hun drieën voor de grootste helft op, om te toonen dat het lekker was; Lokman's taart was door de onleesbaarheid van het recept volkomen ongenietbaar geworden, en werd onder de meest verzachtende uitdrukkingen, — dat hij wel een heel klein beetje te veel gekruid was, of dat het jammer was, dat hij zoo op het laatst van het diner kwam, nu de grootste appetijt al zoo wat gestild was, — weer ingepakt, om te zien, hoe hij den volgenden dag zou smaken. Rentink sloot eindelijk den maaltijd met de verklaring, dat, hoe gaarne hij ook nog wat zou gebruiken, het een gezondheids-principe van zijne jeugd was, om altijd met honger van tafel te gaan, waar allen zich mee vereenigden.

Wij bleven intusschen nog wat zitten, omdat het zoo gezellig was, en het er buiten toch nog precies zoo uitzag als vanmorgen, en de stroom van aardigheden had zijn vrijen loop hernomen. Ik werd gedwongen ook mijn contingent in den vorm van eene conditie op de inclinatiën der ongetrouwden te leveren, die door de kinderen van mevrouw Seller met zeer confuse gezichten gedronken werd; Rentink reciteerde met een melankoliek gezicht zes coupletten van *Wien Neerlandsch bloed* van achteren naar voren, en presenteerde juffrouw

Born kaas, hoewel die niet op tafel gevonden werd, waarop hij twee K's van papier sneed, eene groote en eene kleine, en haar die aanbood, hoewel ik geloof, dat zij het nog niet goed begreep, en maar meelachte, omdat allen het zoo ijselijk aardig vonden. Daalmans sneed toen een kunstappel, die uit elkander genomen en weer ineengezet kon worden, en op een bord werd rondgegeven, en Lokman vergastte het gezelschap met het zingen van het Duitsche lied:

Wenn die Rosen heimwarts ziehn,
Wenn die Schwalben nicht mehr blühn, enz.

„Ja vrienden," riep Holman eindelijk, nadat hij op zijn horloge had gekeken, „we kunnen helaas, niet altijd bij elkander blijven, daar is een tijd van komen en van gaan, en 't is nu, zooals ik tot mijn schrik zie, acht uur; we moesten nu hier maar laten opruimen, en wat dunkt het gezelschap, als we in dien tusschentijd maar, bij gebrek aan beter, wat in den tuin gingen, anders loopen we hier maar in den weg."

„Daar zullen we toch ook in den weg loopen," merkte Rentink aan.

„Hoe zoo?" vroeg Holman.

„Wel ja, ik verbeeld me, dat je toch niet in de perken zult willen loopen," hervatte de onuitputtelijke, mij aankijkende met een gelaat, dat duidelijk zeggen wou: je ziet, hoe laat of 't ook worden mag, ik heb ze 's avonds zoo goed als 's morgens.

Onder de verschillende uitroepingen, dat het onmogelijk nog zoo laat kon wezen, dat de tijd buiten toch letterlijk voorbij vloog, dat het jammer was, maar dat er niets aan te doen was, stonden we op, en gingen in den tuin, waar we tusschen de kool en de muurbloe-

men in kleine groepjes heen en weer trachtten te wandelen.

„Bonsoir, dames," klonk het opeens van de andere zijde van de heg, „nog zoo laat in de vrije natuur? Wacht, als ik mag, kom ik eens even mijne opwachting maken."

„Wie is dat?" vroeg ik aan juffrouw Born, die naast mij liep.

„Ik weet het niet," antwoordde zij, „ik heb de stem niet onderscheiden, maar 't zou mij niets verwonderen, als het de broer van mevrouw Straling was, dien ze heeft uitgestuurd, om hier te komen snuffelen; want zooals dat mensch zich met iedereen bemoeit, daar heeft u geen begrip van. Laatst nog,.... maar neen," ging ze voort, zich zelve gelukkig in de rede vallende, „hij is het niet; 't is de baron, ik zie het aan zijn gekrulden pluimstaart."

Dit laatste gezegde had betrekking op een grooten jachthond, die voor zijn meester uit, het erf van vrouw Holm kwam binnenloopen.

„'t Is de baron," hoorde ik verscheiden stemmen zeggen, en begreep nu, dat er in V...., evenals in ieder dorp, één persoon wezen moest, die onder dien naam bij het publiek bekend was, evenals er gewoonlijk maar ééne koningin in een bijenkorf is.

Het jonge mensch in kwestie kwam weldra langs den landweg den tuin binnen, en was, zooals men duidelijk zien kon, op de jacht geweest, want hij had een groenen kiel aan met beenen knoopen, waarop allerlei dierenkoppen prijkten, een groene broek met bruine slobkousen en vetlaarzen; daarenboven hing eer en weitasch over zijn schouder, die rijk met kralen was gestikt, en had hij een keurig gepoetst jachtgeweer in de hand; op zijne sierlijk gefriseerde haren droeg hij een jacht-

pet, waarop een groene kokarde en drie patrijsveeren prijkten. Het was duidelijk, dat hij tot ons kwam, om gezien en bewonderd te worden.

„Bonsoir dames, bonsoir mijne heeren!" sprak hij, toen hij ons genaderd was, en nam, nadat hij verwelkomd was geworden, eene *pose* aan, zooals op alle plaatjes van de jacht voorkomt, met de kolf van zijn geweer op den grond. „Wel, daar had ik niet op gerekend nog op dit uur — hier Tiras! — *wart dich!* — nog op dit uur bezoek bij vrouw Holm te vinden. Al de dames welvarend? — maar, dat behoef ik niet te vragen, dat ziet men best. Aha! daar komt de majoor ook aan. Goeden avond, majoor, nog altijd dezelfde? — Hier Tiras!"

„Goedenavond," zei de majoor, die achter was gebleven, om zijn pijp aan te steken, en nu smokende naderde, „hoe is 't, ben je op de jacht?"

„Een beetje," antwoordde de baron op een *nonchalanten* toon, „ik ben er van morgen om vier uur eens even op uitgegaan — 't is later geworden dan ik dacht; maar je weet, ik ben een liefhebber — als ik in het veld ben, dan denk ik aan geen tijd."

„En kun je ze nogal raken?" vroeg de majoor.

„Ongemakkelijk! Ik heb het met een jongen naar huis gestuurd, want ik draag 't zelf nooit. Je bederft er je weitasch zoo mee. Maar ik ben toch ongelukkig geweest. Verbeeld je — ik kom daar om een uur of één bij de Zwarte Hoef, hier drie kwartier vandaan, en zoo loop ik daar in een stuk knollen, daar begint de hond in eens te teekenen..."

„Wat begon hij te doen?" vroeg mevrouw Holman.

„Te teekenen, mevrouw, — hier Tiras," hernam de jager, en zonder eenige explicatie verder te geven, alsof ieder beschaafd mensch volstrekt verplicht was alle

jagerstermen te verstaan, ging hij voort: „Ik ga hem met attentie na, totdat eindelijk: waar ik hem weet! verduiveld, het was liefhebberij! met zijn bol over een kluitje: ik kon het vlak in zijn linkerkijker zien. Maar, een haas in 't leger schieten, dat kan toch niet: ik roep wartou! Terwijl ik aanleg — daar springt het op en brrr! hoor ik in eens links van me — een patrijs, mevrouw, een van je mooiste patrijzen — flang! op het haas! — flang! een doublet op het patrijs! En wat heb ik er van gehad? Ik heb ze allebei geraakt! Het patrijs was vleugellam, dat heb ik gezien, toen 't wegvloog — ik kom dichterbij en wat vind ik? De pluim — dat was alles en een beetje zweet. Hier Tiras!"

„Ik wist niet dat de patrijzen pluimen hadden," zei juffrouw Seller in hare eenvoudigheid.

„Vraag excuus, juffrouw," zei Lokman, om te toonen dat hij er ook van wist, „de pluim was van de haas."

„Een haas met een pluim," zei de verwonderde schoone, „daar heb ik nog nooit op gelet: draagt hij die op zijn kop?"

„Neen," hernam Lokman, „die draagt hij aan de tegenovergestelde zij waar zijn kop zit — ik zal maar zeggen, waar zijn kop zou zitten als hij zich omdraaide. Wat de menschen een staart noemen, dat noemen de jagers een pluim. Is het niet zoo?" vroeg hij met blijkbare zelfvoldoening aan den baron.

„Accoord, mijnheer Lokman!" antwoordde deze; „en alzoo had ik van mijn mooie kans niets over: het haas liep weg, niettegenstaande ik stellig weet, dat ik het nog in een van zijne achterloopers geschoten heb, want ik zag er de wol afstuiven, en nu ligt het zeker in een of ander bosch te klagen."

„Daar heeft hij dan ook wel reden toe," zei Rentink.

„En nog een tweede ongeluk heb ik gehad," ver-

volgde de andere, die, zooals alle jagers, niet ophield als hij eens aan den gang was; „ik kom daar ginder, een kwartiertje hier vandaan, de dames zijn er zeker vandaag geweest, bij dat bruggetje — en ik loop zoo te kijken, — daar zie ik in eens mijn hond staan — maar staan, zeg ik je, ik heb van mijn leven een hond zoo magnifique niet zien staan! maar wat wil het ongeluk — hij stond aan de overzij van de rivier, en ik kon niet zien, waarvoor hij stond. Wat zou ik doen? Het bruggetje was te ver van mij af, ik neem een kort besluit. Ik gooi mijn geweer naar den overkant — en, 't was een heele sprong, maar je weet als ik in het veld ben, sta ik voor niets..."

„Dan is 't gelukkig dat je geen jachthond bent!" viel Rentink hem in de rede, die weer zoo tevreden was, deze aardigheid te hebben gezegd, dat die in het vervolg onder zijne collectie raadsels werd opgenomen, onder den vorm: „Weet je wel wat het onderscheid is tusschen een goed jager en zijn hond? — Een goed jager staat voor niets en zijn hond voor alles."

„En zoo spring ik dan de rivier over," vervolgde de baron, toen hij weer aan 't woord kon komen, „hoewel het wel twintig pas was — maar, onderwijl springt het haas ook op en is buiten 't schot voordat ik mijn haan gespannen had. Was ik mijn hond maar gevolgd over de brug, dan had ik hem gehad. Maar wat zal men er aan doen, men kan ook niet alles hebben," vervolgde hij getroost, alsof hij voor het overige het geheele veld leeg geschoten had. „ Maar wat zie ik daar, freule," sprak hij opeens tot de oudste juffrouw Seller, naar haar hoofd wijzende, „zweet aan uw rechterlepel...."

„Wat doe ik?" riep zij verschrikt uit.

„U hebt u zeker hier of daar aan geblesseerd," ging de jager voort.

„Schrik niet, juffrouw Seller," zei Lokman geruststellend, „mijnheer bedoelt, dat er bloed is aan uw rechteroor — die jagers hebben zoo hun aparte taal — het is dat krabje van dezen morgen —"

„O, nu zie ik het ook," zei de baron, „vraag excuus, dat ik u heb doen schrikken; ik zie nu ook, dat het niet van beteekenis is, en als u, permitteer, freule," en hij legde luchtigjes een van hare lokken een weinig naar voren, „als u zóó de wol er een beetje overhangt, dan kan men het niet eens zien."

De heer Holman was intusschen met vrouw Holm gaan afrekenen, dat, zooals ik naderhand hoorde, nogal wat voeten in de aarde had gehad, daar er kwestie was gerezen over het al of niet rechtmatige harer vordering van huur voor tafelgereedschap, hetgeen Holman staande hield, dat onder de vier stuivers per persoon begrepen was, terwijl zij er een schelling extra voor wou hebben; eveneens riep hij zijne vrouw, mevrouw Seller en de majoorszuster als *experts* om te beslissen, of een kurketrekker van vrouw Holm, waar, bij het opentrekken van een flesch, de punt van was afgebroken, nog bruikbaar was, of dat hij dien zou moeten betalen; eindelijk accordeerde hij voor zeven stuivers minder dan de rekening van vrouw Holm bedroeg, en kwam ons toen vertellen, dat de meiden met de baliemand al vooruit waren, ons uitnoodigende nu ook maar op te stappen. Het verzoek van den baron, om, als het gepermitteerd was, mee op te wandelen, werd met veel beleefdheid ingewilligd, en de terugreis langs denzelfden weg aangenomen, welken wij dien morgen gegaan waren.

Ik behoef wel niet te zeggen dat, den geheelen weg over, de conversatie aangevuld werd door den jager, die allerlei verbazingwekkende avonturen vertelde van

hazen, die meren overgezwommen hadden, van konijnen, die in een kring om den jager waren heen blijven loopen, van vossen, die hun poot hadden afgebeten, om de honden van 't spoor te brengen, van eenden, die een kwartier lang onder water gedoken hadden en dergelijke meer. De majoor voegde er sterke stukken bij, die hij in zijn tijd bij het schijfschieten had uitgevoerd en bijgewoond; Rentink bleef altijd even onuitputtelijk en Lokman dischte er jachtavonturen bij op, die hij alleen van hooren zeggen had, maar die zoo ongeloofelijk waren, dat de baron hem eindelijk voor een jager begon te houden.

„Daarin vergist ge u toch," zei Lokman, „ik heb nooit aan de jacht gedaan, maar ik heb er heel veel van gehoord — mijn vader deed er heel veel aan, toen hij nog leefde. Die was op zijn twaalfde jaar al zoo'n gepensioneerd jager, dat hij er eten en drinken voor liet staan. Ik herinner mij altijd nog een verhaal van een keer, dat hij op de jacht zijnde, een patrijs had geschoten; hoe hij, er bijkomende, zag, dat zijn hond bezig was het op te eten — hij had er den kop al af, en wat denkt u, mevrouw, dat mijn vader deed?" vroeg hij aan mevrouw Seller, waar hij gearmd mee wandelde.

„Hoe dat zoo?" zei mevrouw Seller.

„Wel, mevrouw!" riep de baron verontwaardigd, „de grootste crime van een jachthond! Ik weet wel als de mijne het waagde...."

„Mijn vader schoot hem op de plaats dood," vervolgde Lokman.

„Ferm!" zei de jager. „Hier Tiras."

„Foei, mijnheer, hoe barbaarsch!" zuchtte juffrouw Seller.

„Met uw permissie, juffrouw," hernam Lokman, „het was het eenige wat er op zat: anders was de hond voor

zijn leven bedorven geweest, en was nooit meer goed geworden."

„Je hoort toch wat ijselijkheden op die jachten," zei juffrouw Born met afgrijzen, „en wat gebeuren er tusschenbeide niet ongelukken!"

„Dat doen er ook," zei Lokman „zoo had het mijn vader ook eens slecht kunnen vergaan. Hij was eens op de jacht met een anderen jongen, ook van een jaar of vijftien, die nog nooit een vuurwapen in zijn handen had gehad, en die den haan van zijn geladen geweer neerliet, toen hij de tromp regelrecht op mijn vader gericht had."

„Daar staat acht dagen provoost om den anderen dag water en brood op," merkte de majoor aan.

„Dat weet ik niet," zei Lokman; „maar wat wil het toeval? Mijn vader stond op dat oogenblik juist zeer wijdbeens met zijn armen, zoodat het schot tusschen zijn lijf en zijn linkerarm doorging."

„He! dat was een geluk uit duizenden!" riep mevrouw Seller.

„Niet waar, mevrouw," zei Lokman, „dat heb ik naderhand nog wel honderdmaal gezegd. Wat een geluk — vooral voor mij en mijne vijf zusters. Wat zou er van onze educatie geworden zijn, als mijn vader al op zijn twaalfde jaar was doodgeschoten?"

Zoo pratende waren wij het dorp weer genaderd; het was nu bij halftien geworden, en bij het huis van mevrouw Seller begonnen wij afscheid te nemen, dat evenwel maar tijdelijk bleek te zijn, daar het gezelschap overeenkwam, over een half uurtje weer bij den majoor bij elkander te komen, om een partijtje te maken en oliekoeken te eten, eene verrassing, die juffrouw Born den vorigen dag had voorbereid, en waarvan ik mij alleen kon ontslaan door de plechtige verklaring, dat ik

volstrekt in de stad moest terug zijn, en dus met de diligence van tien uur vertrekken moest. Ik nam afscheid van het geheele gezelschap met herhaalde dankbetuiging, en — zoo ver gaat de valschheid van ons stadsche menschen — met de verzekering, dat ik spoedig eens weer zou komen, als ik wist dat er weer een *pique-nique* in V.*) was gearrangeerd.

*) V. is maar een fictieve naam; ieder buitenmensch kan er dus naar goedvinden den naam van een dorp, waar hij niet woont, voor in de plaats stellen.

IETS UIT DEN TIJD, TOEN IK NOG EEN LIEF VERS MAAKTE.

Ik hoop, dat gij 't mij niet kwalijk zult nemen, dat ik zoo maar familiaar eens bij u kom oploopen, mijn waarde, maar gij zoudt mij een ijselijk pleizier kunnen doen...."

Met deze woorden kwam, nu eenige jaren geleden, de heer Venkel bij mij de kamer binnen, terwijl ik druk bezig was aan het bearbeiden van een stuk voor een van onze wetenschappelijke tijdschriften, en dus verdiept in een maalstroom van bespiegelingen, waar ik zelf nauwelijks nog eenige uitkomst in begon te zien. Ik was dus in het eerste oogenblik eenigszins verrast over zijn onverwacht bezoek, te meer daar ik mij niet dadelijk herinneren kon, wie het eigenlijk was, dien ik daar zoo plotseling de eer had bij mij te zien, en die mij zoo in eens met het vriendschappelijke „mijn waarde" betitelde; maar de tweede helft van zijne toespraak maakte mij dat duidelijk: iemand, die ons een ijselijk pleizier kan doen, is altijd onze waarde, al is die toevallige eigenschap dan ook de eenige goede, die wij in hem kennen.

„Ik houd u immers niet op?" ging hij voort, terwijl hij zijne handschoenen uittrok, welke *pantomime* ik dadelijk vertalen kon door de woorden: „en al was dat

zoo, dan ben ik toch niet van plan om heen te gaan."

Nu vraag ik aan iedereen, of er mogelijkheid bestaat, om iemand weg te krijgen, die familiaar komt oploopen bij „een waarde" — die een ijselijk pleizier van u verwacht, en die zijne handschoenen al uit heeft. Ik antwoordde dus ook in de valschheid mijns harten: „Volstrekt niet, mijnheer.....", ik kon nog maar niet op zijn naam komen, „ga zitten als ik u verzoeken mag."

„Anders — ik zie, u is druk aan den arbeid," hernam hij, „en 't is misschien — Sakkerloot, wat een dik boek heb je daar onderhanden! Daar zitten je wat letters in! Verzen zeker? Hugo Grotius? Dacht ik het niet? Ja, ik wist wel bij wien ik kwam! Het eerste boek, dat ik zie, is van een verzenmaker."

„Maar ik ben toevallig op het oogenblik bezig hem in een geheel andere qualiteit te raadplegen," antwoordde ik, toen wij beiden gezeten waren en ik het vuur wat had opgepookt: „gij vindt mij in eene fijne historische rechtskwestie, en gij zult weten dat onze De Groot...."

„Zoo, deed hij daar ook al aan? Ja, hoor eens, je moet weten, ik ben een ijselijke knoeier in die soort van dingen — wat dat schrijven en wrijven aangaat, daar heb ik een moor aan zien sterven — en daarom kom ik juist eens bij je. Ik zit min of meer in de klem. Jongen, je hebt zooveel vóór, als je goed met de pen kunt manoeuvreeren."

Ik kon nog maar volstrekt niet begrijpen, waar dat alles heen moest, hoewel ik wel bemerkte, dat al wat hij zei eene zekere verborgene beteekenis moest hebben, want het waren niet de gewone loopen van eene onverschillige conversatie. Ik kende den heer Venkel, zooals ik zeide, zeer weinig, en althans niet genoeg, om te raden, wat hij meende, als hij niet rechtuit sprak. Ik kende trouwens nog bijna niemand in het stadje onzer

inwoning, waar ik mij eerst sedert drie maanden als advocaat had neergezet, en nog altijd tevergeefs op mijn eerste proces wachtte, waar ik natuurlijkerwijze reikhalzend naar uitzag, in de onwrikbare overtuiging, dat wanneer de rechtbank mij dit ééne maar gewonnen gegeven had, — en daaraan twijfelde ik geen oogenblik — ik overstelpt zou worden met nieuwe; ja, ik had een zeker voorgevoel, zonder dat ik daarmee wil zeggen dat het eene bepaalde opinie van mij was, dat het publiek later niet meer zoo tegen procedeeren zou opzien, sinds dat het zou weten dat ik in hun midden woonde. En toch in gemoede durf ik het zeggen, dat het geene verwaandheid van mij was: 't was niets meer dan de onbedorven illusie van een jong mensch, die zijn carrière begint — anders niet. En ik geloof te mogen beweren, dat het ons allen in de wereld zoo gaat. Denkt ooit een jong dokter, die begint te praktizeeren, hoezeer zijn verstand er zich ook tegen moge verzetten, aan de mogelijkheid dat een zieke, dien hij behandelt, zou kunnen sterven; ziet de jeugdige schilder, die voor het eerst een stuk naar de tentoonstelling gezonden heeft, iets anders dan een gedurig gedrang van het publiek, om de plaats te genaken waar zijne schilderij is opgehangen; droomt de schrijver, die zijne „Eerstelingen" of „Poëzie der jeugd" of zoo iets dergelijks in het licht geeft, niet van dat zonderling en zeldzaam verschijnsel in onze hedendaagsche litteratuur, dat men tweeden en derden druk noemt? Niemand zal het mij dus kwalijk nemen, dat ik met gespannen verwachting naar dat eerste proces uitzag, als de vruchtbare bodem, waaruit later zoovele andere ontspruiten zouden, en het zal dus ook niemand verwonderen, dat ik iedereen, die mijne kamer opkwam, beschouwde als gewapend met één gulden tachtig, als voorlooper van de schatten, die daar komen zouden

Wanneer ik nu den binnensten schuilhoek van mijn hart openleg, dan moet ik bekennen, dat ik den heer Venkel ook met dit denkbeeld zag binnenkomen, en mij dus haastte om hem uit den waan te brengen, dat ik mij met iets anders zou bezighouden dan met rechtsgeleerdheid, te meer, daar het mij voorkwam, dat hij mij wilde polsen, en beangst scheen te zijn, zich te wenden tot iemand, die zich verdiepte in verzenmakerij en dergelijke futiliteiten. Dit ten minste was de eenige verklaring, die ik aan het begin van zijn gesprek geven kon.

Wanneer ik Venkel had gekend, zooals ik hem later heb leeren kennen, zou ik spoedig van die vrees zijn teruggekomen. Het was hem vrij onverschillig, wat de personen, wier dienst hij inriep, deden of dachten.

In zijne jeugd had hij geleerd wat er toen ter tijd op eene school te leeren was; daarna was hij bij zijn vader in de fabriek van tichelsteentjes gekomen, had alles geleerd wat in dat vak omging, was bij zijns vaders dood in zijne plaats getreden, totdat hij op meer gevorderde jaren de affaire met een aardigen stuiver winst aan een neef had overgedaan, wien hij op zijne beurt de kunst geleerd had. Evenals het hem in deze zaak gegaan was, dacht hij over alle andere betrekkingen. Een dokter was iemand, die geleerd had zieken te genezen; een advocaat, processen te winnen; een letterkundige, boeken te schrijven; een officier, te vechten; — dat konden ze nu eenmaal, net zooals hij, toen zijn leertijd uit was, tichelsteenen kon bakken, en hij vond het even natuurlijk om te zeggen: genees dien man, win dat proces, als om tegen zijn meesterknecht te zeggen: bak morgen duizend plavuizen. Of nu iemand in oogenblikken, dat hij geene bestelling had, iets anders deed, of leegliep, was hem vrij onverschillig, als hij

maar op zijn tijd behoorlijk afwerkte wat hem werd opgedragen.

Dat alles wist ik toen echter nog niet; ik had Venkel nog nergens ontmoet, dan in de societeit en een paar keeren in gezelschap, en kende dus juist zooveel van hem, als men onder het spelen van een potje domino of van een partij boston te weten kan komen. Ik was dus zeer nieuwsgierig wat er volgen zou, vooral na de verklaring, dat hij „in de klem zat", en begon bepaaldelijk mijne advocaten-physionomie aan te trekken, en rond te kijken naar pen en papier.

„Je hebt Doris Lang gekend?" vroeg Venkel, in één adem doorgaande van het punt af, waar ik hem op de vorige bladzijde in de rede gevallen ben.

Ik beproefde het onmogelijke om mij iemand van dien naam voor den geest te halen; ik had wel een driegulden willen geven, als ik grif weg „ja" had kunnen zeggen, maar vruchteloos; ik moest eindelijk mijne toevlucht tot het laatste middel nemen, dat er in zoodanig geval overschiet, maar dat overigens vrij hopeloos is:

„Ik heb wel eenen Piet Lange gekend," zei ik aarzelende, „een koperslager op de Oude gracht in Utrecht; is dat misschien....."

„Neen, Doris! — Doris Lang. Hij is nu sinds een maand of vijf dood — maar ik bedenk daar, gij zijt nog geen vijf maanden hier in de stad; anders zoudt gij zeker Doris Lang gekend hebben; dat was net iemand, die je zou geleken hebben, dat was ook zoo'n fameuse *schrijverianus*."

Nu wist ik in eens, hoe ik zelf bij den heer Venkel aangeteekend stond.

„Was dat een vriend van u," vroeg ik, „die mijnheer Lang?"

„Waarachtig, en een particuliere," antwoordde Venkel, „eigenlijk kun je wel zeggen, dat hij een vriend was van de heele stad. 't Is wat een verlies geweest toen hij kwam te sterven. Hij was directeur van het leesgezelschap: *Ieder wat wils*, waar gij laatst ook lid van zijt geworden, en secretaris van het Nut. *A propos*, van het Nut gesproken, we mankeeren sedert dien tijd altijd nog een secretaris. Hoe zou je daarover denken? Je bent nogal een penneman."

„Daar zou ik van denken," antwoordde ik, vast besloten om hem verkeerd te begrijpen, „dat het zaak is dat het Nut maakt, dat het een anderen secretaris krijgt; onder de oude leden hier uit de stad zal dat niet moeilijk wezen."

„Neen, dat meen ik niet," hernam Venkel, „maar ik merk wel, ge hebt er niet veel lust in."

„Dat is nu juist het woord niet," zei ik, »maar mijn tijd..."

„Wat tijd!" riep hij uit, „je zult hier niet veel tijd met procedeeren verknoeien; de menschen zijn hier ook al, net als overal, te wijs geworden. Maar ik wil het je volstrekt niet opdringen — 't was maar zoo'n invallende gedachte, *en passant* — dat ik daar zoo van Doris Lang sprak, want voor dergelijke baantjes moeten we zulke letterhelden hebben."

„Ik weet niet," zei ik lachende, „waar ik zulk eene vereerende onderscheiding mee zou verdiend hebben. Een schrijver ben ik niet...."

„Wat zeg je daar?" viel hij mij in de rede, „kom, maak me dat niet wijs: ik weet wat ik weet. Herinner je maar eens een zeker albumblaadje, dat je voor Janus van Venne in Utrecht geschreven hebt; — nou dat is een neef van me, en die komt morgen voor een dag of tien bij mij logeeren. Laatst ben ik bij hem geweest, en toen liet hij mij zijn album kijken, en daar zag ik je

naam in — voluit — met een *extempore* er boven."

„Wat," riep ik, „komt Janus van Venne hier? Wel, dat doet me pleizier, ik ben nieuwsgierig, of hij mij nog herkennen zal. Wij hebben elkaar niet meer gezien sinds we samen schoolgingen — toen waren we boezemvrienden. Dat is nu al een jaar of tien geleden."

„'t Is zonde! zei Venkel, „heb je dat vers gemaakt, toen je nog op school was? Dan neem ik mijn hoed voor je af! En iedereen vindt het hier in de stad zoo mooi!" Tegelijk bleef hij mij met stomme verbazing aanstaren.

„Iedereen!" vroeg ik verwonderd, „hier in de stad?"

„Ja man, hier in de stad! Iedereen! Ik heb het afgeschreven, omdat er van *den blauwenden aether van het firmament* inkwam, dat vond ik zoo weergaasch netjes! Ik heb het al aan een boel van mijne kennissen laten lezen. Reken er op, dat ge binnenkort een schat van albumblaadjes krijgen zult. De mooiste jonge dames zitten al op de loer; als ze je eerst maar een beetje beter kennen. Dat is net als met Doris Lang: die heeft er zeker meer dan een riem papier aan verdaan. Wat was die goede jongen in trek! Geloof me, je zult er nog veel pleizier van hebben. 't Is een mooi talent! Ik heb er geen begrip van, dat kan ik je verklaren!"

„Geloof mij, mijn waarde heer Venkel," zei ik, „dat gij en het publiek u bitter bedriegen; ik heb wel af en toe, dit beken ik, eene kleinigheid geschreven, en dat prulrijmpje in een jongensalbum...."

„Hoe kun je dat zeggen," sprak hij verontwaardigd. „Ik heb er geen verstand van, maar iedereen roept er over, en we weten het nu allemaal, waar gij toe in staat zijt. Nu," ging hij op een bemoedigenden toon voort, „daar steekt immers geen schande in, dat men een lief vers maakt. Ik wou dat ik het kon."

Mijn vonnis was geveld; dat begon ik te begrijpen.

Daar is een soort van menschen, die niet genoeg beklaagd worden, wier lijden maar weinigen verstaan, omdat het voortvloeit uit een bron, die bijna iedereen beschouwt als een fontein van genoegen; die hunne kwelling niet kunnen doen gevoelen, omdat zij niet begrepen kan worden; die zelden of nooit een onvermengd genot van eenige beteekenis kunnen smaken; voor wie de vermeerdering van het menschelijke geslacht eene vermeerdering van landerigheid; het vooruitzicht op eene bruiloft, zelfs waar zij niet genoodigd zijn, een pijnbank; een sterfgeval, zelfs van een onverschillig persoon, eene onaangename aandoening extra is; die altijd naar een voorwendsel zoeken, om uit de stad te gaan, als er in eenig gezelschap, waarvan zij lid zijn, een feest gevierd moet worden; die in de gelegenheid komen, hunne beste vrienden te verwenschen — dat zijn namelijk de menschen, die, zooals de geconsacreerde term luidt: „een lief vers maken".

O gij, wien de natuur met een sprank dichterlijk vuur begaafd heeft, wees voorzichtig, dat gij die gave in het binnenste van uw hart besluit, dat gij er hoogstens uwe intieme vrienden mee bekend maakt, en dan nog maar alleen, als zij waarachtig schoonheidsgevoel in den boezem omdragen, zoodat hun raad en hunne leiding, hunne goed- of afkeuring u een spoorslag zijn kunnen, het geheim van uwe ziel voor hen uit te storten, en laat uw licht niet eerder schijnen in het publiek, voordat gij weet dat het hoog genoeg geplaatst is, dat niet iedereen, die in uwe nabijheid komt, zich gerechtigd en in staat acht, er een lucifer of een fidibus aan op te steken. Wees voorzichtig in de dagen uwer jeugd, of gij verbittert uw leven voor altijd; gij zijt oud voor uw tijd; gij zijt op uw dertigste jaar een misanthropisch grijsaard.

Uwe eerste gedichten waren gelegenheidsstukjes, dat is nagenoeg eene *axioma*, alle eerste poëzie is objectief — misschien was het een verjaarsvers voor een vader of eene tante, of een vers bij den doop van het kind van uw neef — of wel het was een gedicht op een schoonen morgenstond, of op Van Speijk, of eene vertaling van een fabel van Lafontaine, of de berijming van eene anekdote, of iets dergelijks; maar, wat ik u bidden mag, als gij de rust van uw volgend leven liefhebt, houd ze in uw lessenaar, en laat hoogstens een enkele ingewijde er een blik in slaan; verberg ze voor de oogen van uwe kennissen, want bedenk, dat die ook vaders en tantes hebben, die alle jaar verjaren, en ook neven, die kinderen krijgen, die gedoopt moeten worden. Van het oogenblik af aan, dat het bekend is geworden, dat gij „een lief vers maakt", is de poëzie niet meer uw vriendelijke engel, die uw pad met bloemen bestrooit, maar gij zijt uwe intellectueele vrijheid kwijt, gij zijt een herberg geworden met het uithangbord: IN DE LIER. *Goed logies voor den reizenden man te voet en te paard*, waar iedereen recht meent te hebben op een prompte en civiele bediening. Venkel scheen mij ook als zoodanig te beschouwen; zijne komst was er, zooals ik later bemerkte, het bewijs van. Het is verwonderlijk, hoe indiscreet de menschen op dat punt zijn. Heb een goeden wijnkelder, en niemand zal op het denkbeeld komen, u een paar flesschen champagne te vragen, om er zijne vrienden op te trakteeren, maar wees in staat twee regels op elkander te doen rijmen, en niemand zal er zich een bezwaar uit maken, u een gerijmd hersenproduct af te vorderen, om er zijn „gezelligen vriendendisch" mee te illustreeren, zonder te bedenken, dat tijd verknoeien en vervelend hoofdbreken u meer kosten dan eenige flesschen wijn.

„Zie je," ging Venkel voort, als om het gesprek in eens

weder op een anderen boeg te werpen, „dat wilde ik je voornamelijk maar eens komen zeggen, dat Van Venne bij mij kwam logeeren. Ik dacht wel, dat het je pleizier zou doen, en hem zeker ook, als hij een vriend van vroegere dagen weer eens ontmoette, en soms loopt men elkander in zoo'n dag of acht zoo wonderlijk mis."

„Ik zal hem in allen gevalle komen opzoeken," zei ik, „dat spreekt van zelf."

„Zeker, doe dat," antwoordde Venkel, „en wat nog beter is, ik heb plan eenige vrienden bij mij te dineeren te vragen in de volgende week, als hij hier is, doe mij dan het genoegen en kom ook; familiaar hoor! onder ons!"

Heel veel lust had ik er niet in, de invitatie aan te nemen, maar er zat niets anders op; had hij nog maar een bepaalden dag genoemd, dan was er een middel op te vinden, door te zeggen, dat het mij wel speet, maar dat ik dien dag juist bezet was; doch te vertellen, dat ik een geheele week mijn woord gegeven had, in een stadje, waar ik nog bijna geheel vreemd was, dat ging moeilijk, en ik kon niet meer zeggen, dat ik uit de stad moest, nadat ik hem een oogenblik te voren verzekerd had, dat ik Van Venne zeker zou komen bezoeken. Mijn laatste uitkomst, „wanneer het op een dag valt, dat ik geene verhindering heb, met veel genoegen," sneed hij af, door mij voor te slaan, zelf maar een dag te bepalen, en er bleef mij dus niets over, dan mij beleefdelijk te herinneren, dat ik toch de volgende week geene verhindering had, en dus dat ik het gaarne aannam.

„Nu, komaan," zei hij, „dat is goed; dat doet me pleizier," en tegelijk opstaande, begon hij zijn eenen handschoen weer aan te trekken. „Dit is dus afgespro-

ken, en als je er niets tegen hebt, zullen we 't dal maar op Dinsdag bepalen."

Ik kon er natuurlijk niets tegen hebben.

„Ja, en dan nog wat," ging hij voort, „als we dan zoo familiaar samen zijn — je hebt dan toch vast wel *zoo iets?*"

„Of ik wat?" vroeg ik, want ik begreep hem volstrekt niet.

„Ik meen, je hebt dan wel zoo'n kleinigheidje — zoo'n — *enfin*, het een of 't ander — wat je wilt: ik heb daar zoo geen verstand van. Jelui poëten weet dat zoo beter, hoe dat het beste is. Maar je zoudt me een ijselijk pleizier doen, als je bij die gelegenheid zoo'n rijmbagatelletje in mekander woudt flansen."

Nu wist ik in eens, waar ik het bezoek van Venkel en het verhaal over zijn logeergast en zijne vriendelijke invitatie aan te danken had; dat alles was, omdat hij mij als een verzenmaker had leeren kennen, en partij van mij wou trekken op zijn diner.

„Och," ging hij voort, „'t is iets dat zoo algemeen bevalt. Doris Lang was nooit bij me, of hij had zoo 't een en ander: 't was dan niet altijd wat nieuws, maar dat kwam er niet op aan, want eigenlijk, als je me de waarheid vraagt, ik hoor liever zoo wat, dat ik half van buiten ken; dat is zoo gemakkelijk, dan weet je zoo vooruit wat er komen zal, dat vermoeit zoo niet — vooral op een dessert, als er een goed glas wijn is gedronken. Zoo had hij een historie van een paar vogels, die op een nest zaten te broeien, en van een slang, die ze wou opvreten, en van den bliksem, die dan de slang weer doodsloeg. Sakkerloot, dat was zoo mooi! Dat heeft Doris ons meer dan eens opgereciteerd. Mijne vrouw had er op het laatst net de maat van gekregen: als de slang zijn bek opendeed begon zij de

sinaasappelen of de gember door te snijden, en die konden dan precies beginnen te wandelen, als het vers uit was. Maar de arme duivel is nou dood," voegde hij er met een zucht bij, „hij heeft een kou aan de binnenzij van zijn rug gepakt, en die schijnt hem op zijn hart geslagen te zijn. Maar, jongen, je zoudt me wezenlijk zoo'n pleizier doen."

Ik deed nog eene hopelooze poging, om een middel te bedenken, om van dat diner, dat ik met hart en ziel verwenschte, ontslagen te raken, maar daar viel mij niets hoegenaamd in; ik zag dat ik mij zou moeten onderwerpen.

„Mijn waarde heer Venkel," zei ik, „het zou òf heel onbeleefd zijn, òf heel nuffig schijnen, als ik glad af zei: ik wil niet. Maar wat ik voor den dag breng, is van zoo weinig beteekenis, dat ik zelf wel begrijp, dat ik verstandiger doe, er stil mee thuis te blijven, vooral als ik voor 't eerst in een gezelschap kom, waar mij nauwelijks iemand kent. Onder oude vrienden kan het er soms nog zoo wat mee door, maar in dit geval —."

„Kom, kom, wat een gekheid!" riep Venkel uit, „dat is nu allemaal je nederigheid. En geloof me, je zoudt integendeel een mal figuur maken, als je 't niet deedt. Iedereen weet nu al, dat je een lief vers maakt — een héél lief vers zelfs, en dus begrijp je, dat er op gerekend wordt, en wat drommel, je kunt het immers, waarom zou je 't dan niet doen? De een kan dit en de ander kan dat; als je mij morgen zegt: Och, Venkel, je moest me eens een stelletje tichels bakken, blauwe, met de geschiedenis van den zondvloed er op, of met Kaïn en Abel, of wat gij wilt, enfin — ik zou zeggen: goed, dat kan ik, ik zal het doen. Zoo kan jij nu verzen maken — 't is precies hetzelfde."

Een dichter was voor Venkel een werkman in verzen,

dat was duidelijk. Daar was dan ook geen redeneeren tegen; ik begreep dus, dat het maar zaak was, den knoop door te hakken, door hem toe te geven dat ik het waarlijk nooit uit dat oogpunt gezien had. Ik begreep daarenboven, dat, als ik daarover met hem moest procedeeren, hij zeker voor de rechtbank van ons geheele publiek het proces door alle instantiën heen met glans zou winnen.

„Om u dan pleizier te doen," zei ik, „zal ik probeeren, of ik wat bij elkander kan brengen; maar veel zal het niet wezen."

„O, dat is ook niet noodig," hernam hij, „je behoeft er geen boekdeel van vol te schrijven."

Die grens had ik bij mij zelven nog niet eens gesteld.

„Een beetje kan ik je wel op den weg helpen," ging hij voort, „en dat zal je zeker geen displeizier doen."

„Zeker niet," antwoordde ik, „maar in welk opzicht dan?"

„Dat zal ik je zeggen," hervatte hij; „kijk, 't is eigenlijk Dinsdag een soort van een feestdag, en als je nu op die gelegenheid eens een *poëzietje* maakte, dat was wel zoo eigenaardig."

„Wat is dat dan voor een feest?" vroeg ik.

„'t Is Dinsdag juist tien jaar, dat ik mijne steenbakkerij overgedaan heb aan mijn neef, die met zijne vrouw natuurlijk ook komt eten. Zie je, dat was net zoo'n gelegenheid. En zijne vrouw is eene juffrouw Turf van haar zelve; dat heb ik altijd zoo'n aardigen naam gevonden voor iemand, die een steenoven heeft; dat heeft me al wat dikwijls in mijn hoofd gemaald; want 't is wel een aardige overeenkomst; vindt je niet? Ik heb het nog eens aan Doris Lang gezeid, of daar niet eens iets op te maken was; maar die zei altijd: dan moet je wachten tot ze die steenbakkerij twaalf en een half jaar hebben, dan kunnen ze daar, om zoo te zeggen,

de koperen bruiloft van vieren, en dan zal ik je wel een heel vers maken over de echtvereeniging van dien oven met dien turf. Dat is wezenlijk nog zoo'n onslim idee niet. Maar de arme drommel heeft het niet mogen beleven, en nu doe ik je dat idee maar aan de hand."

Ik betuigde zeer dankbaar te zijn voor dat gedeelte van de nalatenschap van Doris Lang zaliger, en beloofde, dat ik partij zou trekken van die schoone woordspeling.

»Zie je," ging hij voort met blijkbare zelfvoldoening, en alsof hij mij een grooten dienst bewees, „op die manier helpen wij elkander. En nu wil je misschien nog wel meer weten? — Mijn neef heet Venkel, net als ik, met een V en een K; de Venckels met CK, dat is eene andere familie — en hij heeft twee kinderen, een meisje thuis, en een jongen op kostschool, die is nu dertien jaar — neen, wacht eens — die is veertien, geloof ik — enfin, als je dat precies wilt weten, dat kan ik thuis wel nazien, en de steenoven ligt in de Rozenlaan, dat is ook nogal aardig, als je dat er kon laten invloeien — jelui schermen toch altijd met rozen."

Ik bleef maar geduldig zitten luisteren naar al de bouwstoffen, die Venkel mij aanbracht, want hij bleek nog niet uitgeput te zijn.

„En als je er dan Janus van Venne in kunt brengen," ging hij voort, „dien zal dat zeker bevallen, en mij en mijne vrouw ook hier of daar tusschen, dan heb je een ouden vriend en een nieuwen vriend, dat zijn ook nogal van die dingen. — Maar *enfin*, je moet het zelf weten — mij is 't compleet hetzelfde; ik zeg die punten maar zoo, want ik heb er volstrekt geen verstand van. Ik kan wel hooren, of het rijmt, maar voor de rest — Nu, *allons*, denk er eens over, als je een kwartiertje tijd hebt," vervolgde hij, terwijl hij zijn anderen handschoen aan-

trok en zijn hoed opzette, „ik ben zeker, dat je er wat moois van maakt. *Adieu*, tot Dinsdag dan, we eten om half drie," en hij ging de deur uit.

Daar zat ik — met een gevoel, of ik de heele steenbakkerij uit de Rozenlaan met en benevens juffrouw Venkel met een K, geboren Turf, en haar veertienjarigen zoon, als een nachtmerrie op mijn maag voelde. Het duurde geen tien tellen, of ik hoorde Venkel op de trap omkeeren, en hij kwam de kamer weer binnen.

„A propos," zei hij, „daar valt me wat in, zou je 't niet zoo kunnen maken, dat we 't konden zingen met een refrein, en dan op een gemakkelijke wijs — dat geeft altijd zoo'n *animo* op het dessert; bijvoorbeeld zoo op de wijze van *où peut on être mieux*, dat kent iedereen toch, tenminste de twee eerste regels, — ik geloof eigenlijk niet, dat er meer zijn dan die twee; want ik heb er nooit meer gehoord, en ik heb het wel duizendmaal meegezongen. He, wat dunkt je daarvan? Maar neen" — viel hij zich zelven in de rede, voordat ik tijd had te zeggen, wat mij er van dunkte, „daar komt dan ook weer een *item* bij, dan zou ieder wel een exemplaar bij zijn bord moeten hebben, of onder zijn servet — en dat zou je misschien wat veel tijd kosten, om die allemaal af te schrijven, neen — dat gaat niet. Laten we 't dan maar afspreken, zooals je 't me voorgesteld hadt. Nu *adieu*; tot later."

En weg was hij weer, eer dat ik de gelegenheid had gehad, hem er opmerkzaam op te maken, dat ik hem hoegenaamd niets voorgesteld had, en begreep nu, dat hij aan zijne vrienden vertellen zou, hoe hij mij te dineeren gevraagd had, en ik hem dadelijk had voorgeslagen, het feest met een vers op te luisteren.

Maar wat zou ik er aan doen! Ik was nu eenmaal bekend als iemand die „een lief vers maakte" en

moest er *nolens volens* al de gevolgen van dragen.

Een paar dagen verliepen, gedurende welke ik mij geheel en al verdiepte in het werk, waar ik mede bezig was, en ik had daardoor den heer Venkel en zijn verzoek geheel en al op den achtergrond geschoven, toen het mij opeens onder het ontbijt weer te binnen viel. Met schrik bedacht ik, dat het al Maandagmorgen was: het begon dus tijd te worden, er ernstig over te gaan denken. Als lood zonk mij die overtuiging op het hart.

Velen, vooral onder hen, die zelf dichter zijn, zullen hier medelijdend de schouders ophalen, en zich daarbij herinneren, hoe willig en rijkelijk hun de verzen uit de pen stroomen, als zij eens voor hun schrijftafel gezeten zijn; hoe gedachten, woorden en klanken zich als om strijd in hunnen geest verdringen, hoe de regels vloeien, en hoe hunne vaardigheid en hun genot klimmen naarmate de schepping hunner verbeelding zich meer en meer in duidelijken vorm op het papier vertoont, en mij daarbij uitlachen, dat ik mij zooveel zorg maakte over iets, dat, met hun werk vergeleken, als een emmer was bij den oceaan; maar, met alle respect gezegd, die beoordeeling is zoo scheef, als er ooit eene geveld is geworden.

Ik ken dat gevoel ook van den dichter, die zijne ziel uitstort in woorden, die zoo gelukkig is vrij en ongestoord de gedachten, die zijn brein doorwoelen, in zangerige klanken weer te geven. Ik heb ook meer dan eens de opgewondene koortshitte der gloeiende verbeelding in mijne aderen voelen bruisen, en ken dat ongeduld, dat de bevende hand als voortzweept over het papier, waarbij de tijd te lang schijnt, om den stroom der opwellende gedachten, die elkander verdringen, vast te houden, totdat ze in behoorlijken vorm zijn gekneed.

Maar hier moest ik beginnen aan een arbeid, waar gevoel, verbeelding noch ziel iets mee te maken hadden. Dat zijn werktuigen die ik bij het werk, dat aan mijn winkel besteld was, niet kon gebruiken. Ik moest een vers timmeren, dat was de karwei, en ik had nog maar drie schoften tijd om het te kunnen maken en afleveren.

Ik begon dus den dag met mijn ontbijt te verbitteren, door te beproeven, of ik in dien tijd een behoorlijken vorm voor het ding kon uitvinden, en nadat ik mij een half uur vruchteloos daarmede het hoofd gebroken had, stopte ik een pijp, zette mij aan mijn lessenaar en greep eene pen en een vel papier, met het vaste voornemen, niet van daar te gaan, voor dat gezegd papier van boven tot onder berijmd was, 't mocht dan zijn zooals het wilde: — ik was nu eenmaal het lastdier, dat de familie Venkel met een K naar den Pindus moest kruien!

Ik begon *à tout hasard* den eersten regel, hopende op eene gelukkige ingeving, die er een tweeden bij zou brengen — dan weer een derden en zoo vervolgens; dat was nu wel niet volgens den regel der kunst; maar er was hier ook geen sprake van kunst.

„*Een tiental jaren vlood daarhenen!*"

Daar zat ik — met mijn hoofd op mijne linkerhand, mijn elleboog op tafel, mijne oogen ten hemel, met de punt van mijn veeren pen tusschen de tanden — ik geloof niet, dat men met stalen pennen goede verzen kan schrijven — en mijn rechterbeen over de zijleuning van mijn fauteuil bengelende —

„*Een tiental jaren vlood daarhenen!*"

herhaalde ik bij mij zelven, „sakkerloot! *vlood daarhenen!* en dan verder? *Vlood daarhenen* — ik wou dat ze Venkel maar *en passant* meegenomen hadden." Ik deel dezen uitroep aan het publiek mee, niet om zijne geestigheid, maar integendeel om te doen zien, hoe diep ik gezonken was. 't Is in allen gevalle een regel, waarbij ik niet bezorgd behoef te wezen, dat ik geen rijmwoord vinden zal. — *Henen!* daar rijmt de halve dictionnaire op; zelfs *steenen:* Ja, daar heb ik het. Eene „ongezochte gelegenheid" om van steenen te spreken, en zoo kom ik tot mijn sujet. Maar, hoe duivel haal ik er in den tweeden regel al *steenen* bij? Een ferme sprong maar, en in eens als een bom midden in de zaak gevallen. — Heilige Vondel! sta mij bij.

Een tiental jaren vlood daarhenen,
Sinds gij uw bakkerij van steenen,
Van ticheltjes et caetera
Verkocht.....

De inleiding is tot nog toe niet slecht, — 't schijnt nogal te vloeien, en als ik het wel bekijk, vind ik tot mijn troost, dat het geen haar slechter is, dan al dergelijke gelegenheidsstukken. Maar de regel is nog niet uit — *verkocht*, wat moet daarbij? — aha! daar heb ik hem:

Sinds gij uw bakkerij van steenen,
Van ticheltjes et caetera
Verkocht aan Venkel met een K,

Neen — dat gaat toch ook niet — 't heeft iets van een *persiflage* en daarbij, geen mensch zou 't begrijpen. Dat is nu ook wel niet volstrekt noodig; — als er maar één was, die begreep, dat het een paskwil was op den

ouden Venkel, dan liet ik het staan; doch nu zal ik 't maar doorschrappen. Daar zit ik weer op mijn twee eerste regels als een visch op 't droge.

Ik stond op, en stapte de kamer een keer of wat op en neer op de maat van mijn eigen woorden — zoo kreeg ik op iederen regel vier stappen, en toen ik er een paar honderd gedaan had, was ik nog even ver. Ik was op het punt om driftig te worden; te meer, daar ik begon te bemerken, dat ik langzamerhand aan andere dingen begon te denken, en, dat voelde ik, dan was ik glad verloren.

Ik ging dus weer met de kalmte der wanhoop zitten, en nam mijne vroegere positie met de punt van mijne pen tusschen de tanden weer aan. Daar viel mij als een straal van hoop, eene sublieme gedachte in! De nieuwjaarsprent van den klepperman! Die lag daar nog op een hoektafeltje onder eene menigte papieren en prullen. Ik vloog er op aan en ontplooide hem met een eerbied en dankbaarheid, zooals geen jeugdig dichter ooit gevoeld heeft voor de *Ars poëtica* van Horatius! En ik moet bekennen, hij was mij een handleiding, die ik in den ruimsten zin van het woord, aan ieder, die in mijn geval verkeert, kan aanraden. Die eenvoudige man, zooals hij daar aan 't hoofd van zijn zegenwensch geconterfeit stond, met zijn langen kuitendekker, zijn ronden hoed, zijn sabel op zij en zijn klep in de hand, was mij op dat oogenblik meer welkom, dan eene visite van Apollo met de negen zusters mij had kunnen wezen. Het was mij, alsof ik een schat gevonden had. Aan zijne inspiratie dankte ik het dan ook, dat ik weldra een achttal verzen op het papier had.

Ik laat ze hier volgen:

Een tiental jaren vlood daarhenen,
En zonken in der eeuwen schoot,
't Was beurtlings lachen, beurtlings weenen,
Wat ons dit aardsche traandal bood.
Een nieuwe tijdkring, pas geboren,
Vangt weder voor ons allen aan....

Nu wij opnieuw van onzen toren
De klok van twaalven hooren slaan.

staat er bij den klepperman; met eene kleine variatie ben ik gered — ik stel hier dus voor in plaats:

Zou 'k dan de stem des harten smoren,
Die toonen uit mijn lier wil slaan?

dat is een mooie passage: ik weet zeker, dat die vraag allen treffen zal, die mee aan het dessert zitten. Nu maar met moed verder. — O, groote, edele, eenvoudige gemoedelijke, reddende, dichterlijke klepperman. Hulp en uitkomst van ieder, die een lief vers maakt. Kon ik al die zegeningen, die gij zoo grootmoedig over iedere speciale betrekking van de stad afsmeekt, en als gesneden brood ronddeelt, over uw hoofd brengen! Wat zijt gij rijk en mild op dat chapiter — ik zal er gebruik van maken.

Dat al de zegen uit den hooge
Op 't edel achtbaar hoofd der stad,
Den burgemeester dalen moge
En de achtbre leden van den raad.

Man, dat is een flater tegen den rijm; — maar dat doet er niet toe, ik zie geen kans om het beter te maken,

en als ik bedenk, dat de groote Bilderdijk verzekerde, dat *ei* en *ij* op elkander rijmen als *inktkoker* op *pompstok*, dan vind ik uw rijm van *stad* op *raad* nog zoo geheel verwerpelijk niet. Als ik die regels een beetje omwerk, dan zal ik er wel een zegenwensch op juffrouw Venkel met een K, geboren Turf, van kneden.

„Wat duivel voer je daar uit? Ben je aan het recenseeren?" klonk plotseling eene stem mij als een donderslag vlak in mijn rechteroor. Met een hevigen schrik draaide ik mijn hoofd op zij, en zag recht in een paar spottende oogen, die over mijn schouder keken, en die aan niemand anders toebehoorden, dan aan mijn ouden schoolvriend Janus van Venne, die zachtjes de deur was binnengeloopen en, zonder dat ik hem in mijne opgewondenheid bemerkt had, achter mij was komen staan. Mijn eerste instinctmatige beweging was, met armen, handen en bovenlijf voorover te vallen op die onzalige papieren, zooals Rodin in het laatste hoofdstuk van den geïllustreerden *Juif Errant* over het brandende kistje met vijfhonderd millioen aan bankpapier heenviel; maar in hetzelfde oogenblik sprong ik weer op.

„Hoe is 't, ken je me nog, ouwe jongen?" riep van Venne uit, schaterende van het lachen, „ken je me nog?" en stak tegelijk zijne twee handen naar mij uit.

Of ik hem nog kende! Wel wis en zeker deed ik dat, toen ik hem daar voor mij zag staan, met datzelfde open, vriendelijk gelaat van vroeger, met die heldere bruine oogen, die schitterden van geest en levenslust; in één woord, denzelfden trouwhartigen schoolkameraad van voor tien jaren, nu in een flinken jongeling veranderd; maar, ik las het terstond in de uitdrukking van genoegen, die uit zijne blikken straalde, voor mij nog dezelfde gebleven als toen ter tijde.

Zijne komst was mij eene aangename verrassing, en

hoe onaangenaam mij die stoornis juist op dat oogenblik ware, vergat ik dien indruk even spoedig als hij was opgekomen, drukte hem hartelijk de hand, en weldra hadden wij te zamen de canapé voor de kachel getrokken, en zaten verdiept in de herinneringen onzer jongensjaren en in de wederzijdsche vragen en verhalen over hetgeen ons beiden gebeurd was in den tijd, dat wij elkander niet hadden weergezien.

Zulke oogenblikken behooren tot de aangenaamste van ons leven. De tijd vloog dan ook ongemerkt voorbij, en wij hadden al een half dozijn sigaren opgerookt, eer wij een weinig op de hoogte van elkanders positie waren, eer wij elkander onze verschillende illusiën hadden medegedeeld; onze vooruitzichten hadden voorgespiegeld, en ons zelve daarbij nog eens voor de duizendste maal in een aangenamen droom gewiegd, onze menigvuldige hartsgeheimen geopenbaard, de rozen van het jongelingsleven nog eens in herinnering genoten; van de schatten der wijsheid gesproken, die wij in dien tijd hadden opgezameld, of van de menschenkennis, die wij op verschillende manieren hadden verkregen. Ik wist dan nu eindelijk, dat van Venne den vorigen avond was overgekomen uit Utrecht, waar hij in de rechten studeerde, en dat hij, zooals Venkel mij verhaald had, een dag of tien dacht te blijven, waarvan hij mij het grootste gedeelte beloofde te schenken, „want," zei hij, „zooals ik zeg, om negen uur kwam ik met de diligence hier, om halfelf gingen we naar bed, en ik verzeker je, dat ik met oom en tante Venkel al schoon uitgepraat ben; niet alleen voor tien dagen, maar wel voor tien jaar."

Voor zoover ik oom Venkel had leeren kennen, kon ik dat best begrijpen — tante Venkel had ik nooit gezien.

„En dus," ging hij voort, „amice, je zult me in dien tijd nogal eens over den vloer hebben — ten minste als ik je niet in gewichtige bezigheden stoor, want dan hoop ik, dat je 't me franchement zeggen zult."

Dat bracht mij op eens weer tot het pijnlijke gevoel, waaruit ik verlost was, terug, maar ik hield mij goed.

„Volstrekt niet," zei ik; „voor u heb ik altoos tijd over, en aan zulk dringend werk ben ik dezer dagen niet bezig."

„Je zit toch nogal tot over je ooren in de paperassen, als een ananas in zijne bladeren," hernam hij, zoo ik mij verbeeldde, met een ironieken glimlach. „Hoor eens, maak geen complimenten met me, want gij ziet, ik doe het ook niet; daar begin ik eerst mee als ik gepromoveerd ben, en dus heb ik nog een groot jaar mijne vrijheid — ik neem haar ten minste. Je bent toch zeker wel met het een of ander bezig?"

„Ja zeker," antwoordde ik, „zeker! het een of ander heb ik altijd om handen, daar kom je van zelf toe; dat zult ge later zien — dat gaat van zelf zoo; — dat houdt den geest wakker; dat —"

„Dat begrijp ik," zei hij, „jawel, natuurlijk; en welk slaapverdrijvend middel gebruik je tegenwoordig?"

Ik kon aan zijn ironisch gelaat bemerken, dat hij mijn klepperman gezien had; maar het zou mij niet mogelijk geweest zijn, hem, dien ik in ons vroolijk onderhoud van eene spottende, satyrieke zijde had leeren kennen, met mijne halfgeborene lettervrucht bekend te maken, waar ik een uur geleden zoo gelukkig mee was, en die ik nu tot in het binnenste mijns harten al tot een onmiddellijken vuurdood had veroordeeld. Ik zocht dus spoedig een uitweg.

„Tegenwoordig," zei ik, „ben ik aan het uitwerken en toelichten van eene netelige rechtskwestie.

„Ei," hernam hij, mij altijd even ironisch aanziende, „en die is?"

„Die is," antwoordde ik met eene radelooze poging om een dergelijk onderwerp *ex tempore* te bedenken, die is — ik ben bezig — ik heb mij gesteld tot punt van onderzoek, zie je, om te onderzoeken of, in hoeverre namelijk of — of een kind, dat acht dagen na den dood van zijn stiefvader geboren wordt, recht heeft op een deel van de nalatenschap van dien stiefvader, als zijne moeder in gemeenschap van goederen getrouwd was, en als —"

„Hou maar op, hou maar op," riep van Venne, terwijl hij zijn hoofd met zijne twee handen vasthield. „Als je veel van die kwestiën hebt, geloof ik wel, dat je wakker zult blijven. 't Lijkt wel een *rebus*. Eén ding is zeker: als je dat punt goed uitwerkt, zal je er anderen meer slaap mee bezorgen, dan je er zelf mee uitgewonnen hebt. Maar zeg eens," ging hij met een diep ernstig gezicht voort, terwijl hij met zijn sigaar naar mijn schrijftafel wees, waar de noodlottige klepperman, zooals ik toen tot mijn schrik ontwaarde, in eene schuine, nonchalante houding tegen een stapel boeken was blijven hangen, „is dat de eerste of de tweede vader van dat ongelukkige kind?"

Iemand die „een lief vers maakt" en een satyrieken vriend heeft, die er de lucht van krijgt, is dubbel ongelukkig. — Eene nieuwe waarheid, die ik op dat oogenblik ontdekte!

Ik koos, in 's Hemels naam, mijn partij.

„Janus!" riep ik uit, „neen, dat is er geen familie van; maar dat is de peetoom van een verwacht wordend kind, van welks geboorte je zelfs de onwetende oorzaak bent, en dat door zijn radeloozen vader al ter dood is veroordeeld eer het nog recht leeft — dat is het!"

Van Venne keek mij met open mond en oogen aan.

„Mensch!" riep hij eindelijk uit, „repeteer je een rol voor een Duitsch drama? Is er hier een liefhebberij-komedie? Of ben je bezig een verzameling van charades en rebussen uit te geven? Laat mij dan de copie van 't laatste vel eens zien, waar de uitleggingen en antwoorden op staan. Zoover ik weet ben ik nooit de onwetende aanleiding geweest, dat een klepperman peetoom geworden is! Of begint het je *hier* te schelen?" en tegelijk zette hij den top van zijn wijsvinger boven zijn neus op zijn voorhoofd; „die sigaren zijn misschien wat zwaar?"

Ik begon te lachen — ik was er toch eenmaal doorheen, en deed hem dus een trouw verhaal van hetgeen er voor eenige dagen tusschen zijn oom Venkel en mij was voorgevallen, dat hem bijzonder scheen te vermaken, zonder het minste mededoogen voor de kwelling, die het mij aandeed. Ik begon hem voor zeer hardvochtig te houden, te meer toen hij, bij het einde van mijn jammerlijk verhaal, begon met mij duchtig uit te lachen.

„En laat mij nu," vroeg hij eindelijk toen hij bedaard was, „wat ik je bidden mag, dat voortbrengsel van je muze eens lezen: ik beloof je heilig, dat ik 't aan geen sterveling zal verraden."

„Ziedaar," zei ik, en gaf hem wat er van op 't papier stond, „maar wees matig in je bewondering."

„Dat zal ik," verzekerde hij en begon:

Een tiental jaren vlood daarhenen enz.

en las zoo tot aan het eind.

„Mijn goede vriend," zei hij eindelijk met het ernstigste gezicht van de wereld, toen hij 't uit had, „weet

je wel, dat je voor je leven ongelukkig bent, als je dat vers zoo afmaakt en het morgen voorleest?"

„Ik!" riep ik uit, „neen, dat weet ik niet — En waarom?"

„Omdat," ging hij op denzelfden ernstigen toon voort, „dat vers zoo mooi, zoo lief, zoo bevattelijk, zoo geheel in den geest is van uwe hoorders, zoo juist in den trant valt van al wat er in dat *genre* voortgebracht wordt — en dat is legio — dat gij, van morgen af te rekenen, bestormd zult worden met bestellingen. — En dus — tenzij gij daar bizonder op gesteld mocht zijn —"

„De Hemel beware me!" riep ik uit.

„Nu dan," vervolgde hij even plechtig, „op mijne eer en conscientie verklaar ik u, volgens dit gedicht, namens de gezamenlijke inwoners dezer stad, voor een groot man, voor een uitstekend dichter, voor dengene aan wien alle gezegde inwoners voortaan hunne poëtelijke bezorgnissen zullen opdragen — voor Doris Lang den Tweeden!"

„Van Venne!" zei ik, „kerel, je hebt gelijk! Ik voel, dat je gelijk hebt! Ik heb onwillekeurig een meesterstuk in het *genre* geleverd! Ik heb mij met den eersten sprong op het toppunt gezet van den ladder der prulpoëzie — en, hoe streelend ook voor mijne eigenliefde, dat standpunt is mij te gevaarlijk, ik ben voor die grootheid niet berekend, en dus —" hier nam ik de verschillende fragmenten bijeen en stak ze gezamenlijk in den kachel, waar ze een oogenblik krom krulden, opvlamden, als tintelende vonkjes opvlogen en daarna als verkoolde stukken nog eenigen tijd ronddwarrelden — „ongelukkige kinderen van een te gelukkigen vader, ik offer u op, op het altaar van de godheid mijner huiselijke rust! Oom Venkel met een K en geëerde dischgenooten, gij zult morgen, tot mijn leedwezen, zonder vers van mij het dessert moeten genieten!"

„Halt!" riep van Venne uit, „man, wat een verschrikkelijk geëxalteerd hoofd heb jij! Als je dat deedt, was je weer ongelukkig!"

„Hoe dat?" vroeg ik verwonderd.

„Begrijpt gij dan niet," hernam hij ernstig, „primo, dat belofte schuld maakt; secundo, dat gij door alle aanwezigen, met oom en tante, neef en nicht Venkel aan 't hoofd, voor een ondragelijken kwibus gehouden zult worden — voor een soort van pretentieusen neef; tertio, dat gij hen doodelijk beleedigen zult en voortaan hier in de stad geen goed meer zult kunnen doen? Gij zijt te ver gegaan om terug te treden."

„Maar zoo zit ik dan op eene heel pleizierige manier tusschen twee oude stoelen in de asch," riep ik in wanhoop uit.

„Ja, maar daar staat nog een heel aardig stoeltje achter, en daar moet je op gaan zitten," hernam hij.

„Gij wordt hoe langer hoe bloemrijker, Janus," zei ik, „zeg me nu eens precies wat gij meent; want ik verklaar, dat ik er op het moment geen gat in zie. Zwijg ik, dan maak ik me de heele stad tot vijand; — snij ik een vers op, dan maak ik me allen tot vrienden, dat al even erg is. — 't Is een gek dilemma."

„Dat komt, dat gij in de praemissen zondigt, vriend," hervatte hij, „en daarom komt gij tot geene goede conclusie. Niet door een vers te schrijven, maakt gij u de heele stad tot vriend; maar door zoo'n „lief vers" te maken, als dat, wat we zoo op 't oogenblik hebben zien verbranden. Gij waart heelemaal op den verkeerden weg; — gelukkig, dat ik bijtijds hier gekomen ben. Gij moet wel een vers maken, en morgen voorlezen ook; maar van zoo'n gehalte, dat ze nooit weer om een ander zullen vragen."

„*A la bonne heure!*" zei ik, „dat is een goede raad;

gij hebt gelijk: 't is het eenige middel; maar nu de vereischten van zoo'n stuk? Mij dunkt, vooreerst ze moeten het niet begrijpen."

„Dat staat op den voorgrond. Maar, daar zijt gij nog lang niet mee geholpen, want negen en negentig honderdste van die dingen begrijpen ze niet, en ze zingen en rijmen toch altijd maar trouw weer van voren af aan. Neen, 't moet wel onbegrijpelijk zijn; maar zoo barbaarsch, gezwollen, baroque, hoogdravend, bombastisch, dat ze zich verbeelden, dat het heel mooi is, maar dat ze er nergens een touw aan kunnen vastmaken, en allen tot het resultaat komen: „Ja, die mijnheer maakt mogelijk wel een heel lief vers, maar — ik moet bekennen — 't gaat me te diep — 't is zóó ijselijk geleerd!" — En dat helpt allemaal nog niets, wanneer gij 't niet ten minste een half uur lang maakt, en ze zoodoende schromelijk op de rest van het dessert laat wachten. Ziedaar, dat is het eenige middel om u weer vrij te maken — ik heb gezegd!"

Ik had hem stilzwijgend zitten aanhooren, en vond zijne redeneering zoo logisch en zoo menschkundig, dat ik mij mijne eigene domheid zat te verwijten, van niet zelf op dat eenvoudige denkbeeld gekomen te zijn.

„Heerlijk gevonden!" zei ik eindelijk, „Janus, je bent een groot man! Maar — bij nader inzien — 't gaat er mee als met alle systema's: machtig mooi in theorie, maar nu de practijk?"

„De practijk!" viel hij mij in de rede, „die is minder dan niets. Zie je dan geen kans om een half uur achter elkander onzin te vertellen?"

„Is het nederigheid of is het een bluf, als ik op die vraag „neen" antwoord?" vroeg ik.

„Dat is een bluf," verzekerde hij; „ben je dan van geen enkel genootschap lid?"

„Ja wel," hernam ik, „ik ben lid van —"

„Nu, dat behoef ik niet eens te weten," ging hij voort, „als je lid van eenig genootschap bent, dan kun je dat best op je nemen."

„Komaan dan," zei ik lachend, „aangenomen; maar op versmaat kan ik 't niet *ex temporé*, en dus —"

„En dus," hervatte hij, „zult gij er u vooruit op moeten prepareeren, en dan maar dadelijk aan 't werk. Wil ik u helpen? 't Is wel wat arrogant, maar ge zult zien, als we samen aan den gang zijn, zal dat loopen als *papier de musique*."

Ik werd zoo meegesleept door zijne vroolijke, luchtige manier van de zaak te beschouwen, dat al mijne zorg mij op 't oogenblik van 't hart was geweken, en ik er zelf pleizier in kreeg.

„Laten we 't samen doen," zei hij, „om beurten een stuk; als de eene voor een oogenblik uitgeraasd is, dan begint de andere, en zoo ieder op zijne beurt dicteeren en opschrijven. Ik voel me op 't moment *en veine*, dus zal ik beginnen. Ga maar zitten, neem zes vel papier voor u en een vollen inktpot."

Ik deed zooals hij zei, en ging aan mijne schrijftafel. Tegelijk verliet hij de sofa ook, sloeg zijne mouwen en manchetten op, streek zijne hand door zijne lange zwarte haren, nam eene theatrale houding aan, en begon de kamer op en neer te wandelen. „Daar gaan we de lucht in," sprak hij. „Schrijf maar op:

Barst los, bezielt u, heil'ge snaren!"

„Dat is Helmers!" riep ik.

„Wat?" zei hij, „is dat Helmers? Ik dacht, dat ik het zelf was. 't Is zoo lang geleden, dat ik Helmers gelezen heb — die regel schijnt mij bijgebleven te zijn.

Maar dat valt mij in eens in — van bombast gesproken — daar hebben we een rijke bron."

„In Helmers?" vroeg ik verwonderd, „neem mij niet kwalijk, maar ik loop nogal met Helmers weg."

„Ik ook," zei van Venne, „in zeker opzicht; maar gij zult toch niet ontkennen, dat hij eene menigte bombast verkoopt?"

„Jongen," hernam ik, terwijl ik mijne pen neerlei, „ik geloof, dat die beschouwing een gevolg is van de tegenwoordige koude, materieele wijze van alles uit te pluizen."

„Daar protesteer ik tegen," antwoordde hij, „en nu wil ik mij het pleizier toch geven, u te overtuigen van 't geen ik Helmers ten laste legde."

„Maar ons vers," viel ik hem bezorgd in de rede, „laten we het ijzer smeden terwijl het heet is."

„Dat zal wel terecht komen — over vijf minuten ben ik uw man weer met wat nieuws. Ik heb u immers al gezegd, dat ik me *en veine* voelde? Maar van Helmers dan gesproken: één staaltje uit honderden. Gij kunt er ook meer krijgen als gij verkiest. Hebt gij bijv. dat verhaal van Evertsen gelezen, hoe hij zegt:

Vier van mijn broederen en mijn vader met mijn zoon
Zijn strijdend voor 's lands eer gesneuveld, enz."

„Dat is een uitmuntend stuk," riep ik, „ja, dat heeft iedereen gelezen; dat wil je toch niet...."

„Niets!" ging hij voort, „dat *is* uitmuntend: dat moet iedereen erkennen. En wat heb je bij dat verhaal gevoeld?"

„Ik ben er koud bij om 't hart geworden, telkens als ik het las of 't met gevoel hoorde lezen."

„Een grove fout!" hernam hij met een bedenkelijk gezicht.

„Wat?" vroeg ik verwonderd.

„En toen," ging hij voort zonder op mijn uitroep te letten, „toen gij dat gelezen hadt, wat hebt gij toen gedaan?"

„Wat ik toen gedaan heb? — Sakkerloot, dat weet ik niet. Ik heb misschien een pijp opgestoken of een kop koffie gedronken."

„Ongelukkige! Heb je toen niet dadelijk een plaatsbriefje genomen op de stoomboot naar Middelburg?"

„Zoover ik weet, niet."

„Ben je toen in gezegde stad niet naar de Nieuwe kerk geloopen?"

„Ik?"

„Ja, gij! Hebt ge toen niet aan den koster gevraagd, om het hek open te sluiten van de tombe van Evertsen? — Heb je toen je hoed niet naast je neergelegd en je pruik afgezet, aangenomen dat je een pruik draagt, om dat koude marmer op je knieën te kussen!" ging hij met klimmende opgewondenheid voort. „Heb je dat alles niet gedaan?"

„Ben je razend?" riep ik uit, „ik denk dat ik dan nu wel op Meerenberg zou zitten, als ik dat alles in mijn hersens gekregen had."

„Wat!" riep van Venne, „heb je dat niet gedaan? Dan verdien je achthonderd voet diep onder den grond gebracht te worden, daar half naakt te worden uitgekleed, aan een keten vastgemaakt en aan ieder been een twaalfponder mee te slepen, dagelijks een dracht zweepslagen te ontvangen en je heele leven niets dan zwarte boonensoep te eten!"

„Dat's een crimineel vonnis!" zei ik lachende; „is daar geen appèl van?"

„Als Helmers nog leefde en wat te zeggen had, vriend, en ieder kreeg wat hij verdiende, dan was dat uw lot en anders geen."

„Helmers!" riep ik uit, „wat heeft die met dien onzin uit te staan?"

„Het zijn zijne eigene woorden, die het u zeggen; of weet gij 't niet meer, wat hij na zijne voortreffelijke regels op Evertsen laat volgen?

O, wie bij dit verhaal zijn borst niet voelt ontgloeijen,
Niet naar zijn tombe snelt en daar een traan laat vloeijen;
Daar niet met bloote kruin het koude marmer kust,
Waaronder 't overschot dier martelaren rust,
Daar God niet knielend dankt met zaâmgevouwen handen,
Verdient des mijnslaafs lot in 's aardrijks ingewanden.

„Is dat bombast, of geen bombast, wat dunkt u!"

„'t Is bombast," antwoordde ik volkomen overtuigd.

„Wilt gij meer zulke staaltjes?" vroeg hij.

„Dank je vriendelijk," antwoordde ik, „ik heb aan dat eene volop genoeg. We kunnen er dus wel wat Helmers tusschen inwerken."

„Eigenlijk is hij niet kras genoeg," hernam hij, „want zooals je ziet, honderden lezen hem en merken 't niet eens op, en dat lijkt ons in de zaak, die we onder handen hebben, dus niet. Ik zal wel wat anders opdisschen. Laat ik mij eens even bezinnen. Hoe was je ook weer begonnen?"

„Een tiental jaren vlood daarhenen."

„Bah! hoe koud! Wacht, ik zal je eens wijzen, hoe zoo'n idee kan uitgewerkt worden. Schrijf maar op:

Tien jaren! — tien seconden of tien eeuwigheden —
Zijn neergesabeld in het nevelzwart verleden
Door 't vliegend vlammend zwaard des aardgeests — dat
Tot wijzer strekt, om de aethervluchtige uren

Op de eeuwenplaat, in blindend goud gevat,
Te merken! — Tien! ja tien!! o tien!! neen tien!!
Wat sterflijk oog..,..."

„Een oogenblikje, een oogenblikje!" riep ik uit, „ik kan je niet bijhouden! De Hemel beware ons, wat een *nonsens!*"

„Stoor me niet!" riep van Venne juichend uit, „stoor me niet: schrijf maar met halve woorden. 't Komt er niet op aan, al schrijf je er hier en daar een verkeerd. *Nonsens?* Je zult ze nog wel schooner hooren, eer ik klaar ben. Het wordt een prachtig vers! Schrijf maar weer door:

Wat sterflijk oog, ja zelfs met Hegels bril gewapend,
Zal 't wagen, droomend, vakend, wakend, slapend,
Naar 't vroeger „zijn of niet zijn" van die tien te zien?
Zal 'k, in 't oneindig ruim, der tijden kringloop keeren?
Wat baat mij hier uw hulp, o Gij, Philosophie?
Hier hoort mijn zielenoor der sferen harmonie,
In ruischend' éénklang met de harmonie der sferen!
Wat waagt mijn hand dan, om 't gordijn terug te slaan,
Dat die tien jaar bedekt — gesluierd beeld van Saïs!
Wat angst beklemt me dan, als 'k vraag: „Is 't wel gedaan?"
Rampzaalge voor altijd, als 't antwoord dan geen „ja" is!
'k Zie bliksems flikkren door den chaos van den nacht;
Maar 'k word gedreven door een onweerstaanbre macht,
En, moog' het stargewelf in duizend splinters breken,
Ik zal, ik wil, ik moet van tien jaar herwaarts spreken."

„Ziezoo," zei van Venne en bleef pal staan voor mijn schrijftafel, waar ik nog druk bezig was het laatste gedeelte op te schrijven, en alzoo voor een oogenblik de

wandeling stakende, die hij onophoudelijk met een sigaar in den mond door de kamer gedaan had, „ziezoo, mij dunkt, nu heb ik in die een en twintig regels omtrent evenveel gezegd, als gij in uw eenen:

Een tiental jaren vlood daarhenen.

„Wat klinkt die nu flauw, hè, bij zulk magnifique poëzie vergeleken? Nu zijn we op het standpunt, van waar gij nu verder kunt redeneeren, zooveel gij maar wilt: ik heb u nu gebracht op den dag, waarvan we morgen de feestelijke herinnering vieren."

„Klaar ben ik," zei ik opstaande, „'t staat geheel en al op 't papier. Laten we 't nu nog eens overlezen, tot waar we gekomen zijn." Ik deed dit met een emphase, die met het stuk in volkomen overeenstemming was, zoodat we beiden van harte „bravo" riepen toen het uit was.

„'t Is kostelijk," zei ik, „ik moet bekennen, ik heb veel gelezen van mijn leven, maar zooveel „niets," dat den schijn aanneemt van „iets," heb ik nog nooit in zoo'n klein bestek bij mekaar gezien. Waar duivel haalt gij zoo'n improvisatie vandaan?"

„Ik heb de dichters van de nieuwere school bestudeerd," zei van Venne met een gezicht, alsof hij het meende.

„Toch niet onze Nederlandsche?" vroeg ik lachend.

„Ik noem geen namen," antwoordde hij even ernstig.

„Maar komaan, vooruit op denzelfden weg, en, als 't kan, nog doller! Uw beurt! Geef mij nu de pen maar, en steek eene nieuwe sigaar op, want in dat stompje zit geen geest meer."

Ik deed zooals hij begeerde.

„Wat dunkt u?" zei ik, „als ik nu den eersten regel,

waar gij straks mee beginnen woudt, eens in de lucht gooide:

Barst los, bezielt u, heil'ge snaren!"

„Goed zoo," antwoordde hij, „ga je gang maar: hij staat er al, en nu een soort van triomfgeschal op de tegelbakkerij in de Rozenlaan. Spaar haar niet.

Ik voelde mij even opgewonden als hij zelf was, en binnen tien minuten had hij ook een vijf en twintigtal regels van mij op het papier, van geen minder allooi dan de zijne, maar die ik mijnen lezers nu maar verder sparen wil; met zeer weinig moeite kunnen zij zelf een paar honderd dergelijke te voorschijn brengen.

Het gevolg van deze werkzaamheid, waarbij wij beurtelings wedijverden, was, dat wij binnen anderhalf uur zeshonderd regels klaar hadden, zoo volmaakt onverstaanbaar alsof..... men ze in gemoderniseerd middeneeuwsch geschreven had.

„Hoerah!" riep van Venne, toen hij het slotwoord had gezet, „jammer, dat we niet met een gulden per regel betaald worden. Ziedaar, nu hebt gij een stuk bij mekaar, als ze dat gehoord hebben, dan verzeker ik u van twee dingen: vooreerst, dat ze u allemaal voor een door en door gestudeerden kop zullen houden, als gij 't maar met het noodige *aplomb* voordraagt, en ten tweede, dat geen mensch u meer om een vers zal vragen, bij welke gelegenheid het ook zijn mag; want, lees nu gemiddeld vijf regels in de minuut, dan houdt ge ze nog twee uren aan den praat; en daar is er geen een tegen bestand. Om mij behoeft gij u morgen niet te geneeren; ik zal wel maken, dat ik vóór dien tijd een sigaar opgestoken heb, en dan kan ik het best twee uren uithouden, met de werking van onze poëzie op

de gasten waar te nemen. En nu, mijn waarde, ga ik u verlaten, 't wordt langzamerhand tijd, om met oom Venkel mijn halftweetje te gaan drinken. Tot morgenmiddag dan. Ik weet natuurlijk van niets."

Met deze woorden verliet mij de vroolijke ziel, en ik gevoelde mij wel honderd pond lichter dan voor zijne komst.

Den volgenden dag tegen halfdrie, het bepaalde uur, stapte ik in een zwarten rok en een wit vest naar oom Venkel, waar ik zeven andere zwarte rokken en witte vesten vond en een achttal daarbij behoorende dames; het waren de heer des huizes, zijn neef Venkel met een K, een compagnon van dezen, verder de controleur, die tevens president van het Nut was, een gepensionneerde luitenant, de schoolmeester van de departementale school en Janus van Venne; de dames waren meer of minder bloed- of aanverwanten van deze genoemden. „Ongelukkige slachtoffers!" dacht ik bij het binnentreden, terwijl ik de hand in den borstzak van mijn rok stak, om te voelen, of ik het kostbaar manuscript nog wel bij mij had.

„Hoe is 't; heb je er om gedacht?" fluisterde Venkel mij in, nadat ik een oogenblik aan het algemeen gesprek had deelgenomen.

„Zeker," fluisterde ik weerom, „maar —"

„Kom, kom, geen *maren*," hernam hij, „'t zal excellent zijn."

„Dat hoop ik," zei ik, „maar ik vrees, — als 't maar niet te lang is."

„Te lang? Te lang? 't Kan niet te lang zijn," verzekerde mij de gastheer, „ja, ik wist wel, bij wien ik aanklopte. Waarschuw me vooral, (zoo maar met een wenk) als het op zijn eind loopt; dan kan ik inschenken, om de gezondheid te drinken."

„*Hem* zal ik ten minste dwingen, er van 't begin tot het eind naar te luisteren," dacht ik in mijn wraakgierig binnenste. „Let maar," zei ik, „op het woord des aardbewoners lotverwisselingswentelrad," „dat komt zoo wat in de laatste tien regels."

„Hoe is dat woord?" vroeg hij, „zou je me dat niet nog eens kunnen zeggen? Sakkerloot, dat is geen bagatel om te onthouden."

„Des aardbewoners lotverwisselingswentelrad," hernam ik, moeite doende, om een ernstig gelaat te bewaren bij de vergeefsche poging, die hij blijkbaar in stilte aanwendde, om het na te zeggen.

„'k Kan het nog niet uitspreken," zei hij, „maar — dat doet er niet toe; ik zal er wel op letten. Ik ben blij, dat ik nooit zulke woorden noodig gehad heb; die komen gelukkig in onze affaire zoo niet voor."

„Die zijn in de onze als gesneden brood," hernam ik.

„Ja, ja," zei hij, „zoo heeft ieder huis zijn kruis."

Ik bemerkte weldra dat hij ons geheim niet volkomen had bewaard, ten minste neef Venkel, een klein schraal mannetje met een stroogele kuif, kwam met een zekeren eerbied een gesprek met mij aanknoopen, waarin hij zoo nu en dan eene enkele phrase liet vallen, „dat hij gehoord had, dat ik zoo —, dat het zoo iets vreemds voor hem was, om —, en dat het voor het eerst van zijn leven was, dat er op hem en bij gelegenheid van een feest dat hij vierde" — enz.

Ik antwoordde natuurlijk alleen met de zeer *bête* grimlachen, grinnekingen en buigingen, die daarbij behooren.

Eindelijk gingen we aan tafel. Het diner was kolossaal, en muntte vooral uit door het volume en het groote aantal van zijne onderdeelen. Daarop volgde het dessert, en nu bemerkte ik, dat ik meer en meer het voorwerp van de algemeene aandacht werd; ik was klaarblijkelijk voor de

verzamelde gasten evengoed een onderdeel van dat dessert, als de confiturentaart, die in het midden stond. De toasten werden langzamerhand gedronken; wij hadden er al negen achter den rug; daar kwam onverwachts uit een Moscovisch gebak een kokertje van ijzerblik voor den dag met een groen satijnen lint er om, waarin, na opening een netjes opgerold, twaalfregelig gedicht bleek te liggen, dat eene algemeene verrassing was, en uit de erbarmelijkste poëzie van de wereld bestond, op nog erbarmelijker wijs door den president van 't Nut voorgelezen, terwijl aller oogen op mij gevestigd waren. Gezegd vers werd met den uitbundigsten lof toegejuicht, en hoeveel moeite ik ook deed om te betuigen, dat die eer mij niet toekwam, werd onmiddellijk daarop, „zonder dat men zich daar dan verder over wilde uitlaten," want „men wist, wat men wist," mijne gezondheid gedronken.

„Want dat is nog eene andere tortuur voor iemand, die „een lief vers maakt", dat alle beunbazenpoëzie, die bij zulke gelegenheden anoniem te voorschijn komt, onvermijdelijk aan hem wordt toegeschreven.

Ik en Janus Venne alleen, die zich vorstelijk met dat alles amuseerde, hadden gezien, hoe de arme meester van het Nut gedurende deze geheele episode beurtelings bleek en rood was geworden, en blijkbaar geen middel wist, om zijn vaderschap van het Moscovisch product te doen erkennen.

Ik besloot, hem later in zijne eer en reputatie te herstellen, dat ik dan ook gedaan heb, eer het feest ten einde liep.

Nadat Venkel tersluiks was opgestaan, en mij zachtjes was komen vragen, of dit nu het beloofde vers geweest was, en ik hem had verklaard, dat ik het nog in mijn zak had, verzocht hij mij, of ik het dan, als het ten minste zoo met den inhoud van het stuk overeen-

kwam, wou voordragen als de noga gewandeld had. Ik beloofde het hem, en toen dat baksel werkelijk den tour had gemaakt, stond ik op, en begon met de noodige preliminairen, waarbij ik, om mijn laatste gewetensbezwaar uit den weg te ruimen, met een enkel woord er van gewaagde, dat het misschien wat lang zou zijn, waarop eene algemeene verzekering van het tegendeel volgde.

„*Tu l'as voulu, George Dandin*!" bromde ik bij mijzelven, „nu zult gij 't stuk ook slikken van den kop tot de punt van den staart;" en ik haalde mijn lijvig handschrift voor den dag.

„Een oogenblikje permissie, vrienden," vroeg de ondeugende van Venne, die zijn pleizier haast niet verbergen kon; „wat dunkt u, zouden we dezen gewichtigen *toast* niet staande aanhooren. Ik vind, om de plechtigheid van het oogenblik —"

Men was daar zeer voor; eenigen stonden zelfs al op, en legden hunne servetten neer; maar ik voelde, dat ik dan nooit den moed zou hebben, om tot het einde vol te houden: daar mochten ongelukken van komen; — en het gelukte mij dus na veel moeite, de uitvoering van dit voorstel, tot groote teleurstelling van Janus van Venne, te verhinderen. En alzoo stak ik van wal:

Tien jaren! tien seconden of tien eeuwigheden!"

en zoo voorts.

In den beginne zag ik niets dan opgetogen gezichten vol bewondering, want niemand durfde te laten blijken, dat hij er geen woord van begreep, om niet door zijn buurman voor een ezel gehouden te worden. Maar toen de eerste tien minuten voorbij waren, begon langzamerhand de een en ander een appelschil op het voor hem

staande bordje in kleine stukjes te snijden, of een amandelbast nog eens te kraken. Na het dubbel van dien tijd begonnen eenigen te gapen, anderen, van de stoutmoedigsten, haalden met een bedenkelijk gezicht de schouders tegen elkander op; daar werden ontzaglijk veel broodkruimels tot balletjes gedraaid, en zeer veel vreemde figuren van de servetten gevouwen; ik ging zonder genade voort. — Toen het een half uur geduurd had, begon een van de lampen te verduisteren en werd in stilte weder opgedraaid; tien minuten later, dezelfde vertooning met de tweede: ik stoorde mij aan niets.

„Heb je hem nog niet hooren zeggen: het wisselrad," vroeg Venkel fluisterend aan den spotboef Janus, die naast hem zat, en met eene onverstoorbare kalmte naar mij zat te luisteren.

„Hoe zegt u dat, oom?" vroeg Janus.

„Het wisselrad," fluisterde de oom nog eens.

„Neen, oom, dat woord is er nog niet geweest; maar hij heeft er anders al heel wat gezeid, vindt u niet?"

„Dat heeft hij," zuchtte de arme Venkel.

„Maar 't is mooi, vindt u niet?"

„Machtig mooi," zuchtte de oom nog eens.

Ik ging intusschen maar altijd door; ik voelde mij zonder medelijden, want de rust van mijn leven stond op het spel. Zesmaal had tante Venkel, als er eene kleine pauze van een paar seconden kwam, hare hand naar de gembercompote uitgestoken, maar zesmaal weer met schrik teruggetrokken; daar waren gasten, die tot tweemaal toe door hunne buurlui wakker gestooten waren, omdat ze hoorbaar begonnen te slapen; de eene lamp werd nog eens opgewonden, maar tevergeefs, zij werd al duisterder en duisterder, verspreidde nog een paar minuten een doffen donkerrooden gloed en een vreeselijken walm en ging toen uit, maar niemand had

den moed, zich te verroeren. De meid, die bij de eerste vijf en twintig regels in de kamer had willen komen, was met een geweldigen schrik op het algemeene: Sst... Sst... van het gezelschap in de gang teruggesprongen en had geene nieuwe poging gewaagd.

Toen ik bemerkte, dat ik de schitterendste uitkomst had verkregen, die ik maar verlangen kon, begon ik een weinig medelijden te gevoelen en heele stukken over te slaan, daar toch niemand in staat was, er iets van op te merken. Eindelijk toen het ruim vijf kwartier geduurd had, zei oom Venkel, die in het laatste kwartier zijn oogen al meer en meer had opengespalkt om wakker te blijven, tot Janus:

„Nou heeft hij het, geloof ik, gezeid."

„Wat, oom?" vroeg Janus, die aan zijne vierde manilla was.

„De wentelverwisseling."

„Ik geloof ook, dat ik zoo iets gehoord heb," antwoordde Janus koelbloedig, „maar wat zou dat?"

„Dan moeten we inschenken," fluisterde de oom.

„Iederen keer als hij wentelverwisseling zegt? Dan spijt 't mij, dat hij 't al niet meer gezegd heeft. Maar 't is een machtig mooi gedicht, oom. Ik geloof niet, dat er hier in de stad ooit zoo'n mooi gemaakt is," ging de onverbeterlijke spotvogel voort.

„Daar is ten minste plaats genoeg voor een boel moois, in, Janus," zei Venkel altijd even zacht, „ik ben maar bang, dat het een beetje lang zal gevonden worden — ik heb er geen verstand van, maar, — jongen, schenk je buurlui vast eens in."

„Om dat woord, oom? Maar wat beduidt dat eigenlijk? Wil dat zeggen dat we halfweg zijn?"

„Beware!" riep Venkel, „neen, dat 't zoo metéén uit is."

„Dat spijt me," zei Janus, en schonk de glazen, die binnen zijn bereik waren, vol.

Eindelijk was het stuk dan ook werkelijk uit, en had het volle effect gemaakt, dat ik er van verlangen kon. Een algemeene zucht steeg in de kamer op, het was of alle borden en flesschen meezuchtten; de glazen werden met eene zenuwachtige haast volgeschonken, alsof men vreesde, dat ik weer beginnen zou als men er niet spoedig bij was; alle gasten stonden op, ieder keek zijn buurman met een paar glazige oogen aan, alsof hij gebiologeerd was, totdat eindelijk een van allen tot den jongen Venkel met een K zei: „Nu, mijnheer Venkel, uwe gezondheid dan en die van de juffrouw!" Dat gaf een richting aan de verwarde gedachten en maakte de tongen weer los, de plaatsen werden verlaten, men ging naar Venkel en zijne vrouw toe, die met een hoogst confuus gelaat al die eerbewijzen aannamen. Het was, alsof men, door zich een weinig te vertreden, zich schadeloos zocht te stellen voor de lange gedwongen rust. De meid kwam weer binnen en bracht het ijs, dat in den vorm van room genuttigd werd, daar het voor een half uur al was begonnen te smelten — iets dat tante Venkel mij nooit vergeven heeft; de lamp werd opnieuw aangestoken en alles kwam zoodoende weer in orde.

„Mijnheer," zei de meester van 't Nut tot mij, toen hij, op zijne wandeling naar juffrouw Venkel, op mijne hoogte gekomen was, „mag ik deze gelegenheid aangrijpen, nu dezelve zich zoo ongezocht voordoet, u mijne diepe bewondering te betuigen voor uw doorwrocht gedicht, dat ik van het begin tot het einde met de meest mogelijke belangstelling heb gevolgd? Het is een parel uit den Oceaan, mijnheer."

„Ik ben zeer gevoelig, mijnheer," antwoordde ik, „voor uw lof, te meer daar ik in u, indien ik mij niet

bedrieg, een kunstbroeder begroeten kan. Het stuk, dat zich daar zoo straks uit de Moscovische taart heeft ontwikkeld, geloof ik —

De man werd paarsch van aandoening: „Mijnheer," zei hij, „ik bewonder uw richtigen poëtischen blik. Ja, waarom zou ik het ontveinzen, dat kleine gewrocht was eene mijner dichtproeven; ik hoop, mijnheer, in de gelegenheid te komen, nader kennis met u te maken."

Hier bogen wij beiden en hij zette zijne wandeling voort. Het diner liep verder af zooals alle andere, en ten elf uur was ieder in zijne woning teruggekeerd. Ik sliep dien nacht zoo gerust als ik in jaren niet gedaan had.

Den volgenden morgen zat ik nog aan mijn ontbijt, toen er aan mijne deur getikt werd, en tot mijne groote verwondering de gepensionneerde luitenant binnen kwam. Ik verzocht hem dadelijk plaats te nemen, en een koude schrik viel mij op 't hart, toen ik bemerkte, waarom hij bij mij gekomen was. Hij begon namelijk met mij te zeggen, dat ik gisteren op het diner van den heer Venkel, zulk een allerprachtigst vers had gereciteerd, en dat hem dit den moed had gegeven mij een klein verzoek te doen, waarvoor hij wel duizendmaal zijne excuses maakte. „Lieve hemel," dacht ik, „zouden dan nu toch al mijne pogingen vergeefs geweest zijn?" toen het mij plotseling inviel, gezien te hebben, dat de goede man nagenoeg van het begin tot het eind van mijn gedicht had geslapen. Dat gaf mij weer eenigszins moed; maar tegelijk zag ik er uit, wat mijn lot geweest zou zijn, als ik niet zulk een doortastenden maatregel genomen had. Ik hoorde nu met het grootste geduld het verhaal aan, hoe hij sedert zeventien jaar geëngageerd was met het nichtje van een drogist, die maar volstrekt geen permissie tot het huwelijk wou geven; hoe hij ieder jaar van zijn meisje een kooi met broeiende kana-

rievogels present kreeg, en haar daarvoor even geregeld ieder jaar met een klein vers bedankte; hoe Doris Lang dat al dien tijd voor hem „bedisteld" had, en met welk een angst hij nu, sedert den dood van genoemden dichter, die nieuwe kooi in aantocht had gezien; hoe ik nu zijn eenige hoop in deze netelige omstandigheden was.

„Ja mijnheer," zoo besloot hij zijn verhaal, „dat is nu eene gewoonte van zeventien jaar, en het zou mij hard vallen, als ik daarvan moest afwijken. Zooals ik de eer heb u te vertellen, heb ik nu zeventien kooien! Ik behoef u niet te zeggen wat dat is; op 't oogenblik tel ik negenhonderd twee en twintig kanarievogels, behalve de eieren in de nesten en mijn meisje heeft dus even zooveel verzen van me, of eigenlijk, ik meen zeventien, en over vijf weken moet het achttiende klaar zijn. Als gij mij dus uit den brand wilt helpen, zal ik u ontzaglijk dankbaar wezen, want ik kan het niet — ik heb het nu sedert vijf maanden vruchteloos geprobeerd. Één regel heb ik, als ik u daarmee dienen kan, dat is dan vast wat: ik wou dan namelijk graag, dat het vers begon met:

Gelijk twee beukentakken aan een zelfden stam verbonden,

en die oom en tante van mijn meisje worden in de wandeling Jas en Nel genoemd; als u dat er in kon laten vloeien, zou me ook heel aangenaam zijn."

Hier hield hij op, en keek mij vragend aan. Wat zou ik doen? Op eenmaal mijne rust weer in gevaar brengen, of hem glad afslaan? Dat laatste kwam mij toch wat barbaarsch voor.

„Hoor eens," zei ik tegen hem, „ik wil u gaarne zoo goed ik kan helpen, maar op eene voorwaarde."

„Op alle voorwaarden die gij wilt," zei hij, terwijl een steen van zijn hart scheen te vallen.

„Op voorwaarde, dat gij, hetgeen ik maken zal, aan niemand in de stad laat lezen."

„Daar geef ik u mijn woord op," hernam hij.

„Dat gij aan niemand vertelt, dat ik iets voor u heb geschreven, en gij het onmiddellijk aan uw meisje stuurt, en er geen copie van houdt."

„Wilt gij mijn gesp van vijfentwintigjarigen dienst in pand hebben?" vroeg hij, „totdat ik u het antwoord van mijn meisje laat lezen, dat zij het vers ontvangen heeft?"

„Dat is niet noodig," antwoordde ik, „ik vertrouw uw woord genoeg."

Nadat hij mij nogmaals plechtig verzekerd had, dat hij zich aan de gestelde voorwaarden zou onderwerpen, ging hij met een opgeruimd gemoed weer heen.

Ik had door dit bezoek de grootte van het gevaar leeren kennen, waaraan ik ontsnapt was door de welgelukte krijgslist, die Janus van Venne mij aan de hand had gedaan, en was dubbel dankbaar. Een half uur later bracht de meid mij een pakje binnen. Ik opende het, en vond er een sierlijk geschreven brief in van den meester der departementale school, waarin hij mijn dichterlijk oordeel vroeg omtrent de nevensgaande stukken. Het waren zes en zeventig motto's en poëtische brokstukken uit een Engelschen roman, dien hij juist bezig was te vertalen, met zijne „Nederduitsche overzetting in dichtmaat" er bij. Ik zag ze even in en bevond, dat die, welke in onze taal tamelijk verstaanbaar waren, hoegenaamd niets meer van het oorspronkelijke hadden, en dat, omgekeerd, die het naast aan het origineel waren gebleven, volmaakt onbegrijpelijk waren geworden in het Hollandsch. Omdat het werk er dus niet slechter door zou worden dan de meeste van die soort, schreef ik den meester denzelfden middag een

zeer vleienden brief over zijne vertaling, en daar ik zorg droeg, hem overal waar ik maar kon, bekend te maken, als den dichter van het Moscovische taartgedicht, begon hij langzamerhand de beroemdheid van Doris Lang te verkrijgen, en sedert dien tijd is mij niemand meer om een regel poëzie komen lastig vallen.

DE DOODE LANGOOR HANS

Den 6en Juni 1861 stierf Cavour. Zijn dood bracht een ontelbaar aantal personen in geheel Europa in beweging, uitingen van de hoogste waardeering zoowel als van de diepste verguizing. Tot de eersten behoorde eene berijmde lofrede, die den 10en Augustus van dat jaar opgenomen werd in den Nederlandschen Spectator, waarvan ik toen vaste medewerker was. Met den inhoud en de strekking van het stuk kon ik mij volkomen vereenigen, maar de vorm....? Nog voordat ik aan de ernstig gemeende, maar bepaald komieke slotregels was gekomen, was een onweerstaanbare aandrang in mij opgewekt om er eene parodie op te schrijven. Dat is de oorsprong van het hiervolgende gedicht, dat eenige weken later in den Spectator verscheen.

Tot juist begrip moet de lezing van het oorspronkelijke stuk voorafgaan, waarom ik het hier ook heb opgenomen.

IN MEMORIAM.

10 Augustus 1810 — 6 Juni 1861.

Lauwer en treurwilg! — geen krijgsmanslaurieren,
Bloedig geplukt op het rookende veld,
Die ook een woestaard het hoofd kunnen sieren,
Buit zonder vrucht ook voor 't stoflijk geweld. —
Eén van de reuzen, die 't zijnde bestieren,
Stierf — vlecht een krans van cypres en laurieren,
Kroont hem, in denken en daden een held.

't Is niet der dichtkunst betoovrende glorie
Die hem omgeeft met haar straalkrans van goud;
't Is niet der wetenschap kalme victorie
Die zijnen naam voor alle eeuwen behoudt.
Grootscher vermeldt hem de stem der Historie;
Smelt, Fantasie, voor het oog der Memorie
Als zij uw sluier van neevlen doorschouwt —
Vlecht hem een krans van cypres en laurieren,
Laat ons de zerk van den eedle versieren
Die in het midden zijns werks werd geveld;
Eert hem, des denkens, der werklijkheid held.

Kranst hem, die schittrend in jongelingsbloeitijd
Luister versmaadde van leger en hof,
Kalm zich verbergend in manlijken groeitijd,
Neerziend op blaam, reeds te groot voor den lof;
Leerling en toonbeeld van Albions zonen,
Hem, die een rijkdom van kennis zich wrocht,
Burgermansvlijt om den adelbrief vlocht,
Wetenschaps hulp voor het boerenwerk zocht,
De aarde onze moeder met garven ging kroonen,

Strijder voor vrijheid en recht zich kwam toonen,
't Spooksel doorzag van denkbeeldige troonen,
De onmacht begreep van Italiës zonen
Zonder een helper hun droombeeld te kronen,
Kalm door het blinde gemeen zich zag hoonen
(Licht dat hem nimmer de volksgunst zou loonen),
Kalm bij het vallen van Oostenrijks vlag,
Kalm bij Novara's verplettrenden slag.
Langzaam zwoegt hij, schreê voor schrede,
Stap voor stap op steile baan,
Rechts en links geeft alles mede,
Wikkend, wagend, weer een schrede,
Weer een punt om vast te staan.
Naast den afgrond, langs de steilten, —
Bijgeloof en dwinglandij,
Hoe ze ook knersen, wat ze ook fronsen,
Steeds vooruit en stout en vrij.
De edelsten, de besten vallen,
Zie Gioberti, zie Manin,
Santa Rosa's stervensuren
En Anite in San Marin.
Pontifex en Keizer dreigen —
Paus, de vrijheid! Caesar, 't recht!
Baren loeien, klippen dreigen,
Masten kraken, scheepsliên hijgen,
Zal de stem des stuurmans zwijgen,
Stikken in het doodsgevecht?
Neen, zijn vlag waait hoog en hecht:
Paus, de vrijheid! Keizer, 't recht!

Daar rijst uit de golven
In rozigen gloed,
Slechts schijnbaar bedolven
In velden van bloed,

De dagkoninginne
Met stralenden gloor;
Ze zetelt beheerschend
Op gulden auroor.
Zij glijden, zij rijden op 't golvengeklots,
Zij nemen hun plaats in bij stroom en op rots.
Zij lijden, zij strijden aan duistere zee,
Van Inkermans bergen tot Kamiesch' reê.
Wat deren de zorgen, wie kent er nog vrees?
Vijf rijken Europa's, een zesde verrees.

Met de nieuw verworven grootheid,
Pas geoogst in 't moordgewoel,
Treedt hij in Europa's raadzaal,
Pleit hij voor Europa's stoel.
De dwerg keert met lauwren van 't reuzengevecht;
„Monarchen, mijn vrijheid, ik verg ze als mijn recht."

Toen kwam er een keizer over de zee
En 't klonk: „de driekleur omhoog!
Voor recht is 't en vrijheid van berg tot zee,
Dat hij naar het slagveld toog."
't Gejuich van millioenen verrees overal,
De bergen weerkaatsten het vrijheidsgeschal
Milano weêrklonk van het dondrend geknal
Dat golfde langs Padus' betooverend dal
En bonsde aan des vierhoeks onneembaren wal.
Zouaven, ze leiden ten doodlijken dans,
De meeren weerspieglen der wapenen glans,
Reeds geeft Solferino zijn bloedigen krans,
En ziet men den heerscher van Mantova's trans,
Den leider, den strijder,
Den grootschen bevrijder;
Den redder, den rader,

Italiës vader ———
Verrader! verrader!
Weer ging er een keizer over de zee,
Maar 't klonk: „de driekleur in 't stof!"
Een smartekreet rees van zee tot zee:
„Dra keert der dwinglanden hof!"

Toen trad er een zeeman den dood te gemoet
Die een edeler strijd begon,
Geleidend een forschen, heldhaftigen stoet
Dwars over der Middelzee lachenden vloed
Naar brandend Palermo's verdelgenden gloed;
Hij kwam, hij zag, hij won;
Italiës vrijheidszon;
Maar de helft van zijn schare, geveld in haar bloed,
Zegt zwijgend, hoe duur hij verwon.
En het ros werd ontboeid — en het schudde den kop,
Doorkliefde de beemden in woesten galop,
Vernielde den akker met stampenden schop,
Op jonge vrijheid prat;
Werd wild, en warm, en mat;
Haast vliegt er de ruiter, de dwingland weer op.

Vast den toom gegrepen,
Zich in 't zaâl gezet;
Forsch den nek genepen,
't Ros gesteld de wet,
Met stalen vuist,
Stout, niet onbesuisd —
Gij roemrijke ridder, die niets hebt gevreesd,
Zijt geen staatsman geweest.
Held en dichter wijken
Voor 't Proza van 't stichten der rijken,
Voor 't torschen, voor 't zwoegen,
Voor 't steen bij steentje voegen;

Zij zouden machtloos bezwijken,
Nooit het doel bereiken.
Gij redder, bevrijder,
Belangeloos strijder,
In ridderlijk schoon
Straalt uw gloriekroon,
Maar in 't harde leven
Is 't den ridder niet gegeven
't Rijk te stichten,
Juist te richten,
Ieder vijand te doen zwichten;
Taaier taak blijft te verrichten.

Zwoegend, als de mieren,
Maar met reuzenkracht,
Moet hij 't rijk gaan stieren
Door der toekomst nacht.
Zonder ooit te klagen,
Zonder steun te vragen,
Blijft de last te dragen,
Centnaarzware vracht,
Vaak het hoofd te bukken
Voor eens Caesars nukken;
—'tVolk vaneen zien rukken
Zonder woord of klacht,
Altijd moet hij jagen,
Soms vermetel wagen,
Menig laster dragen,
Menig zwakken schragen,
Eenzaam en alleen,
— Duister om hem heen.
Hij hief zijn Italië uit den bittersten nood,
Zijn heerlijke geest maakte Italië groot,
Zoo hij stierf, hoe licht was 'tItaliës dood.

Ziet, daar ligt hij neergezonken,
En de scheidenstijd is daar,
Slechts de laatste levensvonken
Flikkren om de stervensbaar;
't Einde is daar.
De dood geeft een uitstel van enkele dagen;
Voor 't laatst nog zal de ijzeren geestkracht het wagen;
— Wie is 't die zoo koortsig de schrijfpen doet jagen?
De trouwste der volgren zit neer aan zijn zij,
Schrijft dagen en nachten — den inhoud geeft hij.

Voor zijn stouten koning
Dien hij haast verlaat,
Voor Europa's Caesar,
Dien Europa haat,
Blikt hij in de toekomst
Eer hij henen gaat,
Geeft zijn stouten koning
Nog zijn laatsten raad.
Hoog flikkren de vonken van 't stervende vuur;
Neer zinkt hij verdoofd in des ondergangs uur.

Afgestreden
Liggen daar de stramme leden,
't Is verleden.

Onvergeten,
Zal 't de verre toekomst weten,
Godlijk 't heeten,
Al de eeuwen zullen 't weten,
Hoe heerlijk uw geest van de aarde voer,
C a v o u r.

E. J. KIEHL.

Motto: — Pro Memoria.
Echo: *ia! ia! ia!*

Distels en doornen! — Geen kippenpasteien
Of ambrozijn, waar Homerus van zong;
Goed om den smaak van een smulpaap te vleien;
Kost zonder pit voor een hartsleêren tong.
Schrijft maar geen vellen vol treurende epistels,
Vlecht hem een kroone van doornen en distels,
Zingt hem een lied zoo als niemand ooit zong.

't Is niet der dichtkunst betoovrende glorie,
Die hem omgeeft met een straalkrans van goud,
Om zijn gezang is het ook niet, jandorie!
Dat men een ezel in 't tuig onderhoudt.
Maar gij, o Hans, van u spreekt de historie!
Weg, Sancho Pança! vlieg uit mijn memorie,
Gij en het grauwtje, dat gij zoo verhieft!
Bileams ezel! zwijg stil, asjeblieft!

Kranst hem, die schittrend in jongelingsbloeitijd
't Ranslen belachte van bezem en stok;
Die bij het eind van den manlijken groeitijd,
's Nachts op een stal stond — te groot voor een hok;

En in zijn jeugd (ach! voor andren de stoeitijd)
Reeds langs den straatweg een karretje trok!
Leerling en toonbeeld voor allen zich toonde,
Hem, die een huid als een tromvel zich wrocht,
Burgermanspot in de hakselkist zocht,
Mestkartoevoegsel bij 't boerenwerk brocht;
Als de aard, onze moeder, met garven zich kroonde,
Kalm bleef bij 't ranslen, geduldig maar zweeg,
Kalm — ook vooral als een ander het kreeg.

Langzaam zwoegt hij, schreê voor schrede,
Stap voor stap op lange baan;
Draven deed hij zelden mede,
Galoppeeren .... nooit gedaan!
Naast den afgrond, langs de steilten,
Dat's voor ezels kinderwerk,
Hoe de boerenmeiden vreezen,
Steeds vooruit en stout en sterk,
Boer en slepersbaas, ze dreigen —
„Boer, schei uit, hoor!" — „Baas, hou op!"
Stokken zwaaien, zweepen dreigen,
Steenen gooien, schoppen krijgen,
Neen, dan kan geen ezel zwijgen!
Met zijn staart fier achteruit,
Schreeuwt hij balkend overluid:
„Baas hou op, hoor! Boer, scheî uit!"

Pas rijst uit de golven
In rozigen glans,
Een beetje te vroeg nog.
Naar 't oordeel van Hans,
De dagkoninginne
Met stralenden gloor,
En zetelt beheerschend
Op gulden auroor,

Of Hans moet de stal uit bij 't morgenrood.
De kat is al op en loopt rond in de goot,
De hond leît bij 't hok met een been in zijn bek,
De haan zit te kraaien op zij van het hek;
Twee kippen, die staan er al kakelend bij, —
Vijf beesten dus zijn er — het zesde dat's hij.

Buiten om het hoekje staat er
Voor zijn pover dejeuné,
Simpelweg een emmer water
Met een drooge roggesneê.
„'t Is schande," zegt Hans bij dat mager gerecht,
„Boer, 'k wil nog meer eten; ik verg 't als mijn recht!"

Toen kwam er een groenteman over de zee,
En riep: „Wie verdient er graag wat?
Ik breng hier een vrachtje savoyekool mee,
Dat moet nog vandaag naar de stad!"

Toen schreeuwde de boer uit het raam van zijn stal;
„Zeg baas, leg je koolen maar vast aan den wal;
Ik wil ze wel rijden voor haast niemendal."

— Maar lacie, die broodnijd, die spookt overal!

Zijn buurman, die 't hoorde, kwam ook op de koord,
En stapte subiet bij den groenboer aan boord,
En nam toen op volgende wijze het woord:
„Ik heb hier een wagen en paard, zoo als 't hoort.
Zoo'n ezel, die kruipt als een schillepad voort!
Kom, breng jij je koolen gerust maar van boord,
Ik rijd ze ook naar stad toe voor haast niemendal,
Mijn boêl staat al klaar, zoo je ziet, voor den stal,
En eer je geniest hebt dan ben ik er al."

En hoe hield zich thans
De meester van Hans?
Die werd zoo kwaadaardig
Zoo valsch als een hel!
Toen gingen ze aan 't schelden,
En geen bagatel!
— „Jou lage onderkruiper!" —
— „Waar hou je me voor?" —
— „Jou brandewijnzuiper!" —
— „Jou ezelsmajoor!" —

En den armen groenboer van over de zee
Dien raakte zijn kop op hol;
Daar stond hij tusschen die razende twee,
Die op malkaer scholden als dol.

Toen kwam er een diender die twee te gemoet,
Die een edeler strijd begon.
De man had een zilveren band om zijn hoed,
Een geverfde knevel, zoo zwart als roet,
En hij stapte vooruit met heldenmoed,
Zoodat men wel zeggen kon:
„Hij kwam, zag en overwon."
Hij droeg een sabel behalve zijn stok,
Maar dien hij nooit trok.
Hij kwam tusschenbeiden met krachtige taal,
En — juist toen hij sprak ging het paard aan den haal,
Met den wagen er bij — en het schudde den kop,
Doorkliefde de beemden in woesten galop,
Vernielde den akker met stampenden schop,
Op jonge vrijheid prat,
Werd wild en warm en mat.
En de diender schreeuwde: „Grijp hem bij zijn bek!
„Hou de leidsels in, kerel! — Ben je gek?
„Als je niet oppast, breek jij en je paard den nek!"

En hij grijpt den teugel
Vast en krachtig aan.
Met een stomp of zeven
Brengt hij 't dier tot staan.
Met stalen vuist,
Stout, niet onbesuisd,
Zoo als iemand, waar een echte agentenziel in huist.
En met een fierheid, die nergens voor vreest,
Roept hij: „Snij uit met je beest!
Je bent nooit een voerman geweest.
Je moet eerst nog leeren,
Bedaard een wagen met kool transporteeren.
Alles moet hier bukken
Voor 't proza van: Maak geen ongelukken,
Voor 't torschen, voor 't zwoegen,
In 't spoor zich te voegen,
Je zou machteloos bezwijken,
Nooit het doel bereiken.
Je bent een koetsier
Om met een troep dronken boeren
In een janplezier
Over een kermis te toeren.
In ridderlijk schoon
Straalt dan je gloriekroon;
Maar dat's geen gedoente
Met een wagen groente.
Langzaam rijden,
Steentjes mijden,
Als iemand, die voor niets anders hart heeft,
Dan dat hij op zijn tijd zijn waar op de markt heeft."
Zoo sprak hij bedaard maar bar.
De man met het paard retireerde,
De baas van Hans triomfeerde
En laadde de kool op zijn kar.

Zwoegend als de mieren
Gaat nu Hans op 't pad,
Om zijn kar te stieren
Naar de markt in stad;
Zonder ooit te klagen,
Zonder hulp te vragen,
Trekt hij aan zijn vracht.
Moet hij 't hoofd soms bukken
Voor zijns meesters nukken, —
Hij blijft voorwaarts rukken
Zonder woord of klacht.
Maar 't werd kwart voor tweeën, —
Sinds vier uur op 't pad
Had hij voortgereeën
Zonder droog of nat.
„Och, ik heb zoo'n honger,
'k Kan niet langer gaan,"
Sprak hij, en toen drong er
In zijn oog een traan.
Doch toen hief hij 't hoofd op in bitteren nood,
En zei: „Sakkerloot!
Ik verdien voor den baas het brood,
Als ik van honger stierf was de baas ook dood."

In dat denkbeeld weggezonken,
Wordt hij eensklaps opgewekt,
Denkende aan de koolenstronken,
Die hij in zijn wagen trekt. —
Toevallig genoeg,
Bleef de baas wat terug in de deur van een kroeg,
Dat geeft hem een uitstel van dertig seconden;
Meer heeft hij niet noodig; — nu is 't al gevonden.
Hij draait zich en rekt zich, belust op den buit,
En hapt naar de koolen, en grijpt er een uit.

Hij slokt in der haast met gevaar van te stikken. —
Wat is 't dat hem eensklaps zoo vreeslijk doet hikken
En slikken en proesten en snurken en snikken?
De koolstronk bleek, ach! voor zijn keelgat te groot,
Wou achter- noch voorwaarts, O, Hans, dat's je dood!

Vruchtloos wil hij hoesten. —
Als hij dat maar kon! —
Maar hij dreigt te bersten
Als een luchtballon,
En als hij wil schreeuwen
Kan het er niet uit; —
Een gebroken blaasbalg
Geeft nog meer geluid.
Als een kurketrekker
Kronkelt zich zijn staart,
En met draaiende oogen
Stort hij neer ter aard,
Eén sprong nog — een vonk van het stervende vuur,
Neer zinkt hij, verdoofd in des ondergangsuur.

Afgestreden
Liggen daar de stramme leden
't Is verleden.

Elk zal 't weten,
Nooit vergeten
Dus zal elk het altijd weten,
Hoe, als een gebarsten viool, die op een vliering wordt gesmeten,
Zoo ook uw laatste snik voer naar 's hemels trans,
Hans!

LONDINIAS VAN VOSMAER.

In 1872 deed Vosmaer met drie vrienden eene reis naar Londen, en beschreef na zijne terugkomst dien tocht in Homerischen versvorm, dien hij met verwonderlijke gemakkelijkheid op de meest moderne onderwerpen toepaste.

Reeds dadelijk boeit het begin van de reis, toen

„Vroolijk zaten op dek de Batavische mannen. Het stoomschip
Hupte bevallig op 't zachte gewiegel der golven; in d'oostwind
Wapperden wimpel en doek; zóo zweeft op orchestrischen maatklank
Lenig en slank de danseuse".

en daarna de tochten door het gewemel van het Londensche „warnet, straten aan straten," hetzij te voet, hetzij in

„Hansoms — dus naar den vinder genoemd —; een gemaklijken zetel
Bouwde er de wagenaar in en een porte-brisée aan de voorzij;
Raderen maakte hij, twee, zeer groot, veelspakig en wieksnel.
't Alles vernissend, sierde hij 't fijn met een bies om den wielrand,
Ook om de stralende spaken, die bliksemend glanzen in 't zonlicht.
Vóor is 't uitzicht vrij, want van achteren, hoog op zijn zetel
Stuurt met de lederen teugels de drijver het ros met gewisheid.
. . . . . een bloem in het knoopsgat,
Zwaaide de zweep; „all right" . . . . . .
. . . . . .
„Hoeveel wonderen zagen ze, zwervend in 't prachtige London!

. . . . . kostbare winkels, paleizen of glazen musea;
Parken in 't midden der stad, waar wemelt de hoogere wereld,
Hobblende ruiters, en lady's leunend in 't glanzende rijtuig;"
. . . . . .
„Thackeray's snobs, Sam Weller, Tobias en godlijke Fallstaff,
Hansom en omnibus, menschen van allerlei kleuren en kleeding
Kruisten er, levende draden, geweven met koortsige snelheid,
Drieërlei wereld door, — óp, bóven, en ónder den stadsgrond;
Ja, in de lucht zelfs wisselt gedachten 't elektrische draadwerk,
Dat met zijn strepen de ruimte doorlijnt als een reuzig muziekblad."

Dit geestig gedicht, waarin het moderne Londen en het antieke Hellas op de meest vermakelijke wijze dooreengehaspeld worden, en dat onder den titel „Londinias" met eigenhandige teekeningen van den artistieken schrijver het licht zag, maakte grooten opgang en gaf mij aanleiding tot de hier volgende regelen in denzelfden versvorm, die in den Nederlandschen Spectator van den 5en Januari 1878 werden opgenomen.

LONDINIAS VAN VOSMAER,

gelezen op den spoortrein door Muloothros.

Muze, bezing het genot, dat een boekenverslinder gesmaakt heeft
Toen hij, verlatend de stad, aan den boord van den Amstel gelegen,
Reisde naar 't zuiden, naar 't vlek, dat de Hollandsche graven tot peet heeft.
Meld hoe het mogelijk was, dat hij, ruimte vergetend en tijdloop,
Door 't rookspuwende ros van Hefaistos medegesleept werd.
Zoel was d' ochtend geweest, en, verzonken in stille gepeinzen,
Had hij geslenterd in straten, op singels en velerlei grachten,
Geurige dampen verspreidend, ten wierook voor Hugiëia;
Had op het plein van den Dam voor de honderdste male bewonderd
't Huis met de vensters en ook 't huis zonder vensters daarover,

Voorts ook de pomp, het symbool van den volksgeest, smachtend naar water,
Had ook zijn offer gebracht in den grijzen hardsteenen tempel,
Door Pelletier daar gewijd aan Nicotia Hestia's eerdienst.
Zoo dan bereikte hij drentlend, betredend den zwarten asfaltweg,
Verder de woelige straat, die genoemd is naar 't zuigende rundvee,
Tot hij op eens voor het huis van een nijveren boekenverspreider
Roerloos stond, als waar hij geworteld in d' aard, zooals eenmaal
Schuchtere Dafne, afwerend d' omhelzing van Foibos Apollo.
Meld het, o Muze, bezing wat het was, 't merkwaardige voorwerp,
Keetnend den voet en het oog van den boekenbeminnaar Muloothros.
Lokkend lag het aldaar voor het venster des winkels; er lag rechts
D'Odussea en links de Batrachomuomachia.
Voor op den buitensten omslag, den peerlgrijskleurig geverfden,
Sierlijk geprent, en omlijst door symbolische teekens en beeldwerk,
Die, zoo rood als de kreeft, uit den ziedenden ketel getogen,
Beide door kleur en door vormen den kunstenbeminnaar bekoren,
Las hij als magischen titel de woorden: „Londinias — Vosmaer."
IJlings rijpte 't besluit bij den boekenvereerenden wandlaar:
Diep in den geldbuil greep hij, en vond twee drachmen, zijn laatste,
Overgelukkig zich prijzend, dat hij in den Haag een retourkaart
Zich reeds gisteren kocht, en verzekerd dus was van zijn thuisreis.
Aldus offert de zeeman, als 't schip tot vertrekken gereed ligt,
Ook zijn laatste vijf cent voor een borrel, een klare, tot afscheid.
Hij dus, tredend in 't huis van den boekenverspreider, begon zoo:
„Meld mij naar waarheid, Amstelbewonende nijvere boekman,
Meld, asjeblieft, mij den prijs, dien gij wilt dat men brenge ten offer
Om te verwerven dat boek, dien peerlgrijskleurigen Vosmaer."
„Zeventig centen en vijf," zoo gaf hem de nijvre ten antwoord.
Hij dus gaf twee drachmen, en juist arithmetisch bereeknend,
Vroeg hem vijftien centen terug en ontving ze, en tevens
't Boekwerk, 't vurig verlangde, en 't gleed snel weg in den rokzak.
Dan langs den zwarten asfaltweg, langs hobblige keien en klinkers
Voert zijn gevleugelde voet hem terug naar het woelige Damplein.
Maar hij slaat geen blik op het bonte gewoel om hem henen;
Geenszins achtend den roep van de waakzame wagenbestuurders,
Dringend hem noodend ten rit, en hem wijzend met spichtige zweepen

Op hunne spichtige rossen, gelijkend op schimmen van Hades,
Mager geribd, als gevoed met het haksel van droge afodillen.
Hij ook bespeurde het niet, hoe een jeugdige zoon des Jordaans hem
Smeekende naliep, hoog opheffend den pikzwarten borstel,
Om hem blinkend te smeeren de schriklijk beslijkte kothurnen.
Had geen oor zelfs meer voor het droevige lied des rhapsoden,
Zingend het lyrisch gedicht, het beroemde: „Och moeder die zeeman!"
Strak door liep hij zijn weg, niet omziend, tot hij bereikt had
't Voertuig „voor allen" geheeten, met plaatsen voor twaalf van binnen,
Even zooveel op het dak, het met banken en leuning voorziene.
Hoog is de zetel des menners, en even zoo hoog staan de acties,
Honderd en zestig percent genoteerd in den tempel van Hermes.
„Is er nog plaats?" zoo vroeg hij al bevend in angstige spanning.
Waarop, zoet als de stem Filomele's in 't nachtelijk duister,
't Antwoord klonk uit den mond van den ijvrigen wagengeleider:
„Net nog één!" Toen steeg hij er in, en de vurige rossen
Brachten hem vogelgezwind naar de statie des Hollandschen spoorwegs.
„Eerste — den Haag — niet rooken," zoo sprak hij, — met vorschende blikken
Scherp doorzoekend de reeks van de samengekoppelde wagens.
„U naar den Haag? — naar voren. — Hier, eerste — niet rooken," zoo sprak toen,
Groetend met vriendlijk gebaar, een geleider, de hoogste van allen,
Kenbaar van ver aan het gouden galon, omboordend zijn hoofdtooi,
Ook aan den roodleeren riem, zich welvend over den sluitjas,
Met geelkoperen knoopen versierd. Dienstvaardig ontsloot hij
Vlug en behendig 't portier van den wagen, het dubbel gekrukte.
„Kaartjes, heeren," zoo sprak hij, alvorens de deur weer te sluiten,
Vragend 't papieren bewijs, dat ieder zijn recht op een plaats gaf.
Zoo vraagt Charon, de veerman aan d'oever des Styxen, voorzichtig
Eerst den obool voor de vracht, aleer hij de dwalende schimmen
Voert met zijn schuit naar den Hades, der dooden duistere wijkplaats
Dan met een priem, aan het einde gehecht van een veerende knijpschaar,
Boort hij een vierkant gat in het maagdelijk wit der retourkaart.
Zoo ook boorde Odusseus in 't oog des Kuklopen d'olijfpaal.
Eindelijk klept men de klok met den klinkenden klepel, die waarschuwt,

Luid weerkaatst het, en schril schreeuwt snerpend de fluit van het stoompaard,
Dat, geen teugel of band meer speurende, brullende voortstuift.
Maar hij, geleund in den hoek van den weeldrig gepolsterden zitbank,
Neemt uit den rokzak 't boek, het beschouwend met heiligen eerbied,
Zet zich gemakkelijk tot lezen, vergetende ruimte en tijdloop.
Langzaam las hij het, proefde elk woord, ja iedren regel,
Volop genietend den geur, den ambrosischen, die er uit oprees;
Droomend van Hellas en kunst; — en Athene met Londen verwarrend.
Voort dan toog hij, vereend in den geest met den kunstnaar Aloopex,
Ook met den vluggen Neaules, den wijsheid kweekenden Porthmos,
En met Oïlmos, verzaamlaar van kostbaren, zeldzamen boekschat;
Hoort hunnen mond ontstroomen den vloed der Platonische wijsheid;
Volgt hunne schreden naar Hampton court en het heuvelig Richmond,
Dwaalt met hen mede, gevoerd in een hansom door 't woelige Londen;
Ook in het British Museum 't gesprek met Athena beluistrend.

Voort holt Foibos intusschen met schuimende rossen, en met hem
Rent als in razenden wedloop 't vurige paard van Hefaistos,
Vlug langs d'ijzeren baan met de tweelijn voerend de wagens.
Hij nu las, bleef lezen, en lette op niets wat er omging,
Kalm en tevreden zich lavend aan 't Attische epos van Vosmaer.
Voort ging 't langs Halfweg, langs 't deftige Huis met de Zwanen,
Voort langs Haarlem met 't beeld van den koster, die nimmer bestaan heeft,
Langs der Vogelenzang en den Burg, die in Veenen gebouwd is,
Langs Piet Gijzens brug, langs Warmonds priesterenzaaischool,
Voort langs Leiden, waar steeds nog de wetenschapkweekster Athena
Vruchtloos een huis zoekt, half gestoffeerde vertrekken bewonend.
Voorschoten eindelijk voorbij, en toen kwam als de eindpaal der reize
't Vorstelijk lustoord, eens de Hage der hollandsche graven.

Niets van dat al zag 't oog van den bladzijverslindenden lezer.
Rustig zat hij nog steeds, en genietend de kunstige verzen,
Wanend zich op zijn best pas tusschen den Amstel en 't Sparen,
Tot dat eindelijk de stem van een wagenontsluitend geleider
Plotseling riep: „Den Haag!" die woorden herhalend nog tienmaal.

Hij ook steeg er nu uit, en, den wagen benuttend des tramways,
Keerde hij weer tot zijn huis en zijn huisgoôn, immer herdenkend,
Lezend, herlezend, genietend het Attische epos van Vosmaer.
Als hij des avonds zacht zich strekte op 't donzige rustbed,
Voerde hem Morfeus steeds nog rond in het heilige Hellas,
Tot roosvingrige Eoos het licht weer bracht aan het aardrijk.
Dankbaar legde hij toen, de onschatbare gunsten erkennend,
Hem door Aloopex in dienst van Athene zoo kwistig geschonken —
Dezen papyros neer op het altaar van Neerlands Spectator.

EEN ERNSTIG WOORD OVER SONNETTEN

Mooi is 't, maar een sonnet?
(Pluksel uit den Ned. Spect. van
12 Februari 1898.)

Het schrijven van sonnetten lijkt veel zwaarder dan 't werkelijk is, mits men zich maar niet door 't gareel van rijm en maat laat dwingen; woord en denkbeeld, vorm en zin slechts naar den aard der mode, die heerscht, behandelt met een soort van schriklijke diepzinnigheid, als ware de roepstem van Swedenborgh opnieuw gehoord om zijn mystiek, die nu al raar en raarder begon te worden, weer te doen herleven. Of — wat ook gaat — bestudeer eerst (in zoover men het vatten kan) wat Schopenhauer zegt en weef uit louter pessimisme uw stof; maar zorg dat gij, liefst met de vreemdste termen, in veertien regels twintig raadsels legt.

Het zal u mogelijk verwonderen, geachte Spectator, dat ik zoo iets durf schrijven over het sonnet — de liefelijkste en muzikaalste van alle dichtvormen, die zich als een teere bloem uit de zangerige Italiaansche taal heeft ontplooid, — het sonnet, door onze voorouders zoo terecht het klinkdicht genoemd, dat moet klinken als kristallen klokjes of harmonieus ruischen als harp-

tonen in een zomernacht. Maar ik spreek niet van dergelijke sonnetten, zooals Petrarca ze geschapen heeft; de bovenstaande beschouwing kwam mij herhaaldelijk in de gedachte bij het lezen van sommige onzer moderne nederlandsche sonnettten en eindelijk kwam die gedachte tot rijpheid toen ik in het November-nummer van „de Gids" eene bespreking las van de poëzie van Gorter, en daar aangehaald vond een gedeelte van een sonnet, dat aldus luidde:

> Wanneer de goddelijke geest in een lichaam getroffen wordt door wat aan allen gemeen is, kent hij en in die getallen en in zich zelf hetzelfde. Er is geen troebelheid dus in die aandoening . . . . . En 't lichaam, dat het meest kan samengaan met andere lichamen in onderlinge gemeenschap, daarvan kent de geest het meest enz.

Gij zegt wellicht, dat dit geen sonnet is, maar proza en wel allerprozaïscht proza; maar dan vergist ge u, en die vergissing komt alleen voort uit de ondoordachte wijze, waarop ik die regels overschreef. Ik zal ze anders schrijven, — namelijk aldus:

> „Wanneer de goddelijke geest in een
> Lichaam getroffen wordt door wat aan allen
> Gemeen is, kent hij en in die getallen
> En in zich zelf hetzelfde. Er is geen
> Troebelheid dus in die aandoening . . . .
> . . . . . .
> En 't lichaam dat het meest kan samengaan
> Met andre lichamen, in onderlinge
> Gemeenschap, daarvan kent de geest het meest.

Un-deux-trois-passe! Le tour est fait!
Nu is 't een sonnet, ziet u?

Ik heb niets tegen de gedachte — zoo 't schijnt van Spinoza — die hier uitgesproken wordt (hoewel ik er geen woord van begrijp, maar dat ligt aan mij) doch ik vraag eenvoudig: waarom moet tot het uitdrukken van die gedachte gekozen worden de liefelijke sonnetvorm, die zich hier trouwens in eene alles behalve liefelijke gedaante voordoet?

Ik herinner me, indertijd een spijskaart te hebben hooren zingen, voor mannenkwartet gearrangeerd, en een mijner vrienden, een officier, heeft mij verteld, dat de exercitie-reglementen van de infanterie op vers waren gebracht, te beginnen met de eerste afdeeling van de soldatenschool:

De hielen op dezelfde lijn,
En zoo dicht bij elkander als mogelijk zal zijn.

en zoo gaat het voort; maar die poëzie was mnemotechnie en die muziek was een ui, een farce, en bij onze hier bedoelde sonnetten-dichters is het ernst, heilige ernst, de allerheiligste ernst.

Nog eene andere herinnering uit lang vervlogen jaren komt mij hier in den geest terug. Toen wij jongens waren, lazen wij Marryat met evenveel graagte als het tegenwoordige jonge geslacht Jules Verne verslindt, en in een van zijne romans — ik ben vergeten welke — komt een zekere heer Tomkins voor, die zijne vrienden, het echtpaar Drummond, eene uitnoodiging voor eene danspartij zendt. Die Mr. Tomkins was een dichter, die zooals men zien zal, wat het zonderlinge afbreken van zijne versregels betreft, niets toegaf aan een modernen sonnettendichter: hij was in zeker opzicht hun voorlooper. Oordeel zelf (ik las het boek in het fransch en citeer uit 't geheugen, maar sta in voor de juistheid). Die invitatie luidde:

Monsieur et Mistress Tom-
Kins ont l'honneur de com-
Muniquer tous deux à
Monsieur et Mistress Drum-
Mond, que chez eux un hum-
Ble bal et cétéra
Aura lieu lundi pro-
Chain. Ils seront fort ho-
Norés d'avoir l'a-
Vantage d'y voir Mon-
Sieur et Mistress Drummond.

De heer Drummond antwoordde:

Monsieur et Mistress Drum-
Mond avec decorum
Se rendront à l'invi-
Tation de lundi.

Mij dunkt, de poëzie van die heeren kan den toets der vergelijking met menig modern stuk doorstaan.

Maar ik bemerk, dat ik van het sonnet in het algemeen ben afgeweken en eigenlijk ben ik u het bewijs nog schuldig van de stoute bewering, waarmede ik dit schrijven begon, namelijk dat het maken van een sonnet zoo heel moeilijk niet is als men maar de weinige regels in acht neemt, die ik daarbij heb aangegeven. Wilt gij het bewijs? Ziedaar: gij hebt die beschouwing misschien gehouden voor proza, en niet eens voor heel mooi proza. Mis gezien. 't Is een sonnet, en wel volgens de nieuwste methode. Oordeel zelf — ik schrijf mijn begin letterlijk over.

Het schrijven van Sonnetten lijkt veel zwaarder
Dan 't werklijk is, mits men zich maar niet door 't
Gareel van rijm en maat laat dwingen. Woord
En denkbeeld, vorm en zin slechts naar den aard der

Mode, die heerscht, behandelt met een soort
Van schriklijke diepzinnigheid, als waar' de r
Oepstem van Swedenborgh op nieuw gehoord
Om zijn mystiek, die nu al raar en raarder

Begon te worden, weer te doen herleven. Of —
Wat ook gaat — bestudeer eerst (in zoo ver men
Het vatten kan) wat Schopenhauer zegt,

En weef uit louter pessimisme uw stof;
Maar zorg, dat gij, liefst met de vreemdste termen,
In veertien regels twintig raadsels legt.

Is dat geen Sonnet?
Quod erat demonstrandum.

DE STOKVISCHORDERS

TWEE BRIEVEN ALS VOORBERICHT.

December 1883.

Waarde Heer Mulder!

Eenige jaren geleden hoorde ik te Maastricht uwe „stokvischorders" voorlezen, en steeds bleef mij die vermakelijke geschiedenis in het geheugen als een opstel, dat den tijd kenschetst, toen menig braaf soldaat beter met het zwaard dan met de pen wist om te gaan.

Tot nog toe heeft de overlevering deze verzameling orders bewaard, maar de mogelijkheid bestaat, dat zij op den duur verloren gaat. Indien men ze eens liet drukken, en dan vermeerderd met illustraties de wereld in stuurde? Mij dunkt velen zouden daarin genoegen scheppen; voor oud-gedienden zal het een aanleiding zijn, zich vroegere tijden voor den geest terug te roepen, en jongeren leeren er uit, nieuwe omstandigheden op prijs stellen.

Ik zend u hierbij eenige ontworpen schetsen; moch-

ten ze uwe goedkeuring wegdragen, dan vraag ik uwe vergunning om het geheel, tekst en teekeningen in het licht te geven. De tijd van dezen „Goeden Vrijdag" ligt zoo verre achter ons, dat niemand aan dergelijke uitgave meer aanstoot kan vinden. De „stokvischorders" behooren nu tot de geschiedenis.

Hoogachtend en vriendschappelijk noem ik mij

Uw dienstv. dienaar

Wm STARING.

Januari 1884.

Amice!

Wat zal ik op uw schrijven antwoorden? — Oude koeien uit de sloot halen, deugt volgens 't spreekwoord niet; — maar oude stokvisschen! — zou 't niet nog erger zijn?

Voordat ik uw brief ontving, is het mij zeker nooit in de gedachten gekomen, het licht der openbaarheid te laten schijnen over de dolzinnige charge, die ik nu ongeveer vier en dertig jaar geleden als jong 2e Luitenant op den voortreffelijksten van alle Goede Vrijdagen aan onze officierstafel ten beste gaf. Dat ze daar succes had, ja, dat spreekt wel van zelf, want het wàs een jolig gezelschap, dat alle middagen het carré formeerde om die tafel „het vroolijke aardappeltje", onder de zinspreuk: „onderlinge vreedzaamheid tot algemeene vòlmaking", bij Klein op de markt te Nijmegen — 't is nu, geloof ik, een bierhuis. Maar niet alleen aan onze opgeruimde stemming was dat succes toe te schrijven: ik geloof, dat de grond dieper zat, en wel in de „waarheid", die op den bodem van de charge gelegen was.

Want eene waarheid was ze, naar den letter en naar den geest, van het begin tot het einde; niet alleen de

woorden van de orders zelve, die ik met de uiterste nauwgezetheid en zonder er een tittel of jota aan te veranderen uit het dagelijksch orderboek van mijn sergeant-majoor heb afgeschreven, en voor welker authenticiteit ik nog heden — hoe ongelooflijk zij aan het nu levende geslacht ook schijnen moge — onvoorwaardelijk insta: maar ook de geest was waarheid. Het was toen de bloeitijd van de slobkousen, de tijd toen de geweerloopen gepoetst werden totdat ze niet veel dikker waren dan een dubbeltje, onbruikbaar om er meê te schieten, doodsgevaarlijk, niet voor den vijand maar voor den schutter, doch daarentegen blinkende als spiegels; de tijd toen voor vele chefs het hangen van het leergoed als het „intersieke" van den dienst, en het „ekseeren" met de lijntjes als het intersieke van de taktiek beschouwd werd; toen op de officierstheorieën naar de dikte van den vuursteen in millimeters werd gevraagd, en de soldaat hing tusschen trekkers en draagbanden, zoo als de souspieds en de bretels toen, karakteristiek genoeg, genoemd werden.

Tegen dat alles en nog veel meer ontstond bij het jongere geslacht eene verklaarbare reactie, en te midden daarvan werden we op eens op die stokvisch vergast. Was het wonder, dat de satire dit gedrocht met nagels en tanden aangreep en het verscheurde totdat er geen stuk van heel bleef?

Dat mijne paraphrase trouwens niet enkel de uiting was van een persoonlijk gevoelen, maar wel degelijk de belichamelijking van den algemeen heerschenden geest onder de jongeren, bleek duidelijk uit de populariteit, waarin zij zich op eens verheugen mocht. Tallooze afschriften verspreidden zich door het geheele leger; op menigen volgenden Goeden Vrijdag werd zij een hoofdschotel aan de officierstafels, en zelfs thans nog be-

hooren de „stokvischorders," zooals ik meermalen gehoord heb, tot de bekende militaire overleveringen; — maar dan ook alleen als voorwereldlijke antiquiteit, als een spiegelbeeld van lang verloopen tijden en zeden.

Ten minste in het militaire leven is er in die veertig jaren een groote vooruitgang merkbaar. Wel gebeurt het nu en dan, als ik bijv. eene ophakkerige tevredenheidsbetuiging lees over het mooie defileeren op de parade, dat ik glimlachend tot mij zelven zeg: „stokvisch!" — maar 't gebeurt toch zelden, en in allen gevalle heeft niemand het recht tegenwoordig op dit terrein aan het leger den steen toe te werpen. Want daar buiten — lieve hemel, wat kan de stokvischvangst daar nog bloeien! Denk eens aan onze officieele toasten — aan onze breedsprakige verhandelingen — aan onze commissiën en subcommissiën ad hoc, letter a, b, c enz. aan onze galarokken met geëmailleerd blik volbehangen .... stokvisschen, alles stokvisschen! Wie zal ze vangen, den kop afhakken, drogen en toebereiden, dat ze verslonden kunnen worden en verdwijnen in alle eeuwigheid?

Maar genoeg! — Ik ben aan 't mijmeren geraakt, en zou gevaar gaan loopen, dat mijne bespiegelingen zelve tot een stokvisch begonnen uit te dijen.

Punctum dus. — Laat mij alleen nog maar zeggen, dat uwe illustratiën de schaal mijner beslissing hebben doen overslaan. Toen ik die gezien had, en het verleden daardoor weer eens plastisch voor mijn geest was getooverd, dacht ik: Laat ze samen broederlijk de wereld ingaan, woord en beeld, en mogen ze nog menig kameraad en oud-kameraad een vroolijk uurtje bezorgen.

Geheel de uwe

L. MULDER.

OFFICIEELE EN AUTHENTIEKE TEKST VAN DE STOKVISCHORDERS.

Uittreksel uit de dagelijksche orders
van het rapport bij het ....de Regiment Infanterie.

Zondag, 24 Maart 1850.

Aanstaande Vrijdag Goede Vrijdag zijnde, zoo wordt bij deze reeds voorloopig gelast, dat de voeding der manschappen op dien dag op gelijke wijze zal worden geregeld als in het gepasseerde jaar, waarvoor de Heeren leden der Voedings-commissie zullen zorgen.

Maandag, 25 Maart.

Geene.

Dinsdag, 26 Maart.

De leden der Voedings-commissie worden verzocht om te willen zorgen, dat de aardappelen op Vrijdag a. s. van eene goede kwaliteit en gelijksoortig zijn en zal hierop bij de ontvangst op Donderdag wel worden gelet.

Woensdag, 27 Maart.

Het zal mij aangenaam zijn, dat de manschappen

zich voor de properteit en goede orde van een vork voorzien; dit zonder dwang op het appèl voordragen.

Donderdag, 28 Maart.

De sergeanten en korporaals der week worden op heden in het bijzonder voor het goed en voegelijk schillen der aardappelen verantwoordelijk gesteld; de kapitein van politie en officieren der week verzoekende om hierop te doen waken, en bij niet naleving de schuldigen te straffen. Morgen vroeg ten 9 ure zal de gort en om twee ure het middageten worden gebruikt.

Vrijdag, 29 Maart.

De Heer kapitein van politie en officieren der week zullen zich heden middag tijdig in de kazerne bevinden om voor de goede bereiding en uitdeeling van het eten te zorgen; de kompagnieën moeten zooveel mogelijk warm eten en niet op elkander wachten; het lot zal beslissen wie de eerste zullen zijn; de opkomende wacht zal op hetzelfde uur eten; het eten voor de wacht zal gelijktijdig worden uitgeschept; de etendragers moeten alvorens gegeten hebben, en aldus vroeger worden bedeeld, en ook wijders geen oppassers, geëmployeerden enz.

De sergeant der politiewacht en de korporaals zullen bijzonder voor de zuiverheid der koks en tafels waken, en bij de uitdeeling tegenwoordig blijven. De sergeanten der week surveilleren dat de etendragers met den meesten spoed naar de wachten gaan, en het eten warm overbrengen; de manschappen in het cachot en de provoost heden allen warm eten.

TOELICHTING.

En bij de stokvisch doet men wat uien; smaakt zeer goed.

(*Aaltje, de zuinige keukenmeid.*)

Heden is het Goede Vrijdag. — De armee zal heden stokvisch eten. In hoeverre men bij zeker korps, dat ik wel ken, maar niet noemen zal, voldaan heeft aan het voorschrift, in het bovenstaande motto vervat, moge de lezer van het onderstaande zelf beoordeelen.

Ik ben een vijand van groote inleidingen en zal daarom maar dadelijk tot de zaak komen, dat wil zeggen tot eene analytische, critische beschrijving van het schoone recueil van orders, die gegeven zijn bij deze gelegenheid; te beginnen met

Zondag, 24 Maart.

„Aanstaande Vrijdag, Goede Vrijdag zijnde, zoo wordt bij deze reeds voorloopig gelast, dat de voeding der manschappen op dien dag op gelijke wijze zal worden geregeld als in het gepasseerde jaar, waarvoor de Heeren leden der Voedings-commissie zullen zorgen."

Dit is het eerste, allereerste begin. De zaak is van te veel belang, van te veel omvang, om daar met een zoogenaamden franschen slag over heen te loopen. Om

dus de stokvisch-voedings-voorbereidings-maatregelen in behoorlijke orde te kunnen doen afloopen, is het niet te vroeg om vijf dagen van te voren te beginnen.

Merkt wel het begin van deze order, die op Zondag als een éclaireur vooruitgeschoven wordt! „Aanstaande Vrijdag, Goede Vrijdag zijnde": hoe eenvoudig, hoe klaar!... het is een beknopt overzicht van het geheel; het doet u denken aan het begin van de Illiade: „Ik zing den toorn van Achilles," of van de Henriade: „Je chante ce héros, qui règna sur la France." Wanneer het eene gewoonte was, de orders van het rapport in poëzie uit te vaardigen, zou deze zeker begonnen zijn: „Ik zing den Goeden Vrijdag en zijne voorbereidende dwaasheden."

„Wordt bij deze reeds voorloopig gelast".

„Bij deze": een geconsacreerde term; „reeds", dat woordje „reeds" zou ons doen denken, dat men het wel wat vroeg vond, om op Zondag al voor den Vrijdagschen pot te zorgen; 't wordt nu „reeds" gelast; het woordje „reeds" staat daar midden in te lachen als eene parodie op de geheele order, maar op dat vergift volgt dadelijk een tegengift: 't wordt reeds „voorloopig" gelast; de order is dus maar provisioneel, bij tijds gezorgd, met voorbehoud om later alles definitief te regelen. Het wordt dus voorloopig gelast, dat de voeding zal worden geregeld als in het verloopen jaar.

Verleden jaar stokvisch, dit jaar ook stokvisch: wat is eenvoudiger? Maar neen! Dit jaar zijn er nog vijf dagen tusschenbeide en die zullen ten nutte gemaakt worden. Het zal dit jaar een „Goede" Vrijdag zijn, waarbij de achttienhonderd negen en veertig andere maar arme stumpers, „slechte" Vrijdagen zullen zijn. — Voor dat alles nu zal zorgen, wie? — Eene commissie, die daarvoor wordt uitgekozen uit alle commissiën! De

Voedings-commissie! Welk eene schoone harmonie in dat geheele tafereel. Het wordt niet aan een enkel lid van dat college opgedragen. Neen! De geheele armee eet stokvisch, de geheele Voedings-commissie zal ze dus bezorgen. En voor één mensch ware ook deze verantwoordelijkheid te groot, want zoo lang de visch niet in de keteltjes is, hangt het zwaard van Damocles boven het hoofd der commissie; zij is tot dat oogenblik in een doorloopend doodsgevaar. Artikel 71 van het Crimineel Wetboek zegt het duidelijk: „Elk en iegelijk van welke benaming ook, aan wien de verzorging van vivres of andere noodwendigheden voor de armée is opgedragen, die niet intijds de vereischte aanvrage daartoe zal hebben gedaan, of zal hebben verzuimd de noodige maatregelen tot dat einde in het werk te stellen, zoodat daardoor bij de armée of eenig gedeelte van dezelve gebrek in het benoodigde ontstaat, zal met den dood of andersints naar omstandigheden gestraft worden."

Maandag, 25 Maart.

Niets. — Doodsche stilte. Het scheppingswoord is gesproken: „Daar zij stokvisch!" De chaos moet tijd hebben om zich te ontwikkelen! Alles roert en woelt in geweldige wisselwerking door elkander. De kapitein van politie, acht luitenants der week, menagemeesters, vischhandelaars, sergeanten en korporaals der week, inkoopers, de chef van de keuken, de kok, de bijkok, en boven allen, de Heeren leden der Voedings-commissie, en dat alles te midden van eene plechtstatige stilte. Het Hoofdkwartier zwijgt, en ziet toe. — Maandag geen stokvischbevelen.

Dinsdag, 26 Maart.

„De leden der Voedings-commissie worden verzocht om te willen zorgen, dat de aardappelen op Vrijdag a. s. van eene goede kwali-

teit en gelijksoortig zijn en zal hierop bij de ontvangst op Donderdag wel worden gelet."

Wat is visch zonder aardappelen? Niets! Ik eet liever geen visch, dan visch zonder aardappelen. De geheele armée is van dit gevoelen, en dus zullen de leden der Voedings-commissie zorgen, — let wel op de juistheid der uitdrukkingen: niet dat de aardappelen gekocht zullen worden, dat was Zondag reeds gelast; alles zou zijn als gepasseerde jaar, dus.... maar: „de aardappelen zullen zijn van eene goede kwaliteit en gelijksoortig." Als men nu iemand was, die aanmerkingen wilde maken, zou men hier kunnen zeggen, dat de heeren leden der Voedings-commissie wel kunnen zorgen, dat alleen van de goede aardappelen gekocht wordt, maar dat men met de beste intentie niet van hen vergen kan, dat alle aardappelen op de wereld op Goede Vrijdag van een goede kwaliteit en gelijksoortig worden; iedereen weet wel, dat de Heeren leden der Voedings-commissie daartoe niet capabel zijn, en dat dus hier in de order, „sous-entendu" is, dat zij alleen voor de in te koopen aardappelen behoeven te zorgen, dat ze goed zijn; dat hier dus eene rethorische figuur gebruikt is, algemeen bekend onder den naam van „ellipsis of uitlating." Dat de aardappelen van gelijke soort moeten zijn, dat spreekt van zelve, om de harmonie van het geheel niet te verbreken. Ik laat nog daàr, wanneer er allerlei visschen: stokvisch, baars, snoek, zalm, kabeljauw, oesters, forellen enz. in de menage kwamen, maar één soort van visch, één soort van aardappelen; vraagt men nu, waarom juist op Goeden Vrijdag de aardappelen van eene goede kwaliteit moeten zijn, of dat dan op andere dagen ook niet moet wezen, dan noem ik dat eene boosaardige aanmerking, en daarbij ongegrond, want — ja, want — enfin — de aan-

merking is ongegrond, omdat zij ongegrond is; wie een betere uitlegging weet, wordt verzocht die franco in te zenden.

Woensdag, 27 Maart.

Het zal mij aangenaam zijn dat de manschappen zich voor de properteit en goede orde van een vork voorzien, dit zonder dwang op het appèl voordragen.

Alles volgt in den regel zooals het behoort: zuiver strategisch. Tot de campagne is besloten: nu volgt de algemeene bewapening. Ieder man zal zich toerusten met een vork, om den boel op te scheppen; — neem dat woord evenwel niet in een figuurlijken zin op, om wanorde te maken! Neen, juist het tegendeel: de vork zal dienen om goede orde voort te brengen. Zoo luidt het bevel. Waar eene ordinaire vork al niet toe komen kan! En dan die gemoedelijke, vriendschappelijke toon, waarin het geheel vervat is. „Het zal mij aangenaam zijn"; met andere woorden, „ik wil u de duimschroeven niet aanzetten, om u te dwingen ieder een stel tafelzilver te koopen" maar: „'t zal mij aangenaam zijn, dat de manschappen, enz."

„Dit zonder dwang op het appèl voordragen." Niet gelasten, niet verzoeken, maar voordragen, eenigszins omschrijven en motiveeren, — maar zonder dwang, eenvoudig, natuurlijk, uit het harte spreken tot het harte, zonder stijfheid of terughouding. — De gewone loop van zulke voordrachten toch, is deze:

Het Hoofdkwartier. Het zal mij aangenaam zijn, enz.

De sergeant der week op het middagappèl. Jelui maken, dat je vóór morgen ieder een vork hebt.

Een man. Maar sergeant, ik heb geen centen.

De sergeant. Jij hebt altijd wat te reclameeren als je wat gezegd wordt.

De andere. Maar sergeant....

De sergeant. Houd je mond, of ik zet je in de politiekamer; je maakt dat je 'n vork hebt. Begrepen?

Uit is de conversatie, en de andere, die merkt dat het den sergeant ook al aangenaam zal zijn, kiest zijne partij en wapent zich.

Donderdag, 28 Maart.

De sergeanten en korporaals der week worden op heden in het bijzonder voor het goed en voegelijk schillen der aardappelen verantwoordelijk gesteld; de kapitein van politie en officieren der week verzoekende om hierop te doen waken, en bij niet naleving de schuldigen te straffen. Morgen vroeg ten 9 ure zal de gort en om twee ure het middageten worden gebruikt.

Heden is de dag, waarop de stokvisch en de aardappelen hunnen triomfeerenden intocht in de kazerne zullen doen, en de laatsten zullen worden geschild of gejast. Dat is een gewichtig oogenblik dat „schil of jas-oogenblik." Aardappelen schillen is niets, dat kan ik ook wel, al heb ik het nog nooit gedaan; maar „goed en voegelijk schillen", dat is een ander ding, en daarom is het niet overbodig, wanneer aan vijf en twintig superieuren het oppertoezicht daarover is opgedragen. Denk niet, dat ik hier zoo los weg 25 zeg; tel ze na en ge zult zien dat ik geen jota te veel of te weinig neem.

1. De sergeanten en korporaals der week; dus 2 per kompagnie, dat maakt voor 8 kompagnieën. . 16
2. Bij elke kompagnie één officier der week . . 8
3. Een kapitein van politie. 1

Totaal. . . . 25

waarvan de eerste zestien worden verantwoordelijk ge-

steld, en de andere negen moeten waken en de schuldigen straffen. Ik heb, zooals noodig is om de zaak in den grond te leeren kennen, dadelijk het Crimineel Wetboek opgeslagen, en onderzocht wat het lot van den schuldige zou zijn, die de aardappelen bedierf, onbruikbaar maakte of er te veel van weg wierp, en heb niets kunnen vinden dan den strop, en wel volgens artikel 62, waar wel niet direct van aardappelen wordt gesproken, maar toch van een of ander voorwerp. Dit artikel, het eenige wat mij voorkomt, toepasselijk te zijn, luidt aldus:

„Ook zullen in maniere voorschreven (dat is volgens het voorgaande art. met den strop) gestraft worden, de militaire of andere personen tot de armée behoorende, welke zonder gewichtige redenen eenig kanon, mortier, affuit of ander voorwerp bederven, wegwerpen of onbruikbaar maken." Ziedaar de straf van den schuldige. En wat is de belooning van den onschuldige? Gij vindt die in de laatste twee regels der order. „Morgen ochtend ten 9 ure zal de gort, en om 2 ure het middageten gebruikt worden." Het spreekt van zelve, dit is voor de onschuldigen, want de schuldigen zijn dan al opgehangen.

Vrijdag, 29 Maart.

De Heer kapitein van politie en officieren der week zullen zich heden middag tijdig in de kazerne bevinden om voor de goede bereiding en uitdeeling van het eten te zorgen; de kompagnieën moeten zooveel mogelijk warm eten en niet op elkander wachten; het lot zal beslissen wie de eerste zullen zijn; de opkomende wacht zal op hetzelfde uur eten; voor de wacht zal gelijktijdig worden uitgeschept; de etendragers moeten alvorens gegeten hebben, en aldus vroeger worden bedeeld, en ook wijders geen oppassers, geëmployeerden enz.

De sergeant der politiewacht en de korporaals zullen bijzonder

voor de zuiverheid der koks en tafels waken, en bij de uitdeeling tegenwoordig blijven. De sergeanten der week surveilleren dat de etendragers met den meesten spoed naar de wachten gaan, en het eten warm overbrengen; de manschappen in het cachot en de provoost heden allen warm eten.

Welk een tafereel! Waar vindt men woorden om de schoonheid van het ensemble te doen uitkomen van deze Goede-Vrijdag-stokvischorders? Wie ziet niet bij den eersten aanblik, hoe juist alles in elkander grijpt, en hoe nauwkeurig alles is berekend; hoe niets is vergeten, hoe lieflijk alles gegroepeerd is? En toch welk een leven! Welk eene beweging! Het doet u denken aan de vlaamsche kermissen van Ostade. En welk eene poëzie in die beschrijving! Mij dunkt, wij zien het voor onze oogen gebeuren. Ziet gij ze niet zorgen, dien kapitein van politie, en die acht officieren der week, voor de goede bereiding en vooral voor de uitdeeling, nauwkeurig lettende of ieder man wel krijgt, waarop hij volgens recht en rede op Goeden Vrijdag aanspraak heeft; of de koks niets voor zich houden waar zij geen recht op hebben; ziet ge ze niet doordrongen van het hooge gewicht hunner taak, want ze weten het, zoowel als gij en ik, dat ook die schuldigen met kapitale straffen bedreigd worden. Art. 199 van het Crimineel Wetboek zegt het duidelijk:

„Elk uitdeeler van vivres, gelijk elk ander persoon, geëmployeerd tot het verrigten van eenig werk of dienst bij de uitdeeling, die zich aan de ontvreemding van de hun in voege voorschreven toevertrouwde goederen schuldig maakt zal worden gestraft met den kruiwagen, met of zonder bannissement voor een zekeren tijd, naarmate van de omstandigheden."

„De kompagnieën moeten zooveel mogelijk

warm eten." Daar valt niets op aan te merken; iedereen weet wat koude visch is, als men er geen olie en azijn en een veldsalaadje bij doet. Wat nu volgt is echter minder duidelijk.

„De kompagnieën moeten niet op elkander wachten; het lot zal beslissen wie de eersten zullen zijn."

Uit de laatste woorden blijkt, dat er eersten zullen zijn; maar wie? Het spreekwoord, „de laatsten zullen de eersten zijn," is moeilijk in praktijk te brengen, want dan was er veel kans, dat niemand wat kreeg, en in allen gevalle werd de visch dan koud, en dat is ten strengste verboden. Maar hoe dan te beslissen? De wet schrijft er niets van voor! 't Recueil Militair ook niet; bepaalde gegevens zijn hier dus niet, dus het lot zal het uitwijzen. — Het Noodlot! — Zeg niet, dat er geen noodlot bestaat: het moet bestaan, het is op het rapport gelast. De nietigheid van het loten valt van zelf in het oog, want zoodra nu het lot beslist heeft, welke kompagnie de eerste zal zijn, volgt er dadelijk de bepaling op: „dat ze niet op elkander moeten wachten." Waarom zij nu de moeite doen om te loten, wie de eerste zal zijn, als zij toch niet op elkander behoeven te wachten, daar ben ik niet achter kunnen komen. Ik heb bewijzen genoeg gegeven, dat ik doe wat ik kan, om alle détails te analyseeren en waar het noodig was op te helderen, maar hier geef ik mij gewonnen. Het is jammer dat dit vlekje het geheel ontsiert (zooals de recensenten dat noemen), want vier regels verder wordt bewezen, dat men zelfs overkompleet duidelijk kan zijn.

„De etendragers moeten alvorens gegeten hebben," staat er, en dan volgt: „en aldus vroeger worden bedeeld." Zoo oppervlakkig zou men denken, dat om vroeger te eten, men ook vroeger bedeeld moet

worden: dit schijnt evenwel een exceptioneel geval te zijn, want anders zou het er hier niet zoo speciaal bij gezet worden.

„En ook wijders geen oppassers, geëmployeerden." Waar zou dat ook toe dienen? Is er iemand die weet, waartoe dat dienen zou? Waarom zou een oppasser zijn stokvisch eerder krijgen dan een gewoon mensch? Il faut être juste. Geen voorrechten, ten minste niet zulke groote, in het oog vallende! De geheele wereld is in rep en roer om de oude privilegiën af te schaffen, en hier zouden nieuwe ingevoerd worden? Nooit! Alle menschen zijn gelijk. Geef aan allen te gelijk hun aandeel van de visch. Er is bepaald dat er zou worden geloot, en dat degene die de laatste is, niet behoeft te wachten op de eerste; mij dunkt dit duidt genoeg aan, dat de leer der gelijkheid gehuldigd wordt, en bij gevolg: geen mensch de eerste, geen mensch de laatste.

Behalve de vijf- en twintig bovengenoemde personen, treden er nu nog vier op, namelijk aan iedere politiewacht één sergeant en één korporaal, die ook moeten waken, en wel voor de zuiverheid der koks en tafels, en ook bij de uitdeeling tegenwoordig blijven.

Hoe dat waken voor der kokken zuiverheid moet geschieden, staat niet vermeld, evenmin wie in dien tijd den dienst aan de politiewacht moet waarnemen.

Als ik het durfde te wagen, mijn bescheiden oordeel uit te brengen, zou het mogelijk het beste zijn, wanneer de sergeant en de korporaal bij voorbeeld elkander om het half uur aflosten, en zoo beurtelings zorgden, de een, dat de dienst aan de politiewacht marcheerde, de andere, dat de kok zuiver bleef. Maar ik zeg, ik geef dit maar aan als een idee, ik wil het volstrekt niemand opdringen.

„De sergeanten der week zullen surveilleeren enz." Toen ik dat las, dacht ik onwillekeurig, „de hemel zij dank, dat ik geen sergeant van de week bij dat korps ben;" want hoe zal hij, bid ik u, die order uitvoeren, wanneer hij niet even als de goochelaar Pinetti of Dokter Faust door vier poorten van de stad te gelijk kan rijden. Hoe zal hij surveilleeren, dat alle etendragers met spoed loopen en allen het eten warm overbrengen? En hij moet het toch maar doen; het staat er duidelijk. Hoe ik denk of tuur of zoek, ik weet waarachtig geen ander middel, dan dat hun op kosten van de menage een luchtballon verstrekt worde. Als er dan niet te veel wind is, zal het hun mogelijk zijn, zich zoo lang boven de stad zwevende te houden, en te surveilleeren of alle etendragers zich met spoed bewegen en of alle wachten warm eten krijgen.

„De manschappen in het cachot en de provoost heden allen warm eten".

Dit is niet meer dan billijk: waarom zou men hun straf vertienvoudigen, door hun de stokvisch te onthouden. Dat ze in cachot of provoost zitten, dat is hun eigen schuld, maar dat ze er op Goeden Vrijdag, op den besten van alle goede Vrijdagen in zitten, dat kunnen ze niet helpen. Wellicht is er geen van die onbezonnenen, die zoover heeft doorgedacht en dus — alles zal heden warm middageten hebben! Recht is recht. Ik zou er zelfs voor zijn, dat ze in de koude provoost een klein rummetje toekregen, dat aardt nog al op stokvisch, verwarmt en is goed voor de digestie . . . .

En nu, het groote uur nadert, het is op het oogenblik, dat ik dit schrijf, half twee. Nog een klein aantal minuten, en het loon van zooveel zorgen, angst en agitatie zal ingeoogst worden. De mijn is geladen, de

lont aan het kruit gelegd. Wat zal de uitkomst zijn?

Dat weet niemand; dat weet ik ook niet. Laat ons hopen, dat er niet te veel aardappelenjassers gehangen, niet te veel koks met bannissement zullen gestraft worden.

Zooveel is zeker, dat als de groote zaak mislukt, het de schuld kan zijn van de geheele wereld, maar niet van hen, die vijf dagen lang meesterstukken van voorbereidende orders hebben gegeven, en dat het meesterstukken zijn, acht ik door het bovenstaande genoegzaam bewezen.